„...pergyventų jausmų atogarsis“

Partizano Balčio dienoraštis,
laiškai ir eilėraščiai

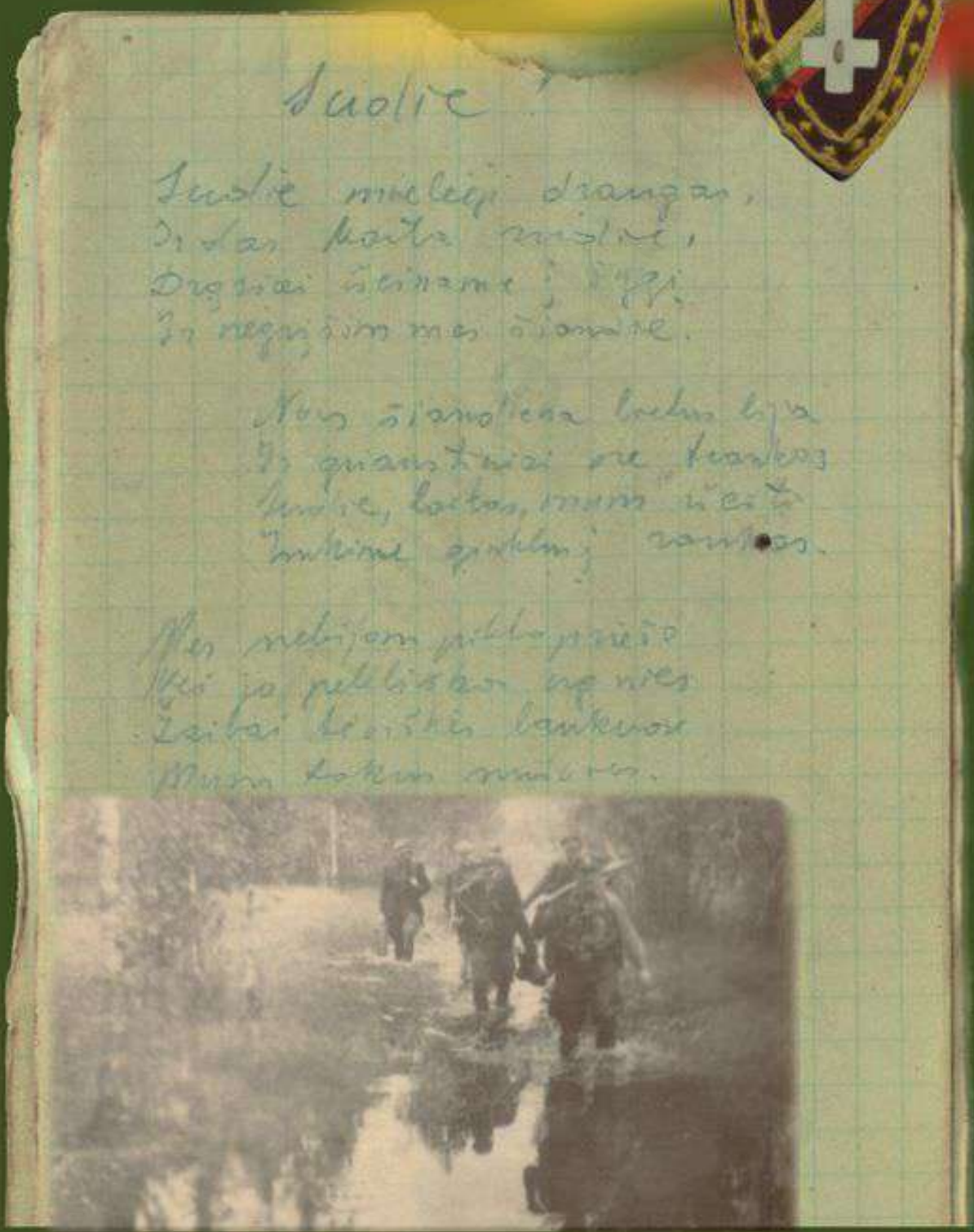

„...pergyventų jausmų atogarsis“

Partizano Balčio dienoraštis,
laiškai ir eilėraščiai

www.atmintiesknygos.lt

www.atmintiesknygos.lt

„...pergyventų jausmų atogarsis“

Partizano Balčio dienoraštis,
laiškai ir eilėraščiai

Lietuvos gyventojų
genocido ir rezistencijos
tyrimo centras

Vilnius 2014

www.atmintiesknygos.lt

UDK 94(474.5)„1944/1953“(093.3)
Bi243

Parengė VACLOVAS SLIVINSKAS

ISBN 978-609-8037-38-8
© Vaclovas Slivinskas, parengimas, 2014
© Lietuvos gyventojų genocido ir
rezistencijos tyrimo centras, 2014

www.atmintiesknygos.lt

Turinys

Pratarmė 6

Partizano Balčio dienoraštis 8

Trumpai apie dienoraštyje minimus asmenis 88

Išlikę partizano Balčio laiškai 108

Partizano Balčio eilėraščiai 122

www.atmintiesknygos.lt

Pratarmė

Renkant medžiagą apie Vyčio apygardos partizanų vadą Danielių Vaitelį-Briedį, teko lankytis Ramygalos gimnazijos muziejuje. Muziejaus vadovė Irena Zubauskienė geranoriškai parodė visą turimą medžiagą apie šio krašto partizanus. Į akis krito niekur nematytų Alfonso Smetonos-Žygaudo laiškų, partizano Balčio dienoraščio ir eilėraščių, laikraščių „Lietuva brangi“, „Kova“ kopijos. „Jų originalai yra pas istorijos mokytoją Eugeniją Naulickienę“, – informavo I. Zubauskienė. Nuvykus į Vadoklius pas E. Naulickienę, ši parodė visą šūsnį nuo laiko pageltusių neįkainojamos vertės dokumentų ir paaiškino, kad visus juos atnešė Vadokliuose gyvenančios Zofijos Burokienės anūkė Simona Burokaitė. Kaip vėliau papasakojo Z. Burokienė, visą šią istorinę medžiagą partizanai Baltis ir Čigonas buvo davę saugoti jos vyrui Vladui Burokui, kuris palaikė glaudžius ryšius su partizanais, buvo jų ryšininkas. Mirus V. Burokui, ši medžiaga taip ir liko gulėti paslėpta už krosnies. Vėliau ją rado anūkė Simona ir nunešė į mokyklą, o mokytoja E. Naulickienė perdavė Kėdainių krašto muziejui, kuriame šiuo metu ji saugoma.

Susipažinus su šia medžiaga, kilo mintis partizano Balčio dienoraštį ir eilėraščius parengti spaudai. Pirmiausia reikėjo išsiaiškinti jų autoriaus tapatybę. Apie partizaną Baltį nebuvo tekę nei girdėti, nei skaityti. Vadoklių gyventojai taip pat nežinojo nei jo pavardės, nei vardo, buvo žinomas tik slapyvardis. Tačiau, įdėmiai skaitant dienoraštį, dėmesį patraukė įrašas: „1947.III.1. Pirma kovo, šiandien mano vardinės“. Vadinasi, jo vardas Albinas, nes kovo pirmą dieną yra Albino vardadienis. Ir dar du įrašai: „Pravažiuoju Viliukų mišką. Paleidžiu pastotę prie Lokėnų dvaro ir einu pėsčias namo“, „Sužinojau, kad Deltuvoje gulėjo Rymantas. Ach kaip gaila. Paskutinis žuvo mano klasės draugas“. Iš šių įrašų tapo aišku, kad Balčio tėviškė buvo kažkur prie Lokėnų ir kad jis mokėsi Ukmergės Antano Smetonos gimnazijoje, kurioje mokėsi ir prie Deltuvos žuvęs partizanas Rimantas – Petras Pociūnas. Tačiau šios gimnazijos muziejuje nepavyko rasti jokių duomenų, kad joje būtų mokęsis koks nors nuo Lokėnų kilęs Albinas. Kaip vėliau paaiškėjo, pokario metais klasių žurnalai buvo perrašyti ir, siekiant išvengti represijų, į juos neįrašyti mokiniai, kurie išėjo partizanauti.

Taigi teko ieškoti Deltuvos apylinkėse žmonių, kurie galėtų ką nors žinoti apie partizaną, slapyvardžiu Baltis. Pastangos nebuvo visiškai bevaisės. Iš Jakutiškių kaimo gyventojų Juliaus Gavėno ir Liudvikos Suchockienės pavyko sužinoti, kad Baltis – tai Albinas Bilinkevičius, kurio tėvas Antanas gyveno Kanciškių kaime. Albinas dar turėjęs

jaunesnį brolį Julių ir seserį Genę. Šiuo metu Kaune gyvenantis ukmergietis Povilas Žlioba prisiminė, kad su A. Bilinkevičiumi kartu mokėsi Deltuvos pradinėje mokykloje, vėliau – Ukmergės Antano Smetonos gimnazijoje, iš kurios daug gimnazistų 1944 m. išėjo partizanauti. Tai Albinas Bilinkevičius, Petras Pociūnas, Balys Eglinskas, Jonė Jelinskaitė ir daugelis kitų. Deja, tai ir viskas, ką pavyko išsiaiškinti. Nei Kanciškių, nei Lokėnų kaimo gyventojai nieko daugiau nepapasakojo.

Apie A. Bilinkevičiaus-Balčio žūties aplinkybes tikslių duomenų taip pat nėra. Pasak Z. Burokienės, 1948 m. per Sekmines jis nusišovė Stebėkių kaime pas Petrą Meškonį. Tai jai papasakojęs partizanas Čigonas. Partizano Balčio palaidojimo vieta nežinoma.

A. Bilinkevičiaus-Balčio dienoraštis, rašytas 1946–1947 m., – tai autentiškas liudijimas apie tuometinio gyvenimo žiaurumus, už Lietuvos laisvę kovojusių ir nužudytų Vyčio apygardos partizanų vadų ir eilinių partizanų buitį ir būtį, nuotaikas, begalinę meilę Tėvynei. Gaila, kad dienoraštis išlikęs ne visas. Du sąsiuviniai peršauti – aiškiai matyti kulkos žymė. Daugelio lapų didesnė dalis nuplėšta. Rengiant dienoraštį spaudai, juose likęs tekstas nebuvo perrašytas – leidinyje įdėtos šių lapų faksimilės. Kai kurie lapai išteplioti, apiplyšusiais kraštais. Leidinyje neįskaitomų žodžių ar jų dalių vietose rašomi laužtiniai skliaustai. Laužtiniuose skliaustuose įrašytas ir pilnas pavadinimas dienoraštyje sutrumpintai rašomų vietovardžių, taip pat partizanų rėmėjų, ryšininkų pavardės, kai kurie vardai. Deja, ne visas santrumpas ir ne visų minimų asmenų tapatybes pavyko išsiaiškinti. Partizanai dienoraštyje įvardyti slapyvardžiais, kai kurių paminėta tik pavardė arba vardas. Pirmą kartą dienoraštyje minimi asmenys, kuriuos pavyko nustatyti, iššifruoti leidinio puslapių paraštėse. Daugiau duomenų apie juos pateikiama atskirai. Kai kurie duomenys gali būti ne visai tikslūs, nes įvairiuose šaltiniuose nurodomi skirtingai.

Dienoraščio tekstas neredaguotas, ištaisytos tik šiurkščiausios kalbos klaidos.

Aiškinantis slapyvardžiais įvardytų partizanų vardus ir pavardes, minimus jų rėmėjus, ryšininkus ir vietovardžius, ypač daug padėjo Vadoklių kaimo gyventoja Kazimiera Imbrasaitė-Kisielienė, tuo metu gyvenusi Giedraitynės kaime ir nuolat bendravusi su partizanais.

Siekiant išsaugoti autentiškumą ir suteikti skaitytojui galimybę pamatyti kūrybos procese darytus taisymus, perrašymus, leidinyje publikuojamos partizano Balčio eilėraščių faksimilės.

Leidinyje publikuojamos ir Balčiui rašytų partizanų būrio vado Antano Smetonos-Žygaudo ir kitų išlikusių laiškų faksimilės.

Vaclovas Slivinskas

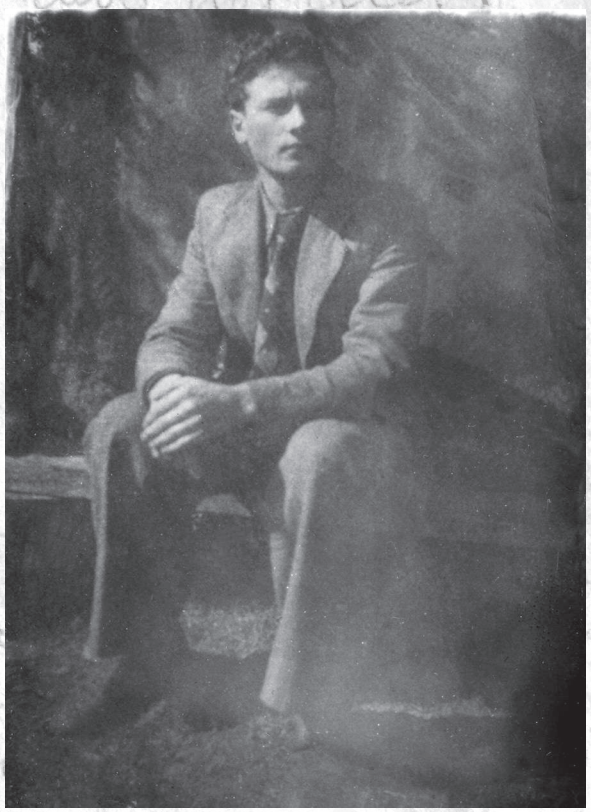

Albinas Bilinkevičius-Baltis

„Čia parašyti keli žodžiai nėra dienoraštis, nėra visa širdis. Mano širdis pilnesnė ir turiningesnė. Čia yra tik širdies, pergyventų jausmų atogarsis, pašvaistė, šešėlis.“

1947. V. 21

1946.VIII.8.

Ak, Dieve, Dieve, kaip žmogus nežinai savo likimo. Aiškiai prisimenu, kaip vadas ir mes keturi eidami dainavom. Tik, tik ką buvo sutemę. Žmonės ir visa gamta rengėsi nakties atilsiui. Aplinkui nė gyviausios dvasios. Lyja smulkus lietutis. Mes eidami keliuku palengvėle dainuojam. Dainuoti sunku. Vadas atsigręžęs prašo: „Vyrai dar padainuokim „Augo kieme klevelis“. Tik palengva, palengva. Dainuoti nesiseka. Balsai nesupratę. Dainuojam. Daina dingsta dusliame ore. Aplinkui girdėti tik toli toli dundanti perkūnija ir šlamantys grioviuose krūmų lapai nuo stambių lietaus lašelių.

Žaibiečiai – Antano Žilio-Žaibo būrio partizanai
Žaibas – Antanas Žilys

Bematant prieiname K. kaimą. Kaime susitinkame su žaibiečių būriu. Mūsų vadas kalbasi su Žaibu partizaniniais reikalais. Praneša sargybinis,

Antano Žilio-Žaibo būrio partizanai. Pirmoje eilėje iš kairės: Antanas Jakubonis-Vermachtas, Juozas Kirka (Kirna)-Plienas, Bronius Gvozdas-Lapelis, neatpažintas; antroje eilėje iš kairės: Kleopas Timinskas-Maras, Marijonas Pociūnas-Erdvė, Petras Šimka-Trenksmas, Antanas Mincė-Lietus, Dominykas Maselis-Niurna, Albinas Miknevičius-Judas, Jonas Bernatavičius-Rasputinas

kad girdėti ūžiant mašinos. Išeinam pasiklausyti. Tikrai ūžia. Pagaliau pamatėm vieškeliu važiuojant su šviesomis dvi mašinas. Darosi kaži kaip neramu. Gali rytojaus dieną būti valymas, nes rusų daug buvo Traup[yje] ir kitose vietose. Greit vadas baigia pasikalbėjimą su Žaibu, atsisveikinam su žaibiečiais ir išsiskiriam.

Gale kaimo sustojam ir tariamės, kur dabar dėtis. Eiti į Alanč[ių] mišką baisoka, dar nuo pavasario nė sykio nevalytas, pasilikti Skač[miškyje] taip pat ne kas: mažas miškelis. Kur daugiau beeit. Einam į Tauj[ėnų] mišką. Miškas didelis, nors ir užtiks bolševikai, tai nors bus kur pasitraukti, kur pabėgioti. Taip einam į Tauj[ėnų] mišką.

Tylus liepos mėnesio rytas. Oras vėsus, net drungnokas. Kaskart darosi šviesiau ir šviesiau. Mes visi penki paeinam kiek pamiške ir įsukam miškan.

1946.VIII.15.

Toli toli už miškų, miestų, jūrų marių teka raudona, skaisti saulutė. Smulkūs, gelsvi saulės spindulėliai skverbiasi per rūkais nuklotą orą, lenda ir žvalgosi pro eglių šakas ir kas dedas miške. Ir štai [...]

1946.XII.3.

1946 m. lapkričio mėn. 30 d. stovėjo Vadoklių būrys Alančių miške. Čia jau stovime lygiai 3 mėnesius. Atėjome rugsėjo pradžioje. Atsargiai laikėmės. Maisto gaudavome iš pamiškės gyventojų. Laikydavomės gana ramiai: naktimis nevaikščiodavome, stengdavomės neišsišifruoti.

Vieškeliu nuo Vadoklių į Raguvą per mišką pereidavo dažnai ruskiai. Eidavo po penkis, keturis ir net tris. Mes jų nelietėme ir gyvenome ramiai.

Pas mus buvo atėję svečiuosna žaibiečiai, daug sykių buvo raguviečiai. Raguviečiams nesunku ateiti. Pereina per vieškelį, ir pas mus. Buvo atėjęs ir Karininkas V[aitelis]. Daug pripasakojo žinių. Dabar jau aišku, kad mes gyvename ne šiaip sau. Mes išėjom tęsti Gedimino, Kęstučio, Vytauto žygių. Ir ištversime. Mūsų vargai, kančios, kraujas ne veltui.

Minskas – Jonas Šimanskas
Stumbras – Mykolas Nemeikšis

Nors ramiai gyvenom, bet su svečiais šiek tiek išsišifravom. Anksti rytą su Minsku išėjom žvalgybon. Pamiškėje nieko ypatingo. Ramu. Žmonės pasakoja, kad Raguvoje yra tik apie 20 rusų. Sugrįžom į stovyklą. Stovykloje puiki nuotaika. Ugnis kūrenasi. Vyrai kalbasi. Staiga atbėga į stovyklą kulkosvaidininkas Stumbras. Matyti, kad kas yra. Jis mums pamoja ranka ir liepia pasirengt. Greit pasiimam ginklus ir visus daiktus. Pasitraukiam iš stovyklos. Pro eglaites matyti rusai. Einam palengva tolyn, o stovykloje jau girdėti rėkaujant rusus. Mes persikeliam per liniją, paskui per kitą, paeinam dar mišku ir jaunuolyne palei griovį išsidėstom. Išgulim iki pavakarių. Vakare išėjom ant linijos. Norėjom eiti į stovyklą. Bet radom priblaškyta svogūnų, priplėšyta laikraščių. Į stovyklą nebeėjom. Ir gerai padarėm, nes stovykloje gulėjo rusai ir laukė mūsų ateinant. Mes vakare išėjom, apsiklausinėjom ir pasitraukėm iš to miško. Pasirodo, kad kažkoks Kulvinskas sušnipinėjo stovyklą ir užvedė. Atėjo per 20 rusų iš Vadoklių ir apie tiek pat iš Raguvos, bet, mūsų laimei, buvom pakeitę stovyklą.

Atėjom į Skačmiškį. Šalta. Blogai gyventi miške. Nėra malkų. Apsiniaukė oras. Pradėjo snyguriuoti. Nutarėm išsiskirstyti. Nuėjom į ramesnę apylinkę ir išsiskirstę po du tris sulindom į klojimus. Pasnyguriavo sniego, bet ant rytojaus atšilo, sniegas nutirpo. Mes taip pagyvenom dar kurį

Aluntis – Petras Nemeikšis
Kadžiukas – Marijonas (Mariukas) Kadžys

laiką. Aluntis ir Kadžiukas ėjo į Genėtinius ir tenai užlipo ant pasalų. Laimė, kad spėjo sušokti į griovį ir atsišaudant pasitraukti.

Atėjom į Skač[miškį]. Oras gražus, nors šaltas, bet saulėtas. Padarėm keletą nuotraukų.

1946.XII.14.

Karininkas – Danielius Vaitelis
Dumbrauskas – Jonas Dambrauskas
Čigonas – Bronius Jarmulka

Susitikom Šiluose iš Rag[uvos] girios grįžtantį Kar[ininką] ir Dumb[rauską]. Kar[ininkas] mum pakeitė kulkosvaidį (rusišką degteriovą į vokišką M. G.). Kulkosvaidį reikia atsinešti nuo Šėtos. Vadas paskyrė Čigoną, Minską ir Kadžį eiti su Kar[ininku] ir parsinešti kulkosvaidį. Karininkas išvyko.

1946.XII.15.

Žydas – Jonas Tumšys
Skalikas – Alfonsas Gritėnas

Atėjom į Šilus. Žydas su Skaliku turėjo nueiti pas vieną ūkininką. Prieina prie namo. Ramu. Padaužo langą. Šeimininkas išeina įleisti. Iš tarpdurio šūvis. Žydas rikteli ir krinta. Antras, trečias šūviai į Skaliką. Nepataiko. Skalikas pabėga. Atbėga pas mus, praneša apie įvykį. Nubėgam mes, apsupam namus, nieko nėra. Žydas guli nebegyvas. Įnešam į vidų. Paguldom ant lentos. Ateina visa ko kaltininkai – du

Vienuolis – Jonas Baltušnikas

Vienuolio būrio vyrai. Be šautuvų. Vaikšto be parolių*. Pasikarščiavo ir paleido tris šūvius iš nagano, iš kurių vienas tiesiai kliudė Žydui į krūtinę.

Nėra ko laukt. Greit pašaukiam stalius grabui dirbti, kitus vyrus – duobei kasti. Viskas paruošta. Įdeda mūsų Joną į grabą, užkala, uždeda ant

Žygaudas – Alfonsas Smetona

šautuvų ir išneša laidoti į kapus. Prie duobės Žygaudas pasako trumpą kalbą: „Tūkstantis devyni šimtai aštuonioliktų–devynioliktų metų savanorių

* Parolė (parolis) – slaptažodis.

antroje medalio pusėje parašyta: „Per aukas ir pasišventimą – laisvę laimėjom, 1918–1919 m.“, ir tikrai kiekviena kova reikalinga aukų. Štai šiandie stovime vėl prie duobės, prie aukos, nors netiesioginės, nes ne nuo priešo žuvo, bet nuo draugo. Tas mum dar skaudžiau.“ Visi minutei sustingstame, kapinėse tylu, blankiai šviečia mėnulio delčia. Žygaudas dar tebekalba: „Jis idealistas. Buvo draugiškas vyras, drąsus, sąžiningai pildė visas pareigas. Tad ilsėkis, Jonai, gimtoj žemelėj. Mes tau nieko neturim dovanoti, neturim kuo papuošti kapo, tik viena prisiekiame – tęsti tavo ir kartu visų mūsų žygį, kol bus sunaikintas visame pasaulyje bolševizmas, o tuo labiau mūsų brangioje Lietuvoje“. Baigia Žygaudas kalbą ir leidžiasi grabas į duobę. Jonas duobėje. Pasipila dešimtys sušalusių žemių saujų. Žaibiečiai eina į savo stovyklą. Vietoje duobės atsiranda kauburėlis žemių.

Simanas – Simonas Tumšys

Mes visi einam į Šilus. Atsisveikinam ir išsiskirstom. Aš su Simanu nueinam į K. kaimą. Sugulam šiene. Galvos svaigsta. Užmigti negalima. Esam pritrenkti tokio liūdno įvykio.

1946.XII.16.

Naktį susirenkam Šiluose. Ateina į susitikimą žaibiečiai. Po susitikimo Sim[onas] ir Skalikas išeina į Vadoklių pusę. Mes sulendam į klojimus.

1946.XII.19.

Dzedziūnė – Benjaminas Jakševičius

Mes su Dzedziūne nueinam į Šil[us] pas Žyg[audą] ir einam kartu visi į Vadokl[ių] pusę. Vieną dieną prabūnam Mil. klojime, kitą dieną turėjom susitikimą su valsčiaus tarnautoju. Paskui, gerokai nugėrę, sugulam klojime.

1946.XII.22. Sekmadienis.

Buvom užėję į keletą kiemų, o paskui vieškeliu atėjome į Karnų kaimą. Randame atėjusį karininką. Čia pat ir Žaibas. Visi načialninkai* kalbasi.

Lelijavas – partizanas Bronius, pavardė nežinoma

Aš su Lelijavu nuėjom pas Genę. Truputį pajuokavom ir atėjo šaukti mus Vilis.

Vilis – vokietis Vilius, pavardė nežinoma

Visą naktį čia pat miegojome.

Anksti rytą visi (žaib[iečiai], mūsiškiai ir Vait[elis]) nuėjome į krūmus ir dienavojome.

Vakare mes nuėjom į pirtį, o Kar[ininkas] su Žaibu nuėjo vakarieniauti. Buvo susitarta kartu nakvoti, o paskui praleisti dieną. Vakare, po pirties, atėjom į Šil[us]. Atvažiavęs iš Kauno Žyg[audo] brolis. Žyg[audas] norėjo pasikalbėti su broliu ir kartu prabūti Kalėdų šventes. Visi išsiskirstėm. Aš su Dzedziūne atėjau praleisti Kalėdų švenčių pas Šaltį, į jo uošvynę. Kalėdų šventės praėjo laimingai.

Šaltis – Vladas Spurgis

1946.XII.27.

Visi susirinkom Šil[uose]. Nauji metai čia pat. Nutarėm čia pasilikti porą dienų, o prieš N[aujus] Metus išeiti į Vadokl[ių] pusę. Dviem dienom vėl lendam į klojimus. Dabar nėra jokių ypatingų uždavinių. Pakalbu su Žygaudu ir einu su Šalčiu į jo uošvynę. Ten žadam praleisti ir Naujus Metus.

Šiemet labai gera žiema partizanams. Štai Nauji Metai ir dar nėra sniego. Rusai labai laukia ir žada valymus daryti. Bet gamta kaip tyčia palanki mums. Dienos bematant bėga. Dieną pragyvenai, vakare išeini kur nors pas žmones, vidurnaktį grįžti. Diena po dienos ir prabėgs žiema.

* Načialninkai – viršininkai.

www.atmintiesknygos.lt

1946.XII.27. Penktadienis.

Rytą buvo girdėti į pietus šaudymas. Paaiškėjo, kad ruskiai (Užulėnio garnizono) užlipo ant pasalų. Partizanai jų užmušė apie 20.

1947.I.1. Nauji Metai.

Gražus rytas. Oras saulėtas. Dangus mėlynas, plauko maži debesėliai. Žmonės eina į Šil[us]. Eina panos, vyrai ir retkarčiais pravažiuoja vienas kitas vežimas. Mes stovime prie lango ir grožimės oru.

Bematant ir pareina žmonės iš bažnyčios. Žmonės pasakojo, kad Šilų mokykloje Naujų Metų naktį nakvojo apie 15 kareivių. O per pamaldas nuėjo vienas pulkelis į Sodeliškių pusę, o antras į Kartanų. Mūsų apylinkėje nieko nematyti. Iki vakarui labai atsargiai laikėmės, dažnai apsižvalgydami, kad neužkluptų.

Diena praėjo laimingai. Vakare nedegėm šviesos. Niekur nieko. Visur tylu, ramu, niekur net šunys neloja. Sugulam ir laimingai pramiegam visą naktį.

1947.I.2.

Visą dieną gerai pragyvenam. Vakare niekur neiname.

1947.I.3.

Vakare einame su Šalčiu į Alan[tės] pusę. Mėnesiena, šviesu kaip dieną. Labai toli matosi. Lenkdami namus, pakrūmėmis ateiname į Alant[ę]. Aplankome pamiškių gyventojus. Labai seniai čionai mūsų būta. Žmonės mūsų išsiilgę. Aplankome keletą kiemų. Auštant nueinam dienavoti.

www.atminties.lt

1947.I.6.

Cezaris – Pranas (Petras) Pakštys

Apie Alanč[ius] pagyvenam apie 3 dienas. Naktimis pavaikštom pas žmones, o dienomis išsimiegam. Šiandie Trijų Karalių šventė. Sėdime pas žmogų kambaryje. Niekur nieko nesimato. Po pietų, dienos metu, šautuvus nuleidę žemyn einame pas Cezarį. Pas Cezarį yra svetimų žmonių. Mes užeinam į kambarėlį ir pusvalandį pasėdime. Pavakarėje nueinam į mišką. Miške keista. Visur balta. Žymu, kai nueiname, pėdos. Nueiname į miško vidurį. Miško viduryje aprenkam storoką beržą, prie liemenio prisegam sąsiuvinio lapą, atskaitom šimtą žingsnių ir Šaltis pradeda į taikinį šaudyti. Paskui šauna nuo 50 žingsnių. Šaunu ir aš 2 kartus. Pasirodo, pripjautas šautuvas netaiklus.

Temsta. Mes jau palaukėje. Einam pas gyventojus. Pasirodo, gyventojai mūsų šaudymo negirdėjo. Tik berniukas sakė girdėjo kažin kur toli šaudant.

Antano Aliuko-Kuprio būrio partizanai. Iš kairės: Antanas Dailydėnas, Simonas Dailydėnas, Juozas Kviesnys, Antanas Blauzdys, Romas Mačiulis, Jonas Dogelis, Bronius Dailydėnas, Antanas Aliukas-Kuprys, Vytautas Jarėnas-Vaikas, Adolfas Masiulis, Vytautas Ivanauskas-Berniukas

Atėjom į Šil[us]. Čia tikėjomės gauti paroles ir susitikti Žygaudą. Žygaudo nėr. Buvo anksčiau atėjęs, bet dabar vėl išsiskirstė.

Kupris – Antanas Aliukas

Čia yra atėję Žaibas su savo vienu vyru ir Alukėnų būrio vadas Kupris su dviem vyrais. Pasisveikinam, susipažįstam. Alukėniečiai turėjo atsinešę degtinės. Visi draugiškai išgeriam.

Alukėniečiai atėjo pas mus su reikalais. Norėjo ištirti mūsų įtariamą žmogų, kurį įtariam, kad jis užvedė rusus ant mūsų stovyklos Alanč[ių] miške. Jų nusakymu, tas žmogus yra geras ir visuomet žinąs jų stovyklą. Jų nusakymu, jis negali būti šnipas.

Mūsų nuomonė, kad jis šnipas, remias tuo, kad, kai rusai puolė mišką, jis kartu su rusais atėjo, prieš tai Alanč[ių] miške malkavo, po to dar kartą ėjo su rusais ir dažnai lankosi Vadokliuose.

Minėtas žmogus teisinas, kad jis pripuolamai su rusais susitikęs ir ėjęs, o miške visai nemalkavo.

Alukėniečiai atėjo jo ne užtarti, bet išsiaiškinti. Susitarėm dar apsiklausinėti, tą žmogų ištardyti ir, jei bus reikalas, likviduoti. Jis dabar niekur nepabėgs, o reikalui esant, galima jį tuojau iššaukti.

Žaibas mane norėjo prigriebti už tai, kad aš pakeičiau švarką jo rajone, bet niekis, išsiaiškinom.

Paėmėm iš Žaibo paroles ir vėl nuėjom į Šalčio uošvynę. Žygaudas žadėjo ateiti ketvirtadienį. Čia susirinks visas būrys. Sakėm, ateisim ir mes.

Dvi dienas mes ramiai pragyvenom.

1947.I.9.

Ankstų rytą mes miegojom. Atbėga šeimininkas: „rusai“, sušunka. Aš greit šokstu ir akimirkos momentu bėgu į slėptuvę. Įlenda ir Šaltis. Mes susitvarkom ir laukiam. Laukiam, laukiam, o į vidų niekas neateina.

www.atmintiesknygos.lt

Liepia iš slėptuvės išlįsti. Išlendam. Rusai praėję. Atėjo nuo Balalių vieškelio. Vieni ėjo keliu, kiti pamiške. Trys rusai užėjo į klojimą, apsidairė. Vyrai kulia. Nieko nesakė ir nuėjo tolyn. Taip praėjo apie 150 kareivių – Kavarsko, Taujėnų ir Užulėnio garnizonai. Buvo šiek tiek baimės, bet ką padarysi, bili laimingai praėjo.

Vakare reikia eiti į susirinkimą, bet kaip eit? Praėjo rusai, pravažiavo mašina, o mes jokių žinių neturime. Gal Šil[uose] yra rusų? Apsvarstėm, pasitarėm ir nėjom.

1947.I.10.

Šalčio žmona nuėjo į Šil[us]. Užėjo ten, kur mes turėjom susirinkti pasiteirauti apie būrį. Moteris sakė, kad Žygaudas ant mūsų užpyko, kad mes neatėjom. Sakė, buvo atvykęs Karininkas, o Šaltį seniai matęs. Atrodo, Žyg[audas] gavo velnių. Todėl ir ant mūsų užpyko. Dabar liepė vėl ateiti pirmadienį. O už neatvykimą, kaipo bausmę, nedavė parolių. Gerai. Nedavė, nereikia. Mes galime gyventi ir be parolių.

1947.I.12. Sekmadienis.

Žmonės grįžo iš bažnyčios. Yra Kartanuose ir Briežvalkyje rusų. Jie atvažiavo nuo Raguvos ir Vadoklių. Vakare į Paežerį, ne per toliausiai nuo mūsų, paleido vieną seriją į lojantį šunį. Kas šovė, nėr žinios.

1947.I.13. Pirmadienis.

Sužinojom, kad nuo Sodeliškių ir Lėno labai daug rusų, išsidėsčiusių grandine, nuėjo į Lukštes. Tuo laiku kratė Lukščių mišką. Ėjo vienas prie kito ka-

reiviai. Bet, laimei, niekur nieko nerado. Tuo pačiu kartu kratė ir Alančių mišką.

Vakaras. Šiandie reikia eiti į susirinkimą. Visur loja šunys. Eiti pavojinga, be to, kažin ar jie bus susirinkę, kai tokie valymai eina.

Temstant šeimininkas nuvažiavo į Šil[us]. Mūsiškių atėjusių nėra. Rusų taip pat nematyti. Mum Žygaudas liepė ateiti tik penktadienį.

1947.I.15. Trečiadienis.

Apie pusrytį atbėga kaimynė ir praneša, kad yra Sod[eliškių] kaime rusų. Mes jau esam daug atsargesni. Nuolatos žvalgomės pro langus. Tik staiga pamatom, kad pas kaimyną baltai apsirengę vaikšto rusai. Mes greit sulendam į slėptuvę. Bematant atbėga tekini rusai, apsupa namus ir daro kratą. Girdisi, kaip rusai su strebitelninkais* verčia daiktus, kalbasi ir keikiasi.

Krata praeina sėkmingai. Rusai išeina. Mes iš slėptuvės išlendam. Baimės šiek tiek buvo.

Kitą dieną pasakojo žmonės, kad jie dar per naktį pamiškėje pasalavo.

1947.I.16.

Žmonės pasakoja, kad Vadokliuose guli 9 nušauti partizanai. Jie žuvo per valymą, kai buvo pasnigęs pirmas sniegas. Pats Jonas, būrio vadas, pabėgęs.

Jonas – Jonas Dambrauskas

1947.I.17.

Vakare išėjom į Šil[us]. Susitikimo vietoje mūsiškių neradom. Nuėjom pas žmogų, čia pat ir dienavojom.

---

* Strebitelninkai (rus. *istrebiteli* – naikintojai) – stribai, t. y. civilių ginkluotų sovietų valdžios būrių, padėjusių okupantams susidoroti su partizanais ir vykdyti represijas, nariai.

www.atminties.lt

1947.I.18. Šeštadienis.

Erdvė – Marijonas Pociūnas

Į susitikimo vietą atėjo Žaibas ir Erdvė. Tuojaus atėjo ir Žygaudas. Atėjo ir Karininkas su Lelijavu. Po trumpo pasikalbėjimo Karininkas išvyksta. Mes dar pasikalbėję su Žaibu išsiskiriam. Žygaudas nueina sau, o mes (aš ir Šaltis) nueinam į Kartanus dienavoti.

1947.I.19.

Kitras Jonas – Jonas Tumšys

Vakare nueinam į Šil[us]. Susitinkam Žyg[audą] ir K[itrą] Joną ir einam į Vadokl[ių] pusę. Eidami užeinam į keletą vietų, kur išgeriam alaus. Apie vidurnaktį jau mes pas Vinc.

Jau randame atėjusius Stumbrą, Dzedziūnę, Aluntį ir Kadžiuką. Seniai buvom susitikę. Kaip malonu pasidalinti įspūdžiais. Stumbras, Aluntis

Vyčio apygardos partizanai. Pirmoje eilėje iš kairės: Simonas Tumšys-Simonas, Alfonsas Gritėnas-Skalikas, Jonas Tumšys-Kytras; antroje eilėje iš kairės: trečias – Marijonas Pociūnas-Erdvė, šeštas – Alfonsas Smetona-Žygaudas, kiti – neatpažinti

ir Kadžiukas išeina į Aluntes. Jie žada eiti į Panevėžio pusę. Vedė ir mane, bet nėjau.

K[itras] Jonas, Dzedziūnė ir Šaltis nuėjo į vieną vietą dienoti, o aš su Žygaudu pasilikom būti čia pat.

1947.I.20.

Atėjo vakare Simanas ir Skalikas. Tuojaus atėjo ir K[itras] Jonas su Dzedziūne ir Šalčiu. Nuėjom pas žmogų ir pradėjom gerti alų. Atėjo ir Čigonas su Minsku. Įdomu pasikalbėti, seniai besimatę. Apie vidurnaktį mes einam į Alanč[ių] pusę. Visi kiti mūsiškiai išsiskirsto kur kas sau.

Praėjusią savaitę mūsiškiai sugavo skrebo vaiką. Vaikas slankiojo pakiemiais ir šnipinėjo. Šnipelis buvo likviduotas ir ant kelio numestas.

1947.I.30.

Nuo 20 sausio iki šios dienos gyvenam Paišt[akiuose]. Dienos metu visą laiką miegam, o naktį vaikštome. Aplankėme visą apylinkę. Šiandie vakare nuėjom su Šalčiu į jo namus. Tarpduryje mus sutiko Šalčio sesuo ir sako, kad tik tik išėjo rusai. Čia labai iškratė ieškodami bunkerio.

Naktį išgėrėm degtinės ir ėjom į Šilus. Beeidami sutikom Aluntį ir Kadžiuką.

Auštant jau mes Šil[uose]. Šviesu. Praaušus krūmais einam į Šal[čio] uošvynę.

1947.II.2. Sekmadienis.

Šiandie 2 vasario. Grabnyčios. Jau kelinta diena kaip mes čia gyvename. Šalčio žmona iš ryšininko sužinojo, kad, kaip buvo susitarta, šiandie susirinkimo nebus. Žyg[audas] serga. O Šiluose yra

apie 30 rusų. Jie apsistoję mokykloje. Įkasė kartį ir pakabino vėliavą. Čia ruošia balsavimo apylinkės punktą.

Tarėmės balsavimo išvakarėse apšaudyti Vadoklius, o dabar štai kas išeina. Tai kam mums partizanauti, jei taip mūsų „vadas“ galvoja. Tik sėdim ir daugiau nieko. Jeigu jis serga, tai tegu praneša mum, mes patys susitarsim ir ką nors paveiksim. Galima Alanč[ių] miške sušaudyti mašiną ir vėl išsiskirstyti po žmones.

1947.II.9. (vasario 9, sekmadienis). Šiandie rinkimai į LTSR Aukščiausiąją Tarybą. Nuo ankstaus ryto pradėjo ūžti ir skraidyti lėktuvai. Štai du karijolai* sukinėjasi ant Šilų. Žmonės kaip išmirę. Niekas balsuoti neina. Miestelis tuščias. Skrebai su ruskiais laksto po miestelį, varinėja balsuoti. Žmonės neina. Tai jie patys sudeda į urnas balsus. Skrebai su rusais išvažiuoja į artimesnius kaimus. Žmonės bėga į miškus ir krūmus, kad nebalsuotų. Moterys namie užsikiša duris. Žmones visus baugina uždaryti į kalėjimus ir išvežti į Sibirą. Žmonės nebijo. Tik atsiranda vienas kitas, kuris balsuoja. Vakare balsuoja patys ruskiai su skrebais. Jų taip pat du balsai užtrinti paišeliu**. Naktį rusai su skrebais pagiria Šilus, kad geri žmonės, ir sako, kad balsavo 96% visų turėjusių teisę balsuoti žmonių.

Praėjusią savaitę visą laiką mitingavo ir važinėjo visokie velniai, kad žmonės balsuotų, o čia štai kas išėjo, jie padarė savo, sudėjo balsus ir tiek. Kieno galia, to ir teisybė, ir laisvė.

* Karijolai – lėktuvai
** Paišelis – pieštukas.

1947.II.10.

Šiandie buvo mūsų susirinkimas, mes nežinojom ir nebuvom.

1947.II.15.

Beveik visą savaitę pragyvenom gana ramiai. Rusų visai nesigirdi.

1947.II.16. Sekmadienis.

Vakar vakare nuėjom į Šilus. Mūsiškių nėra. Žadėjo ateiti sekmadienį Žyg[audas] ir kartu su mumis eiti į susitikimą. O mes atėjom anksčiau, Žygaudo nelaukiam. Einam mes vieni. Pirmadienį ateisim patys į susirinkimą. Eidami užėjom į vieną kitą vietą.

Šiandie gyvenam pas žmogų. Slėptuvės nėra. Sėdim kambaryje. Stovi parengtas arklys ir vežimas. Jeigu pamatytumėm kur nors einant ruskius ar skrebus, sėstumėm į vežimą ir bėgtumėm. Diena praeina ramiai.

Vakare ateina mergaičių. Linksmai bėga vakaras. Ateina ir Kadžiukas su Alunčiu. Kaip gera susitikti savieji draugai. Seniai besimatėm. Dalinamės įspūdžiais.

Kartu praleidžiame visą naktį.

Rytojaus dieną nutariam praleisti kartu. Visi keturi pasiliekam pas tą patį ūkininką. Dienos metu skaitome knygas. Diena prabėga greitai.

Vakare, sutemus, visi keturi einam į susitikimą.

Sutartoje vietoje palaukiam porą valandų, ir atvažiuoja mūsiškiai: Žyg[audas], Kitras J[onas], Skalikas ir Simanas. Kiek džiaugsmo. Visų akyse dega laimės žiburėliai.

www.atminties.lt

Benedikto Narkevičiaus-Algio būrio partizanai. Sėdi iš kairės: Ipolitas Ivaškevičius-Rickus, neatpažintas, Julius Belickas-Klevas, Petras Žlioba-Baravykas, neatpažintas; stovi iš kairės: Adolfas Bureika-Hitleris, Petras Kuodis-Ragaišis, Kazys Žirminskas-Vaidila, Jonė Jelinskaitė-Audra, Bronius Kinertas-Arminas, Leonas Gžimaila-Dziadas, Liuda Žižminskaitė, Vytautas Pinkevičius-Povaras, Benediktas Narkevičius-Algis, Liudas Belickas-Jaunutis, Algirdas Čeponis-Aitvaras

Žyg[audas] pasakojo, kad buvo susitikęs Karininką. Kar[ininkas] sakė, kad ryšiai, kurie buvo užmegzti su centru, dabar vėl atnaujinti. Ryšiai buvo nutrūkę, kad žuvo 4 bendradarbiai. Be to, dar buvo atvažiavę keletą kartų ryšininkai, bet dėl tam tikrų priežasčių vado nesutikdavo. Tik dabar pasisekė vėl ryšius atnaujinti. Buvom nusivylę ir mes, net buvom priėję prie išvados, kad vadas visa tai mum sakė tik dėl nuraminimo, kad būtų lengviau ir geresnė viltis praleisti žiemą. O dabar aišku, kad ne apgaulė. Žygaudas matė savo akimis „Laisvės kovotojų“ statutą, kur aprašoma, kaip vadovauti ir vadovautis dabar ir atgavus laisvę pirmajai kariuomenei.

Sakė, kad gausime paramą ir kt., apie ką rašyti šiek tiek nepatogu.

Mes turėjom atsinešę degtinės. Išgėrėme. Daug linksmiau. Gal ir blogas daiktas tas gėrimas, bet ką bepa[da]rysi, reikia širdį nuraminti.

Išsiskiriam. Šaltis ir aš paimam pastotę ir maistaujam. Pamaistavę važiuojam uošvynėn. Kaip vėjai lekiam laukais ir vieškeliu. Kelias nekoks. Aušta. Štai ir atvažiavom. Šalt[is] neša maistą, o aš vežu pas žmogų arklį, kad šis grąžintų savininkui.

1947.II.18.

Po susitikimo apsirgau. Kažin kodėl taip negera. Be to, dar ant rankos išsikėlė votis. Reikia sirgti.

1947.II.22.

Pasveikau. Ranka irgi baigia gyti. Rusų niekur negirdėti. Valymai dar neateina. Žadėti tai žada valyti.

1947.II.25.

Vakaras. Oras gražus. Šviečia ką tik patekėjęs jaunas mėnulis. Aš jau apsirengęs, atsisveikinu su Šalčiu ir kt. ir einu. Žadu vykti į savo kraštą. Paimu pastotę ir važiuoju per Tauj[ėnų] mišką. Jukštai, Šalnos, persėdu į kitą vežimą ir važiuoju tiesiai miškais iki Varžų. Varžose pakeičiu vėl pastotę ir važiuoju pro Bierius, per Plačiavas į Saliečių km. Saliečių km. dienavoju. Ypatingai ramu.

Erškėtis – Edvardas Baravykas
Saugius – Petras Ignatavičius
Septintas – Vytautas Mackėla
Baravykas – Petras Žlioba
Lakūnas – Vytautas Gricius
Kėkštas – Alfonsas Žlioba

Čia sužinau, kad Vareikiuose žuvo Erškėtis, Saugius, Septintas, viliukiečiai Baravykas, Lakūnas ir dar nežinia koks vienas. O prieš Naujus Metus Dainavoje metė į komunistų namą granatą Kėkštas. Kažin kaip ten įvy[ko], kad granata užmušė jį patį.

www.atmintiesknygos.lt

1947.II.27.

Vakar vakare einu į Tatkūnus. Čia paimu past[otę] ir atvažiuoju į Atkočius. Aplankau žmones, pakeičiu pasto[tę] ir važiuoju tolyn. Pervažiuoju Viliukų mišką. Paleidžiu pastotę prie Lokėnų dvaro ir einu pėsčias namo. Eiti sunku. Sniego iki kelių. Vargais negalais pasiekiu namus.

1947.III.1.

Pirma kovo. Šiandie mano vardinės. Trečios vardinės. Sunkios ir kietos, bet garbingos vardinės. Švenčiu trečias vardines partizanaujant, kovojant už savo teises, už tautą, laisvę ir nepriklausomybę, ir religiją. Kova sunki, bet garbinga, nes daug mūsų brolių praliejo kraują ir paaukojo gyvybę. Bet mūsų kova šventa, mes pasiryžom kovoti ir kovosim, pakol atgausim laisvę.

1947.III.3. Pirmadienis.

Vakar atėjau į Vil[iukų] miško pamiš[kę] pas Jas. Palaukiau kiek ir tuojau atvažiavo Lečys. Šeimininkas atneša litrą. Geriam. Atvažiuoja Vytenis, Klevas, Hitleris, Metelis ir Rickas. Ant stalo atsiranda dar degtinės. Geriam. Dainuojam, kalbamės. O kaip seniai buvau susitikęs su viliukiečiais. Kaip gera pabūti su savaisiais, pasikalbėti, pasidalinti įspūdžiais.

Aušta. Susėdam į vežimus ir važiuojam į pamiškę. Apsigyvenom pas žmogų. Sninga sniegas, pusto, baisi pūga. Ramu, niekur nieko nesimato.

Lečys – Vytautas Reklickas (Riklickas)
Vytenis – Povilas Reklickas (Riklickas)
Klevas – Julius Belickas
Hitleris – Adolfas Bureika
Metelis – Bronius Venckus
Rickas – Ipolitas Ivaškevičius

1947.III.4. Antradienis.

Šv. Kazimiero šventė. Aš būnu namie, kambaryje. Apie pietus pamatom, kad ateina trys skrebai. Kur

www.atmintiesknygos.lt

Benedikto Narkevičiaus-Algio būrio partizanai. Iš kairės: Vytautas Reklickas-Liočys, Benediktas Narkevičius-Algis, Adolfas Bureika-Hitleris. 1947 07 20

dėtis? Lipu ant aukšto, paimu į ranką naganą ir laukiu, kas bus toliau. Skrebai, kiek pabuvę, išeina. Nulipu nuo aukšto. Tėvai persigandę.

1947.III.7. Penktadienis.

Nuo antradienio iki šios dienos laimingai pragyvenau namie. Šiandie vakare išvažiuoju. Paimu nuo Vil[iukų] miško pastotę ir važiuoju į Atkočius. Paleidžiu pastotę, paimu kitą. Noriu važiuoti pro Saroščius per Armonos tiltą, bet perspėjo žmonės, kad čia siesikiečiai skrebai pasalauja. Pasuku per laukus, per Armonos brastą į Tatkūnus. Čia ir apsistoju.

1947.III.10. Pirmadienis.

Nuo penktadienio vakaro labai baisus oras. Sninga sniegas, pusto, pūga, kelio nėra. Vakare šiek tiek aprimo. Oras pragiedrėjo. Nutariau šiandie išvažiuoti.

Labai atsibodo gulėti klojime, šiauduose. Be to, šiandie nuo Deltuvos keli ruskiai, baltai apsirengę, su slidėmis nuslidinėjo į Seveikių mišką, nuėjo ir pėsti, o pavakaryje nuvažiavo vieškeliu į Siesikus.

Žmogus pasakojo, kad šeštadienį važiavo mitingavę: Ukmergės „Tarybinio kelio“ redaktorius Zajančkauskas ir trys skrebai. Juos netoli Deltuvos užmušė partizanai. O sekmadienį, per pamaldas, atnešė užmuštą partizaną ir paguldė miestelyje. Įdomu, ką užmušė ir kaip.

Nueinu pas žmogų ir prašau pavežti. Ketinu važiuoti per Varžas. Žmogus sako, kad naktį kažkas apie Varžas šaudėsi, o pirmadienį rytą ėjo rusai nuo Ukmergės. Važiuoju per Mikėnus. Mikė-

www.atminiesknygos.lt

nuose pakeičiu pastotę ir važiuoju į Šalnas. Šalnose vėl pakeičiu pastotę ir važiuoju pro Jukštus „geležinkeliu“* į Šilus. Žmogus pasakoja, kad Baravykuose partizanai susitiko su ruskiais ir žuvo vienas partizanas, kuris paguldytas Taujėnuose. Štai ir Sodeliškiai, ūkininkas pasakoja, kad sekmadienį kelugalėje pas žmogų atėjo Vilis ir Lelijavas. Uždegė šviesą. Kaip tik tuo metu važiavo nuo Alančių Vadoklių skrebai, pamatė šviesą, apsupo, partizanai bėgo. Skrebai šaudė. Užspringo Viliaus kulkosvaidis, ir abu žuvo. Juos paguldė Vadokliuose.

1947.III.11.

Survila – Juozas Survila

Šiandie sužinojau, kad Baravykuose užpuolė partizanus ruskiai. Per susišaudymą žuvo Survila. Jį nuvežė į Taujėnus ir paguldė miestelyje. Šalia jo, pažarstyse pakišė du litrus, o ant krūtinės pastatė stikliuką. Koks išjuokimas ir gėda. Bet ką padarysi, ne gėda mum, kad miesteliuose guli mūsų broliai, ir ne gėda, kad mus taip išjuokia.

1947.III.16. Sekmadienis.

Liūtiečiai – Antano Juzukėno-Liūto būrio partizanai
Plienas – Juozas Kirka (Kirkus, Kirna)
Petras – Petras Šimka-Trenksmas
Vladas – Vladas Žemaitis

Vakar vakare atėjo į pirtį trys liūtiečiai: Plienas, Petras ir Vladas. Puikiai išsimaudėm. Ilgai kalbėjomės ir vakare, gerokai sutemus, jie išėjo.

1947.III.23.

Visą savaitę pragyvenom gana laimingai. Atlydys. Sniegas kasdien mažėja, jau ir dirvos matosi iš po baltojo apkloto. Ach, kaip vėl bus gera gyventi visiems kartu, miškuose.

*Taip buvo vadinamas supiltas pylimas būsimam geležinkeliui.

Vyčio apygardos partizanai. Iš kairės: Juozas Grybas, Edvardas Jakas, Lelijavas, Petras Dargužis, vokietis Vilius, neatpažintas

Teiravosi apie mūsų būrį. Žygaudo čia nėra. Dar kol kas visi laimingai praleidžia laiką.

Rymantas – Petras Pociūnas

Sužinojau, kad Deltuvoje gulėjo Rymantas. Ach, kaip gaila. Paskutinis žuvo mano klasės draugas. Visi jie susiėjo danguje.

Vėtra – Žaibo būrio partizanas

Penktadienį buvau susitikęs Vėtrą ir Saulėgrąžą.

Saulėgrąža – Albinas Sauliūnas

Tyla – Bronius Sauliūnas

Šią savaitę Šapyje žuvo Tyla. Nušovė vieną skrebą.

Vadokliuose dar tebeguli Vilis ir Lelijavas. Juos fotografuoja. Skrebų žmonos sako, kad jų kiaulės nuo banditų apsirgs ir padvės. Šunys ir kiaulės graužia lavonus. Skrebai spardo.

www.almintas.lt

1947.III.25. Antradienis.

Vakar buvo valymas. Atėjo septyni ruskiai. Apkratė. Patikrino šeimininkų dokumentus, apvogė ir išėjo. Kiekvieną kiemą apkratė ir nuslinko į Šapį. Sako, kad tai Taujėnų, Raguvos ir Vadoklių garnizonai.

1947.III.28.

Dienos slenka vienodai. Po to valymo daugiau nebematyti rusų. Mes sėdime toje pačioje vietoje. Buvo atėjęs Žaibas su savo vyrais. Nuo pietų iki vakaro kartu prabuvome. Pasikalbėjome, pasidalinome įspūdžiais.

Vakarais išeiname kada ne kada pasivaikščioti. Oras gerėja. Sniego nebėra. Vanduo baigia grioviais nubėgti.

1947.IV.5. Didysis šeštadienis.

Vakar gavome B.D.P.S* leidžiamą laikraštį „Kova“**. Baisiai įdomu. „Pranešimas apygardos vado. Žinios iš užsienio. Užsienio spauda pas mus.“ Pasirodo, kad mūsų dar pasaulis neužmiršta. Viltys ir siekimai mūsų kovos yra teisingi. Mes kovojam ir laimėsim. Laisvė bus mūsų rankose.

Šiandie gaunam mūsų padalinio laikraštėlį „Lietuva brangi“***. Puikus. Įdomūs straipsneliai.

---

* BDPS – Bendras demokratinio pasipriešinimo sąjūdis, įkurtas 1946 m., kontroliuojamas ir remiamas MGB. Per šį sąjūdį planuota sunaikinti visą ginkluotą pasipriešinimą.

**„Kova“ – tariamai partizanų (BDPS) pogrindžio laikraštis su devizu: „Už laisvą, demokratinę, nepriklausomą Lietuvą!“, provokaciniais tikslais leistas čekistų 1947 m. Redagavo ir platino agentas Juozas Markulis visos Lietuvos partizanams.

*** „Lietuva brangi“ – Vyčio apygardos partizanų pogrindžio laikraštis. Redagavo Alfonsas Smetona-Žygaudas, Kostas Tvaska-Rugelis, Bronė Tarutytė-Berniukas.

www.atminiesknygos.lt

Eilėraščiai. Užsienio spauda apie mus ir kt. Gražios viltys ir siekimai. Tikiuosi, kad šis laikraštėlis išaugs į puikų padalinio laikraštį. Pas mus yra, kurie sugeba ir gali parašyti.

1947.IV.6. Velykos.

Trečios Velykos. Velykos, kai pasaulis ir mūsų tėvynė kenčia baisiausiąjį bolševikinį terorą. Mūsų tėvynės raistai, pakelės, miškai primėtyti kaulų ir lavonų mūsų brolių partizanų. Ne viena motina, žmona, sesuo, duktė šiandie sėdėdamos prie Velykų stalo verkia žuvusiųjų sūnų, vyrų, brolių ir kt. Ne vienam nurieda karšta ir sūri ašara, kaip deganti žarija, per skruostą. Baisi ir liūdna tragedija ištiko mūsų tautą.

Daug žuvo, bet jų mirtis veda ir ves mus į pergalę, į laimėjimą. Išsisklaidys rūkai ir miglos virš mūsų tėviškės, nušvis saulė, šviesesnė kaip pačiam pavasary, ir švies. Švies kaip vilties kibirkštys, kaip auksinės raidės J. Biliūno aprašytoj pasakoj. Ir bus laimė, ir bus laisvė. Mirusiųjų kraujas pralietas ne veltui!

1947.IV.7. Antroji diena Velykų.

Visą dieną lijo lietus. Vakarop apstojo. Mes apsirengėm ir išėjom. Šil[uose] susitikom Žygaudą ir Joną. Ilgai kalbėjomės. Ach, kaip įdomu. Aptarėm mūsų laikraštėlio „Lietuva brangi“ reikalus. Žygaudas prašė, kad pateikčiau kokių nors iliustracijų ir karikatūrų.

Einam tolyn. Kelias baisiai šlapias. Jau mes ir Aluntėse. Randam mirties patale Šalčio motiną.

www.atmintiesknygos.lt

Vyčio apygardos partizanai. Iš kairės: Alfonsas Gritėnas-Skalikas, Mykolas Nemeikšis-Stumbras, Vladas Spurgis-Šaltis. 1949 m.

1947.IV.8.

Vakare nueinam pas G.. Surandam Aluntį. Čigonas, Minskas ir Kadžys ką tik išėję į Stebeikių pusę. Iki pusės nakties pakalbam, susitariam, kada ir kur susitikti, ir išeinam sau.

1947.IV.11. Penktadienis.

Vos tik sutemus nueinam pas U-rėlį. Surandam Aluntį, Stumbrą ir Dzedziūnę. Tuojaus visi išeinam. Užsukam pas Cezarį. Aluntis ir Stumbras lieka čia, o mes išeinam. Užeinam pas vieną kitą ūkininką, išgeriam alaus ir skubam į Šil[us] susitikti su [...]. Beeidami susitinkam Žaibą. Užsukam pas žmogų. Ateina ir Žygaudas su Jonu. Dzedziūnę perduoda Žaibui, o vietoj jo mum priskiria Niurną iš Žaibo būrio. Aš su Šalčiu nueinam savais keliais.

1947.IV.12. Šešt[adienis].

Niurna – Dominykas Maselis

Šiandie vakare buvo susitarta susitikti su Niurna. Niurną sutikom ir užmezgėm ryšį.

1947.IV.13. Sekm[adienis].

Parašiau Žygaudui laišką, kad ryšys su Niurna užmegztas.Visuomet aš jį galėsiu surasti, kada tik bus reikalas.

1947.IV.15. Antrad[ienis].

Laukiam iš Žygaudo žinios, kada mum reiks išeiti. Noris jau susitikti savuosius, kartu pagyventi. Be to, dar mūsų laukia velykinė alaus bačkutė.

www.atminiesvaikos.lt

1947.IV.17. Ketvirtadienis.
Išsiuntėm žmogų pas Žygaudą. O kaip tik tuo laiku ir mum atnešė laiškelį ir „Kovą“, antrą numerį. Įdomu pasiskaityti.

1947.IV.20. Sekm[adienis].
Grįžę iš bažnyčios žmonės pranešė, kad niekur ruskių nematyti. O mum į susitikimą reikėtų nueiti rytoj.

1947.IV.21. Pirmad[ienis].
Šiandie iš anksto rengiamės eiti į susitikimą. Susiruošta. Staiga ateina žmogus ir praneša, kad Šiluose ir apylinkėje yra rusų. Visi mūsų pasiruošimai veltui. Kaip eiti. Nebeinam.

1947.IV.22. Antrad[ienis].
Atėjo vaikas su laiškeliu. Sako, kad nei Šiluose, nei čia pat nebuvo rusų. Tik Alančių miške tai slankiojo. Vaikui įdaviau laikraštėliui „Lietuva brangi“ viršelį ir iliustracijas.

Vakare išėjom. Susitikom Niurną. Susitikiman atėjo Žyg[audas] ir Jonas. Einam į Vad[oklių] pusę. Pasigirdo šaudymas. Atrodo, apie Vadoklius. Einam. Užeinam pas Stasę. O kaip seniai bebuvom. Vadokliuose šaudo ir dar šaudo. Einam artyn. Rytas. Netoli Vadoklių pas žmogų išgeriam litrą ir sugulam į klojimą.

Stasė – Stasė Isiūnaitė, partizanų ryšininkė

www.atmintiesvaga.lt

1947.IV.23.

Iš Vadoklių ateina žmogus ir sako, kad bijojo skrebai be rusų būti. Pradėjo per langus iš būstinės šaudyti, paskui išsiveržė ir šaudė. Sušaudė žmogaus [...]. O čia nieko nebuvo. Šiandie [...] ruskiai ir kartu su skrebais nuėjo į Paežerį. Tenai valkiojosi po miškus. Paskui nukrypo į Stebeikių pusę.

Visą dieną pragyvenam gana laimingai. Vakare ateina susitikiman Vadoklių načialninkai. Sako, girdėję, kad į Laukagalių pusę šiąnakt ateis ruskiai kratyti žmonių. Mes greit iš čia nešamės.

Ateinam net pas Anelę A. Šventas Jurgis. Kaip tik šeimininkas Jurgis. Geriam alų, valgom arklieną.

Jau arti ryto. Einam. Miške paklystam. Ilgai klaidžiojam. Aušta. Paimam penkis arklius ir jojam. Išaušo. Atliko Niurna. Lekiam zovada vieškeliu, laukais ir keliukais. Saulei tekant pasiekiam vietą.

1947.IV.24. Ketvirtad[ienis].

Šaltis visai negali pasėdėti nuo jojimo. Arkliai nekokie, o vis dėlto smarkiai jojom, tai sumušė sėdynes. Man skauda pečiai. Buvau persikabinęs automatą, diržas ilgas, tai ir sumušė pečius. Bet niekis, praeis.

1947.IV.27. Sekmad[ienis].

Janė Jelinskaitė – partizanų ryšininkė

Eidami iš bažnyčios parnešė Žygaudo laiškutį ir Janės J[elinskaitės] iš namų laišką. Laiške rašo, kad namiškiai sveiki. Gerai gyvuoja visa viliukiečių chebra. „Tiktai vienas Petriukas atsiskyręs.“ O kaip gaila Rymanto. Žuvo paskutinis klasės draugas.

Be to, sakė, kad yra kažkoks vyras ir norįs su manimi susitikti.

Narkevičius – Benediktas Narkevičius

Ricielis – Vytautas Verikas

Vladukas – Vladas Žemaitis

Liūtas – Antanas Juzukėnas (Juozukėnas)

Mokytojas Algirdas – Algirdas Čeponis, partizanų ryšininkas

Pavakaryje be ginklų nueinam pas Nar[kevičių]. Tenai randame Ricielį su Vladuku. Jie turi degtinės. Geriam. Vakaras. Degtinė dar nesibaigia. Atsisveikinu ir išeinu. Pasiimu ginklus ir einu susitikiman.

Susitikimo vietoje randu Liūtą, Niurną ir kt. žaibiečius. Sako, manęs ieško mokytojas. Einam į kitą kiemą. Minėtas mokytojas yra Algirdas. Atvažiavo užmegzti su manimi ryšį. Sveikinimai nuo Janės ir Valės. Su mokytoju susipažįstu ir susidraugauju. Nakvojam kartu. Rytą man atneša filmą, kurį įduodu mokytojui, kad padarytų nuotraukas.

Visą dieną laimingai pragyvenu. Vakare ateina Liūtas, žaibiečiai, Žygaudas. Pasikalbėję einam kitur.

Parašau Algirdui laišką. Prašiau atsiųsti užmuštų partizanų nuotraukas. Jų prašė Karininkas.

Dar užsuku pas Genę ir auštant skubu į vietą.

1947.IV.30. Trečiad[ienis].

Šaltis ir aš einam į susitikimą. Užsukam pas Niurną. Niurnos nėra. Jis su žaibiečiais išėjęs į Taujėnų pusę. Susitikimo vietoje jau randame Žyg[audą], Kitrą Joną, Čigoną, Minską ir Kadžiuką. Už valandos atvažiuoja iš Vadoklių valdžios atstovai. Vyksta pasikalbėjimas. Valdžios pareigūnai kiaulystės nepadarys – štai keli litrai degtinės. Geriam. Begeriant išaušta. Šaltis išeina vienas, Žygaudas taip pat. Jis daug turi darbo. Reikia baigt šapirografuoti laikraštėlį „Lietuva brangi“, skirtą Motinos dienos garbei.

1947.V.1. Ketvirtad[ienis].

Pirma gegužio. Bolševikų šventė. Taip, bet ir ne. Pirma gegužio – darbo, darbininkų šventė. Švenčiam ir mes. Gyvenam kambaryje penkiese. Groja armoškė, kai kurie šoka.

www.atminiesknygos.lt

Bematant atėjo ir vakaras. Penkiese einam į Aluntes. Apsistojam miške.

1947.v.2. Penktad[ienis].
Rytas miške. Šiemet pirmutinis rytas. Dar iki šiam laikui daugiau laikėmės po namus. O dabar daug geriau miške. Oras tyras, malonus ir sveikas. Atsibodo dieną ir naktį lindėti.

Pavakaryje nuo Vadokl[ių] į Raguvą praėjo 6 r[usai]. Jie buvo atsiųsti į Vad[oklius] Pirmosios Gegužės proga.

1947.v.3. Šeštad[ienis].
Praveriu akis. Aplink balta. Balta žemė, medžiai, medžių šakos. Užsnigtos ką tik pradėjusios kaltis žolytės ir mėlynakės žibutės.

Sniegas sninga. Snaigės krenta, krenta. Vienos nusileidžia iki pat žemei, kitos užsilaiko ant medžių šakų, dar kitos eglių pačiose viršūnėse.

Nuo medžių pradeda lašėti tirpstančio sniego lašai, krenta gniūžtėmis sniegas.

Šlapia. Einame pas žmogų į pamiškę. Iki vakaro laimingai pragyvenam. Atneša armoškę. Čigonas groja. Pakili nuotaika.

Vakare po pirties nueinam pas O[nut]ę. Čia po gegužinių pamaldų lieka kelios mergaitės ir savininkės. Čigonas groja. Mūsiškiai šoka.

1947.v.4. Sekmad[ienis].
Šiandie oras gražus. Saulė šviečia. Nebėra nė žymės, kad vakar buvo 30 cm sniego.

Po pamaldų ateina į mišką 4 mergaitės. Ateina Stumbro brolis, kuris gyvena mieste. Stovykloje kalbos, juokas. Aš skaitau garsiai laikraštėlį „Lie-

Stumbro brolis – Petras Nemeikšis

www.atminties.lt

tuva brangi“. Įdomus. Šis numeris skirtas Motinos dienai ir darbininkų šventei paminėti. Puikūs straipsniai: „Motinos dienai“ ir „Gegužės pirmoji“. Yra ir mano išspausdintas vienas eilėraštis. Iliustracijos, karikatūra ir viršelis išėję šiaip sau. Galėjo būti ir geriau, nes dabar šiek tiek susilieję.

Pavakarys. Mergaitės išėjo namo. Aš su Kadžiuku nueinam dar su šviesa pas Juodukę. Pabuvę kokią valandą, einam pas O[nut]ę. Čia randam mūsiškius bešokančius.

Mergaitės veda mane šokti. Aš atsiprašau, kad negaliu šokti. Esu pasižadėjęs Didžiosios Kovos metu nešokti. Tai ir ryžtuosi kiekvieną kartą savo pažadą išpildyti.

Ir kaip galiu šokti, kaip galiu savo pažadą sulaužyti, kai tiek žuvo klasės, bendrojo mokyklos suolo draugų, tiek žuvo pažįstamų ir nepažįstamų partizanų, tiek žuvo mano būrio ginklo draugų. Daug žuvo, žuvo vadai, kaip Linkaitis, Kecioris ir kt. Kaip galiu aš jų atminimą įžeisti, kaip galiu aš juos taip greit užmiršti. Jų atminimas mum relikvijos, jų atminimas mum paskatinimas kovoti. Kovoti iki paskutinio kraujo lašo ar iki tol, kol atgausime laisvę. Iki tol, kol pamatysime savo akimis laisvą Nepriklausomą Demokratinę Lietuvą.

Linkaitis – Jonas Venckus
Kecioris – Pranas Keciorius

1947.V.5. Pirmad[ienis].

Vakar tik buvom Alanč[ių] miške, o jau šiandie Skačmiškyje. Štai koks nepastovumas partizanų. Taip ir reikia. Nes dabar reikia kuo daugiau mėtytis, tai ir nesuseks šnipai. Be susekimo ir ruskiai nepuola.

Po pietų mes, tai yra Čigonas, Minskas, Kadžiukas ir aš, einam per Skačmiškį pas Gr[in]į. Kitras J[onas] lieka. Jis eis į Šil[us] pas Žygaudą.

Grinys – partizanų rėmėjas

Pas Gr[in]į seniai bebuvau. Jie irgi mūsų pasiilgę. Čia yra viena mergaitė – Janė. Tai simpatiška ir grakšti panelė.

Vakare dar nueinam į Naujasodę. Aplankom kaimynus, nes seniai čionai buvom. Po Keciorio žuvimo nebuvom atėję. Vidurnaktyje nueinam į Šambal[iškius], sulendam į krūmus, prisilaužiam šakų ir atsigulam.

1947.v.6. Antrad[ienis].

Iki pietų miegame. Atbudę užkandame. Valgyti nesinori. Sausas maistas. Oras šiltas. Vandens nėra.

Einame pas žmogų. Užsakome pietus.

Saulenis – Balys (Boleslovas) Eglinskas

Aš su Čigonu einu pas Saulenio tėvus. O kaip seniai aš čia buvau. Buvau tik prieš Balio žuvimą. Balio motina labai gaili sūnaus. Bet ne taip gaili kaip kitos: ji neverkia ir nedejuoja. Sako: „Puikus buvo mano sūnus, puikus buvo vyras. Jis didvyriškai žuvo už tėvynę. Sužeistas dar nušovė kelis ruskius ir ramiai patraukė degtuvą pasidėjęs granatą po savo jauna krūtine.

Štai jau praėjo nuo mano sūnaus žuvimo 9 mėn. ir 6 dienos. Ką gi padarysi, kad toks likimas, toks gyvenimas mūsų mažos tautos ir tautiečių“, – užbaigia Balio motina.

Paima Saulenio dienoraščių dalį. Ją panaudosime laikraštėliui. Įvedėme „Kritusieji kalba“ skyrių. Čia nušviečiam partizanus – kovotojus su ginklu ir plunksna. Praeitame numeryje buvo Faustelio eilėraščiai, o šiame patalpinsime Saulenio dienoraščių ištraukas.

Faustelis – partizanas, pavardė ir vardas nežinomi

Birutė – Birutė Vežikauskaitė, partizanų ryšininkė

Pas žmogų pavalgom pietus ir einam pas Bir[u]tę. Bir[u]tės aš dar nebuvau matęs. Tai postinė, graži mergaitė. Ji kadais mokės Ukm[ergės] gimnazijoje, bet aš jos nepažįstu. Ji turbūt mokės vėliau už mane. Vyresnieji mokiniai galima daug

www.atminties.lt

greičiau pažinti kaip jaunesnieji. Į jaunesniuosius mažiau kreipiama domės. Bir[u]tė už bendravimą ir ryšio palaikymą su partizanais buvo išvežta į Rusiją, kalėjiman. Ji dar neseniai grįžo. Ją buvo įskundus viena mergaitė, žuvusio partizano sesuo. Ot, žmogau, ir žinok, kas ką daro. Gera mergaitė buvo, ot ir padarė. Reiks ją aptvarkyti.

Janė Medutytė – partizanų ryšininkė
Julė Ulytė – partizanų ryšininkė

Ateinam pas Janę M[edutytę]. Seniai bebuvom. Janė tuojaus mum pastato 1½ litro degtinės. Išgeriam. Pavakaryje krūmais nueinam net iki Užugojų. Apsistojam netoli Julės U[lytės].

1947.v.7.

Palaukėje įsirengiame 4 vyram stovyklą. Atsinešam kūlį, pasiklojam guolius. Tuojaus susirišam su apylinkės žmonėmis, ypač mergaitėm. Mergaitės, kaip parodo trejų metų praktika, yra geriausios ryšininkės. Jos nebijo jokių pavojų, kad tik išgelbėtų partizanus.

1947.v.10. Šeštad[ienis].

Štai jau kelinta diena kaip čia gyvename. Ramu kol kas, rusų negirdėti, oras labai gražus. Vidurdienyje tiesiog karšta. Mergaitės mum į stovyklą atneša kasdien maisto. Mes vakarais kada ne [...].

[Trūksta 8 puslapių]

Sulipame pas žmogų ant tvarto ir užmiegam saldžiu ir kietu nuovargio miegu.

1947.v.14.

Atbudom apie 11 val. Išsimiegojome labai gerai. Ruskių nematyti. Atėjo šeimininkas, šeimininko sesuo Z. Kalbamės, juokaujame. Sutemus persikeliam į kitą vietą.

www.atmintiesnuotaikos.lt

1947.v.15. Ketvirtad[ienis].

Dar mum bemiegant ateina ant tvarto šeimininko kaimynas ir Julė. Jie atsineša degtinės. Kalbamės. O kaip seniai bemačiau Julę. Čia nesu buvęs apie ½ metų. Julė manęs irgi labai pasiilgus.

Šiandie Šeštinės. Julė išeina į bažnyčią. Mes meldžiamės. Skaitau maldas, o pro plyšį matyti gražus pavasario oras. O mes kalėjime. Ne, ne kalėjime, bet ant tvarto. Turim pačioj jaunystėj ir pačiam pavasary merdėti.

Grįžę iš bažnyčios žmonės pasakoja, kad ketvirtadienio naktį (t. y. šiąnakt) N[aujuosiuose] Stebeikiuose partizanai nušovė šnipą, jo dukterį, ruskį ir dar vieną mergaitę. Vėl bus ruskiams lakstymo. Čia tik praėjo zapūdas* ir vėl banditai... Eis ruskiai iš galvų, bet ką padarysi. Visur eina zapūdai, o mes sėdime ir juokiamės.

Pilkis – šnipas, sušaudytas partizanų

Pavakaryje Paežeryje partizanai nušovė taip pat šnipą Pilkį. Vėl sujudimas. Ruskiai ir čia puola, ir čia. Vadokliuose yra atvažiavus ruskių mašina su kareiviais.

Pavakaryje pas mus ateina Julė. Šnekamės ir dūkstame. Saulė leidžias žemyn ir žemyn. Galop sutemsta.

1947.v.16. Penktad[ienis].

Dar bemiegodami išgirdom automato seriją. Atsikeliam. Ogi eina apie 13 skrebų ir šaudo. Jie buvo Paežeryje pažiūrėti, kur nušovė šnipą.

Dienos metu dar buvo atėję 2 leitenantai ir vienas skrebas. Pasėdėjo, pasėdėjo ir išėjo. Nežino, kad čia pat yra 4 banditai ir juos gali kiekvieną minutę sutvarkyti. Bet kam jie mum liesti, kad mes čia gyvename. Kam padaryti geriem žmonėm bėdą.

* Zapūdas – čekistų siautėjimas, miškų šukavimas, kratos.

Kam gerus mūsų prietelius išsiųsti į Sibirą ar kalėjimą. Tas ne paukštis, kuris arti savo lizdo teršia. Bus proga, sugausime juos kur nors pamiškėje ar ant kelio ir sušaudysime.

Pavakaryje parvažiuoja iš Panevėžio Stasė. Pasakoja, kad į Ramygalos pusę ruskių nematyti. Tik apie Paežerį ir Alančius maišos. Atrodo, kad Alančių mišką valė.

1947.v.17. Šeštad[ienis].

Sėdime ant tvarto. Pro plyšį matyti Vadokliai. Matyti, kaip vieškeliu vaikšto skrebai, kai vaikšto kalėdoti ir pavalgyti.

Girdisi, kaip šaudo laidodami savo šnipus. Ir kas laukia visų tų šnipų. Žmogus gyveno, turėjo savo žemės gabalėlį, turėjo namus. O štai atėjo kuris velnias į galvą, pradėjo šnipinėti, veikti okupantų, svetimųjų bolševikų ir savųjų išdavikų norams. Pradėjo ėsti žmones, sekti partizanus ir pranešinėti N.K.V.D.* ar milicijai. Ir susilaukė teisingo atpildo. Geriau nušaut vieną ar kelis šnipus, kol jie nesuėdė žmonių ar neužuodė partizanų, ar partizanų būrio neužvedė ruskiais. Dėl kokio vieno durnio – išgamos gali žūti keli ar keliolika nepalaužiamos dvasios vyrų. Verčiau šnipą sutvarkyti šiandie, negu jis sutvarkys mumis rytoj.

Kas laukia šnipų ir skrebų šeimų? Ar po žuvimo šnipo bus laiminga jo šeima, ar galės pragyventi ir džiaugtis tėvo išdavikiškais nuopelnais. Ne, viskas atvirkščiai yra. Žuvo šnipas [...].

---

* NKVD – rus. *Narodnyj komisariat vnutrenich del* – Vidaus reikalų liaudies komisariatas.

www.atminties.lt

Vyčio apygardos partizanai

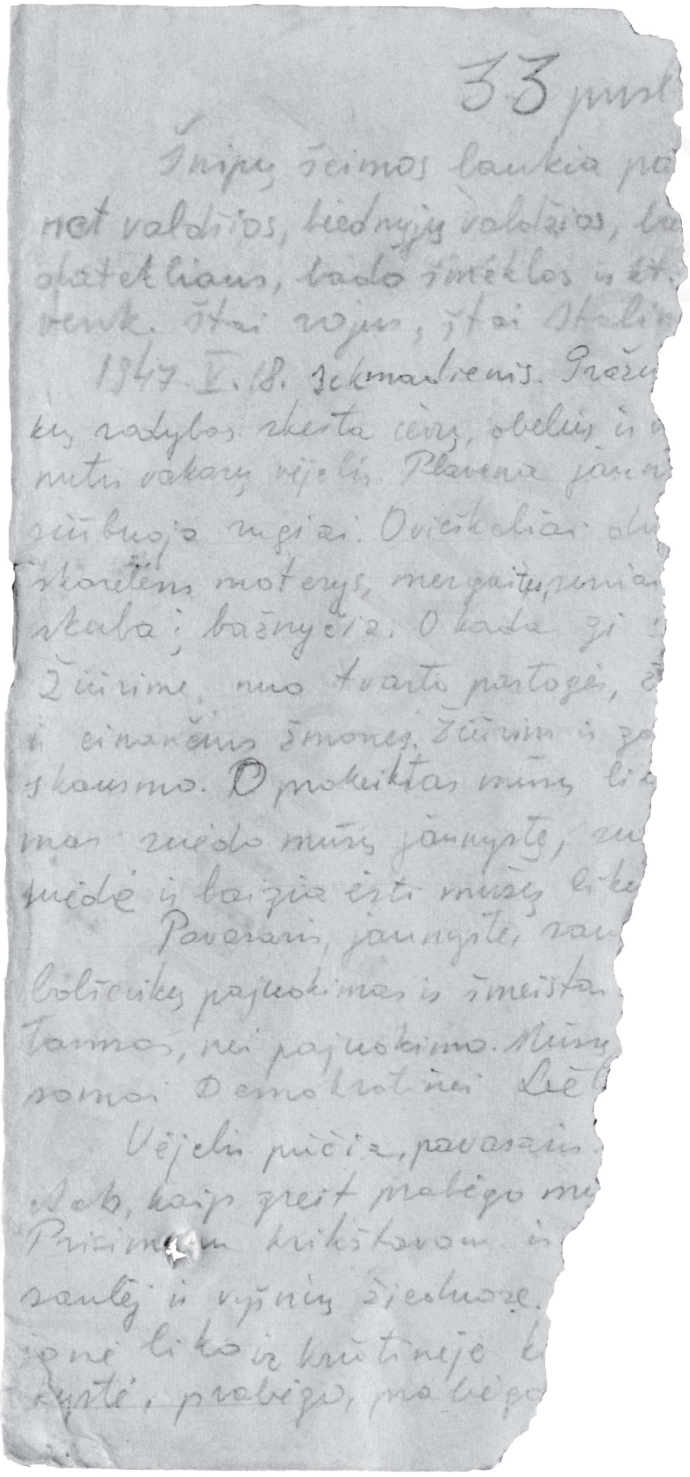
33 pusl
Šnipų šeimos laukia pa
net valdžios, biednųjų valdžios, bu
atstatkliaus, bado šmėklos ir kt.
vienk. Štai vojna, štai Stalin
1947.V.18. Sekmadienis. Gražu
kų sodybos skesta ciemų, obelis ir
nutis vakarų vėjelis. Plaukia jaun
siūbuoja rugiai. Ovieškeliai
skarelėms moterys, mergaitės, seniai
skuba į bažnyčią. O kada gi
žiūrime, nuo tvarto pastogės,
į einančius žmones. Žiūrim ir
skausmo. O prakeiktas mūsų li
mas suėdo mūsų jaunystę, su
suėdė ir baigia ėsti mūsų likė
Pavasaris, jaunystė, sau
bolševikų pajuokimas ir šmeižta
Tamsos, ne pajuokimo. Mūsų
somos Demokratinei Liet
Vėjelis pučia, pavasaris
Ach, kaip greit prabėgo m
Prisimenam krikštavom ir
saulę ir vyšnių žiedmoze.
jau liko iš krūtinėje li
nystė, prabėgo, nubėgo

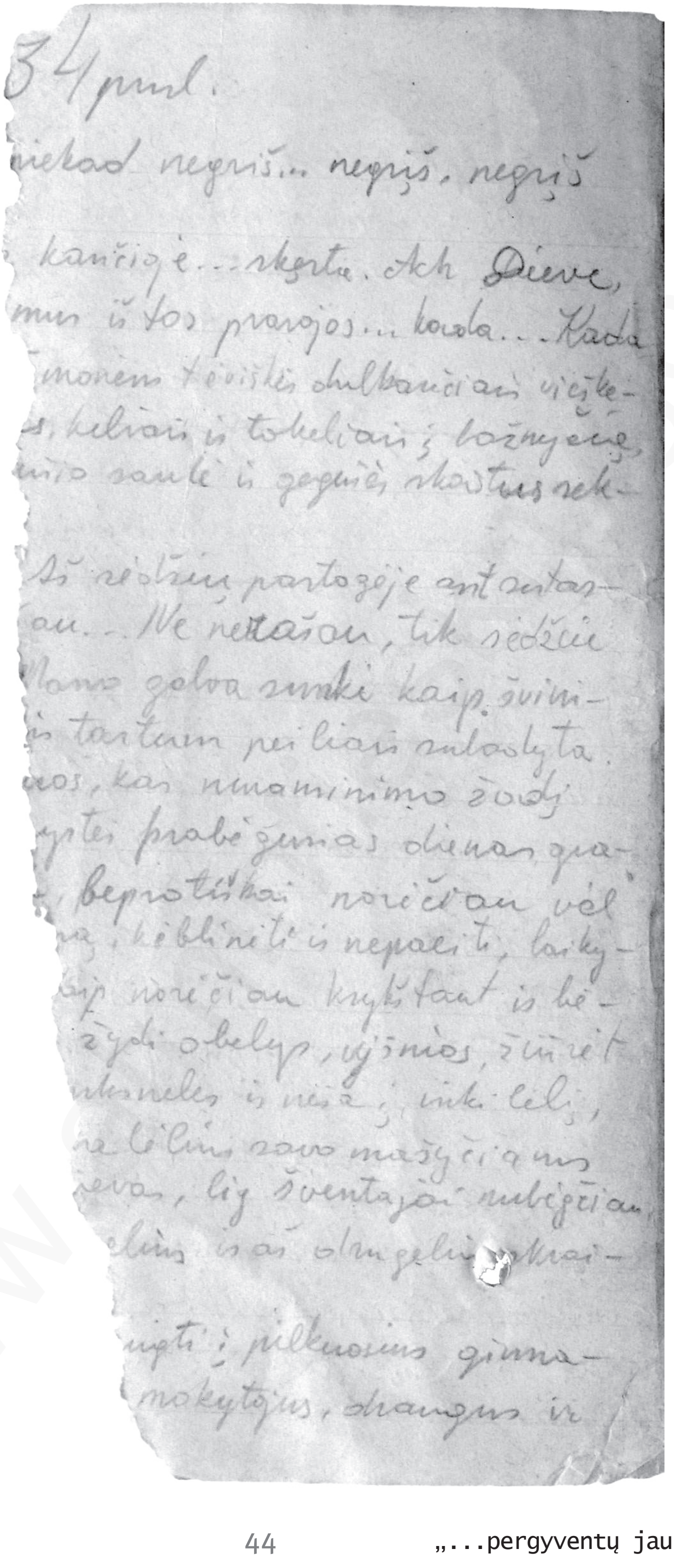
34 pusl.
niekad negrįš... negrįš, negrįš
kančioje... skęsta. Ach Dieve,
mus iš tos pragojos... kada... Kada
žmonėms tėviškės dulkančiais vieške-
s, keliais ir takeliais į bažnyčią,
nto saulė ir gegužės skambus sek-
Aš sėdžiu pastogėje ant sutas-
au... Ne nerašau, tik sėdžiu
Mano galva sunki kaip švini-
s tartum peiliais sulaužyta.
os, kas nuraminimo žodį
ystės prabėgusias dienas gra-
, beprotiškai norėčiau vėl
ą, keblinėti ir nepaeiti, laiky-
aip norėčiau krykštaut ir bė-
žydi obelys, vyšnios, žiūrėt
ukšneles ir neša į inki lėlį,
e lėlius savo mažyčiams
evas, lig šventajai nubėgčiau,
lius ir aš olmgelių krai-
ingti į pilkuosius gimna-
mokytojus, draugus ir

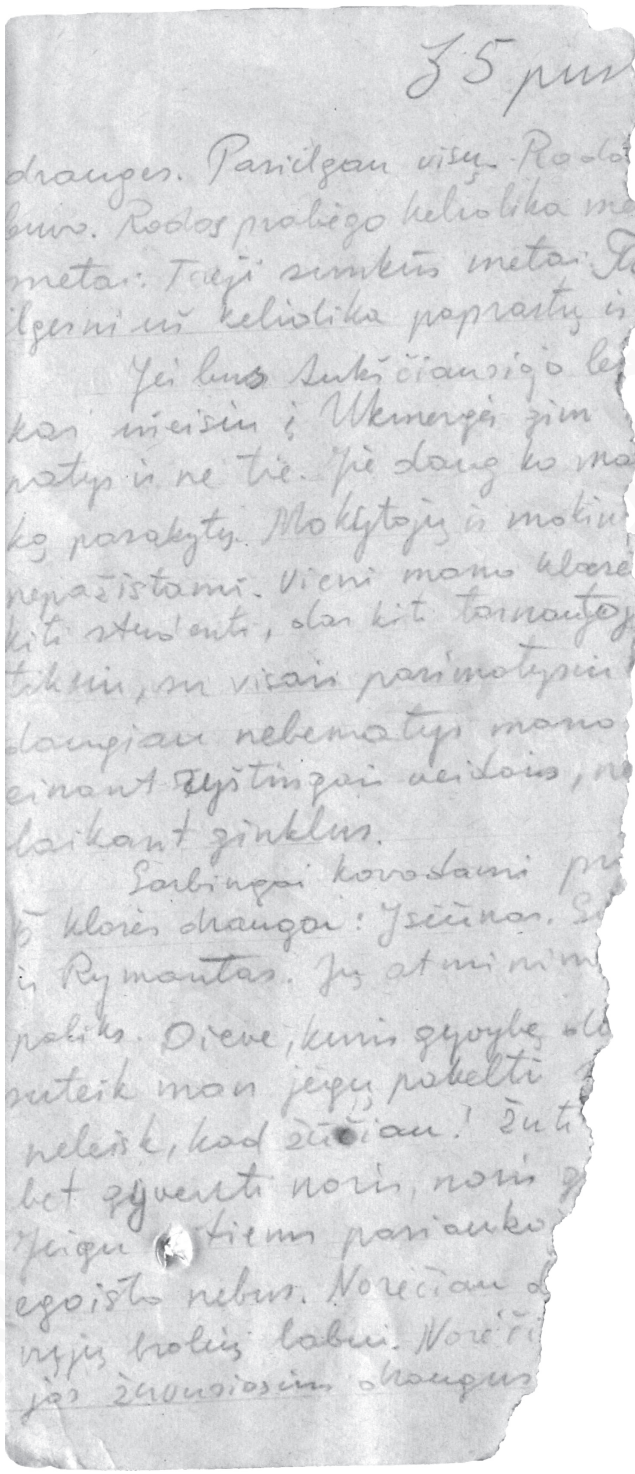

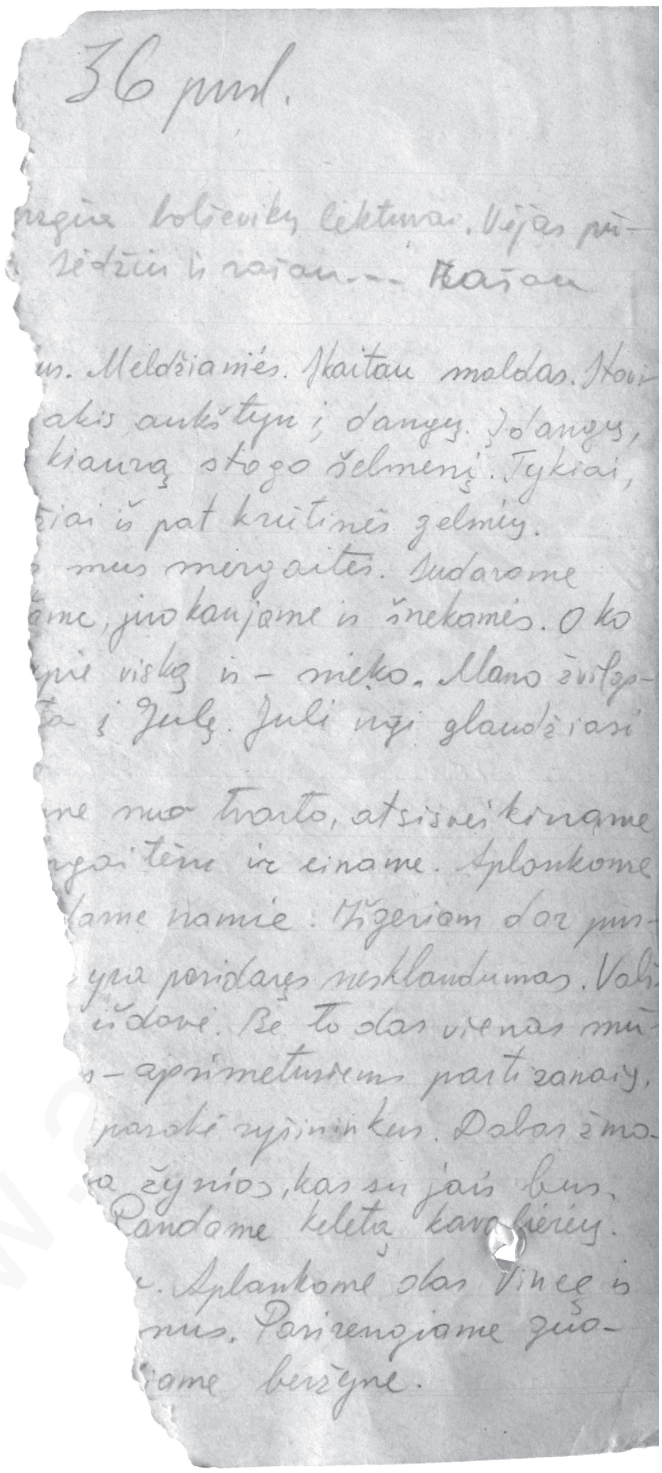

36 pusl.

...rzgia bolševikų lektuvai. Vėjas pū-
...sėdžiu is rašau... Rašau

...us. Meldžiamės. Skaitau maldas. Stovi-
...akis aukštyn į dangų. Įdangų,
...kiaurą stogo šelmenį. Tykiai,
...žiai iš pat krūtinės gelmių.
... mus mergaitės. Sudarame
...ame, juokaujame is šnekamės. O ko
...pie viską is – nieko. Mano žvilgs-
...ta į Julę. Juli irgi glaudžiasi

...me nuo tvarto, atsisveikiname
...rgaitėm ir einame. Aplankome
...lame namie. Žiūrėjam dar pus-
...yra paridarę nesklandumas. Vali-
...išdovė. Be to das vienas mū-
...s – aprimetusiems partizanaių,
...pasakė ryšininkus. Dabar žmo-
...a žynios, kas su jais bus.
Randame keletą kavaliėrių.
... Aplankome das Vincę is
...nus. Parirengiame guo-
...iame beržyne.

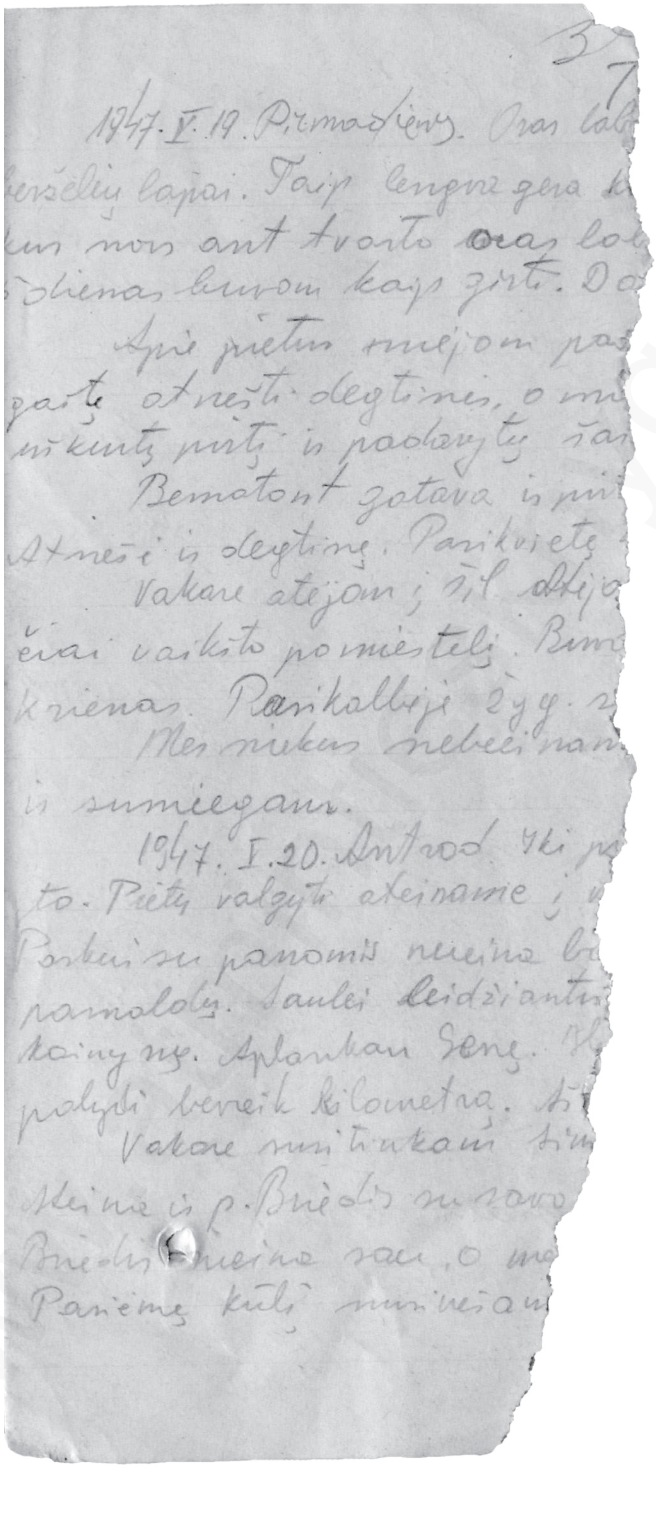

3/7

1947.V.19. Pirmadienis. Oras lab
beržėlių lapai. Taip lengva gera k
kur nors ant tvarto oras lo
dienas buvom kaip girti. Do
Apie pietus nuėjom pas
gaitę atnešti degtinės, o mū
mūkintę pirtį ir paolavytę ša
Bematant gatava ir pir
Atnešė ir degtinę. Pasikvietę
Vakare atėjom į šil. Atėjo
čiai vaikšto po miestelį. Buvo
kvienas. Pasikalbėję 2 yg. s
Mes niekur nebeeinam
ir sumiegam.
1947.V.20. Antrad. Iki p
to. Pietų valgyti ateinamie į
Paskui su ponomis nueina b
pamaldų. Saulei leidžiantis
kainynę. Aplankau Senę.
palydi beveik kilometrą. At
Vakare nusitrakam tim
Ateina ir p. Briedis su savo
Briedis nueina sau, o me
Paiėmę kulį nusineša m

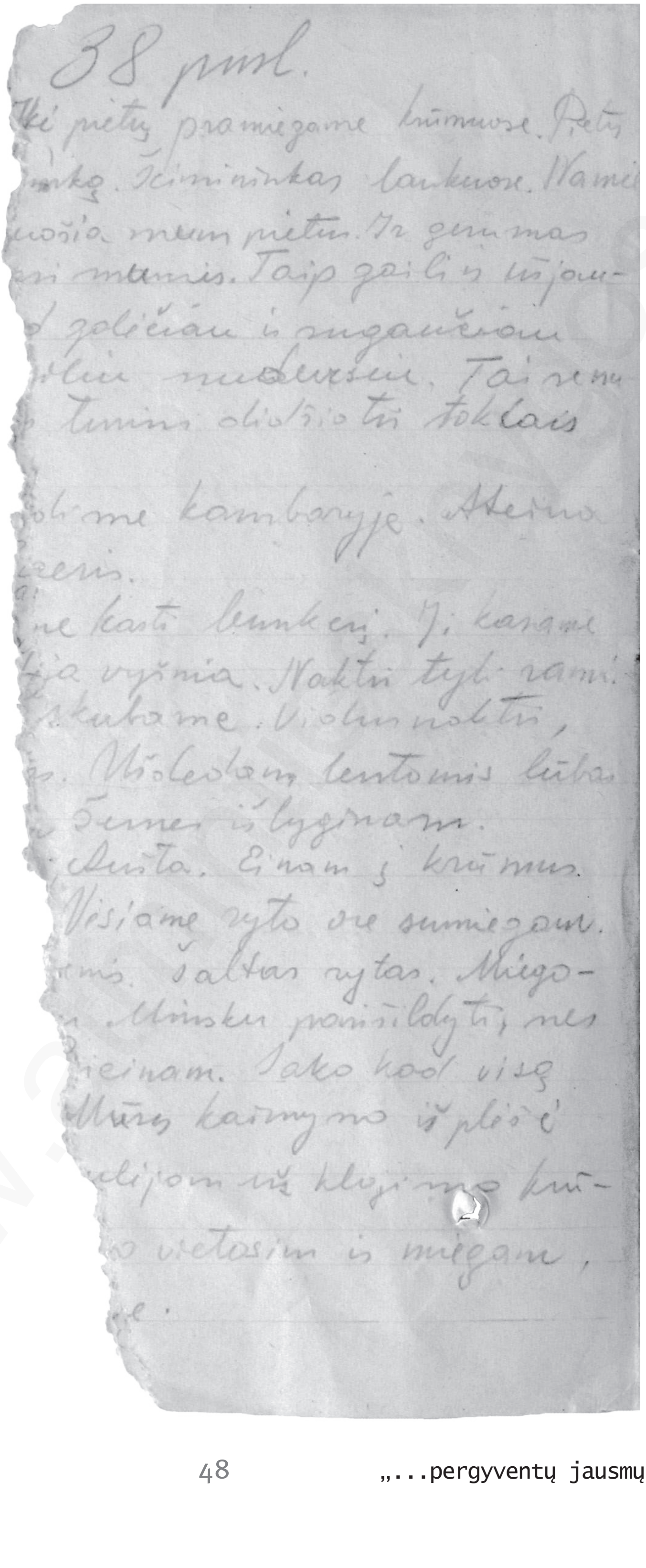
38 psl.
Iki pietų pramiegame krūmuose. Pietų
inką. Šeimininkas laukuose. Namie
ecošia mum pietus. Ir gerumas
si mumis. Taip gaili ir užjau-
d galėčiau ir sugaučiau
lia mudviem. Tai sunu
tenims dirbti tokiais

olime kambaryje. Ateina
zeris.
ne kasti bunkerį. Jį kasame
ija vyšnia. Naktis tyli rami.
skubame. Vidunaktis,
s. Uždedam lentomis lubas
žemes išlyginam.
Aušta. Einam į krūmus.
Visiame ryto ore sumiegam.
ems. Šaltas rytas. Miego-
Minske pasišildyti, nes
ieinam. Sako kad visą
Mūsų kaimyno išplėšė
alijom už klojimo kru-
o vietosim ir miegam,
e.

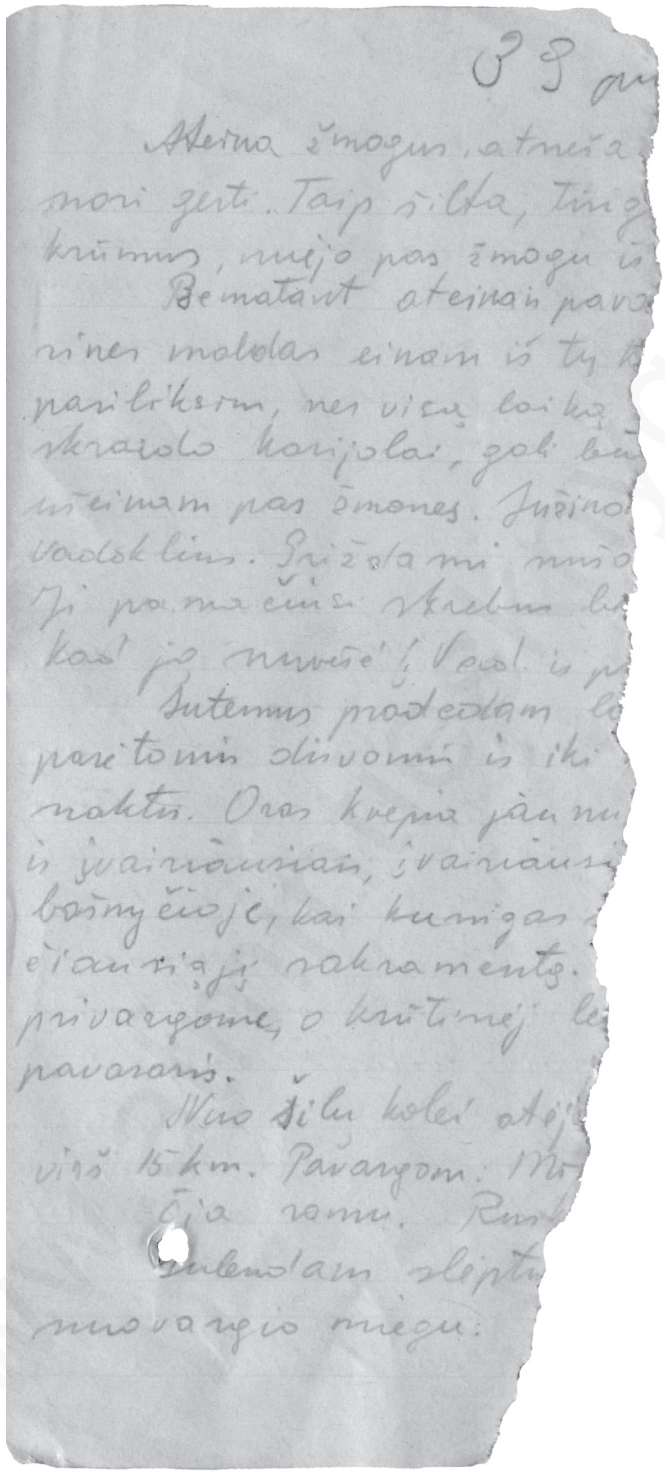

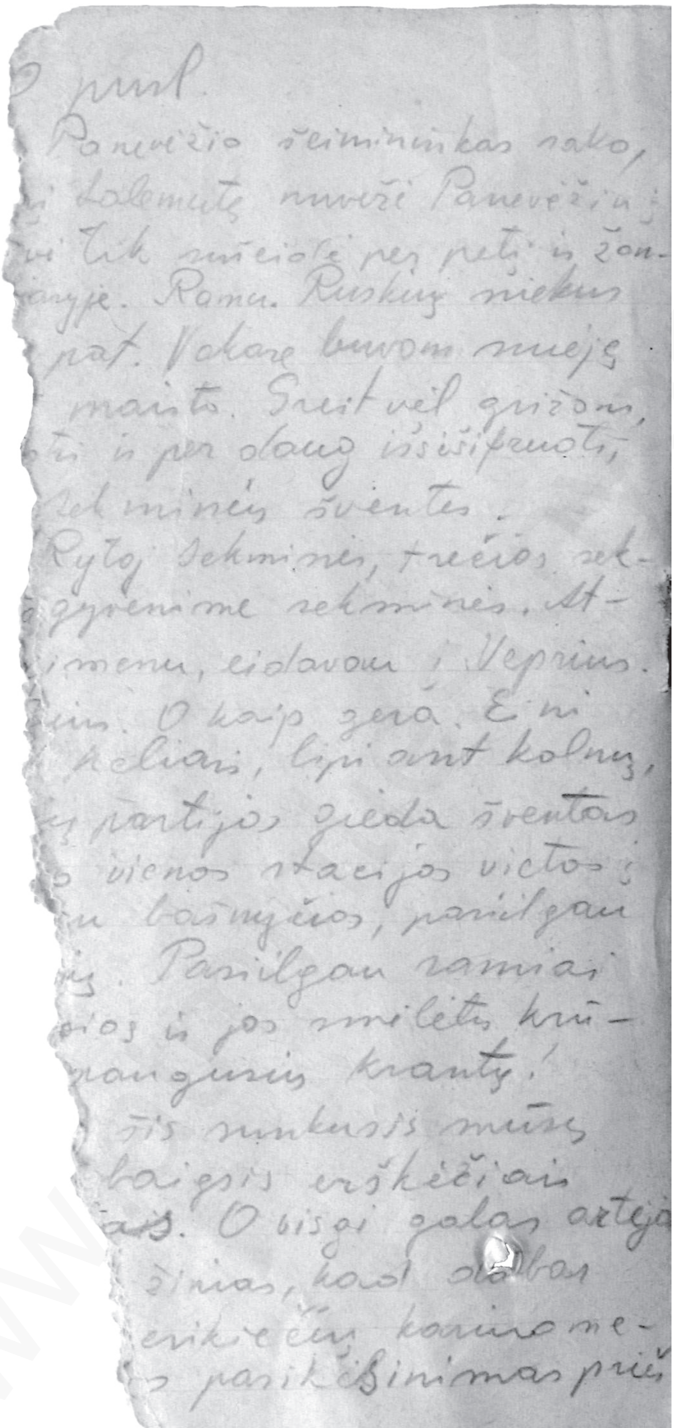
9 psl.
Panevėžio šeimininkas sako,
i kalėmutę nuvežė Panevėžin;
i tik muiciolę per petį iš žon-
ayje. Ramu. Ruskių niekur
pat. Vakare buvom nuėję
maisto. Greit vėl grįšom,
is iš per daug išsišifruoti,
kminės šventės.
Rytoj Sekminės, trečios sek-
gyvenime sekminės. At-
imenu, eidavom į Veprius.
ius. O kaip gera. Eini
keliais, lipi ant kalnų,
s partijos gieda šventas
o vienos stacijos vietos į
u bažnyčios, pasilgau
ų. Pasilgau ramiai
ios ir jos smiltėtų kriū-
angusių krantų!
O jis nuskusis mūsų
baigsis erškėčiais
ais. O visgi galas artėja
žinias, kaip dabar
erškėčių kaina ne-
s pasikėsinimas prieš

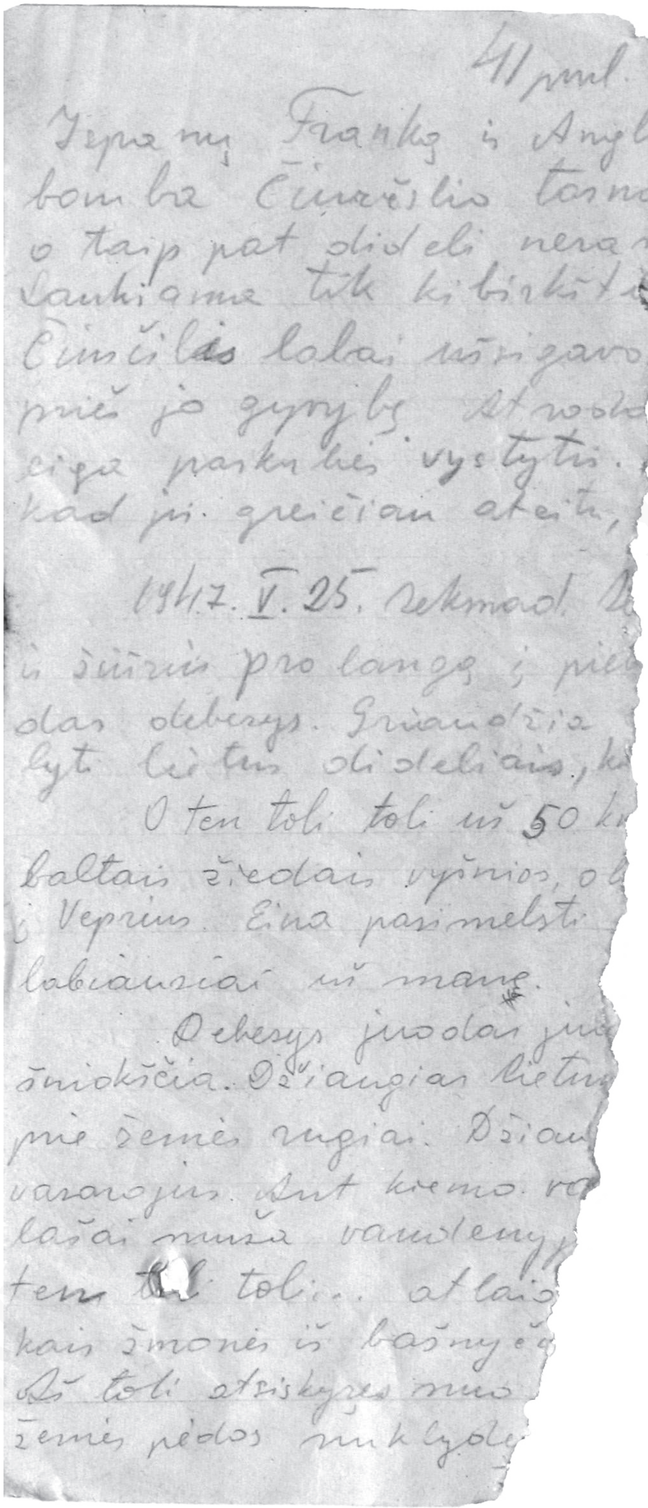

41 psl.
Išpranašų Franką iš Angli
bomba Čiurčilio tarno
o taip pat didelį nera
laukiame tik kibirkšt
Čiurčilas labai užsigavo
prieš jo gyvybę. Atrodo
eiga paskubės vystytis.
kad ji greičiau ateitų,

1947. V. 25. sekmad.
ir žiūriu pro langą į pie
das debesys. Griaudžia
lyti lietus dideliais, k
O ten toli toli už 50 k
baltais žiedais vyšnios, o
į Veprius. Eina pasimelsti
labiausiai už mane.
Debesys juodai jau
šniokščia. Džiaugias lietu
prie žemės rugiai. Džiau
vasarojus. Ant kremo. va
lašai mušą vandeny
ten toli toli... atlaid
kais žmonės iš bažnyčio
Aš toli atsiskyręs nuo
žemės pėdos suklydę

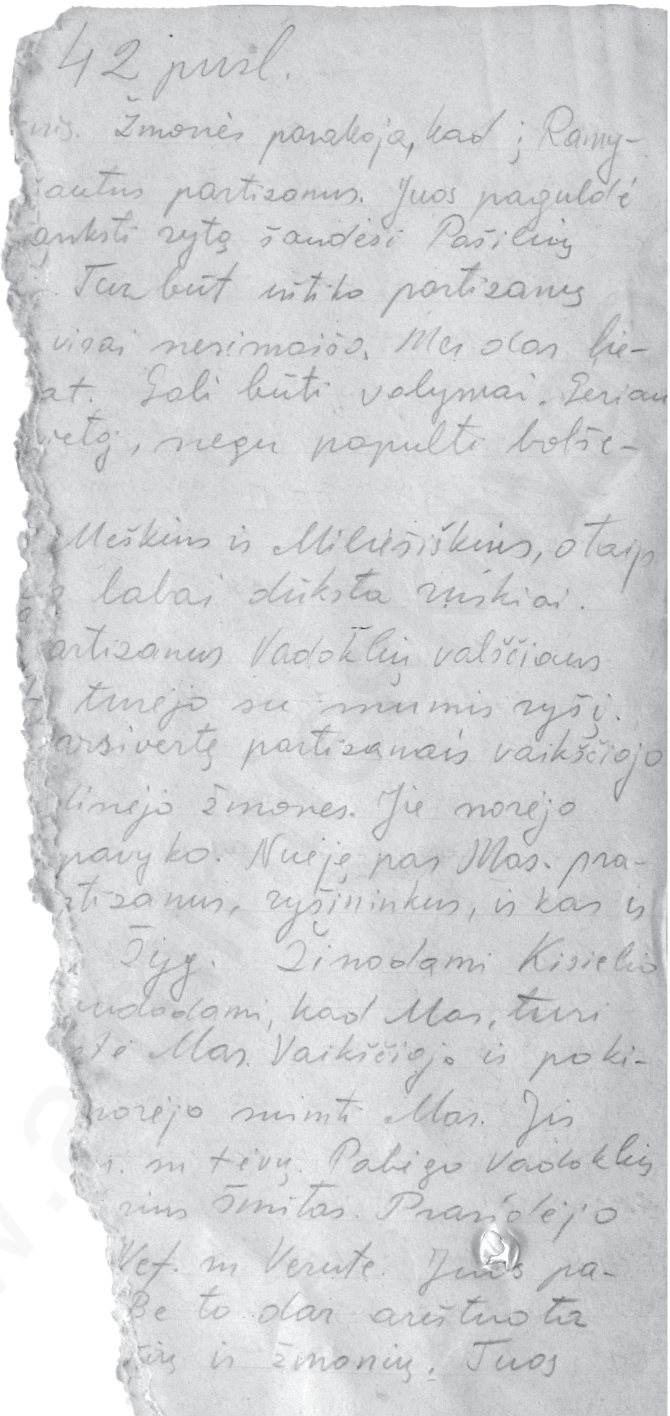
42 pusl.
...ius. Žmonės pasakoja, kad į Ramy-
...šautus partizanus. Juos paguldė
...ankstį rytą šaudėsi Pasilių
... Tar būt užtiko partizanus
... visai nesimaišo. Mes dar lie-
...at. Gali būti valymai. Geriau
...rstą, negu papulti bolše-
...Meškius iš Miliušiškius, o taip
... labai dukstą ryškiai.
...artizanus Vadoklių valsčiaus
... turėjo su mumis ryšį.
...arsivertę partizanais vaikščiojo
...linėjo žmones. Jie norėjo
...pavyko. Nuėję pas Mas. pra-
...rtizanus, ryšininkus, iš kas iš
... Šyj. Žinodami Kisielio
...udodami, kad Mas. turi
...tė Mas. Vaikščiojo iš poki-
...norėjo suimti Mas. Jis
...s. su tėvų. Pabėgo Vadoklių
...ius Šmitas. Prasidėjo
...Vef. su Verute. Juos pa-
... Be to dar areštuota
...tis iš žmonių. Juos

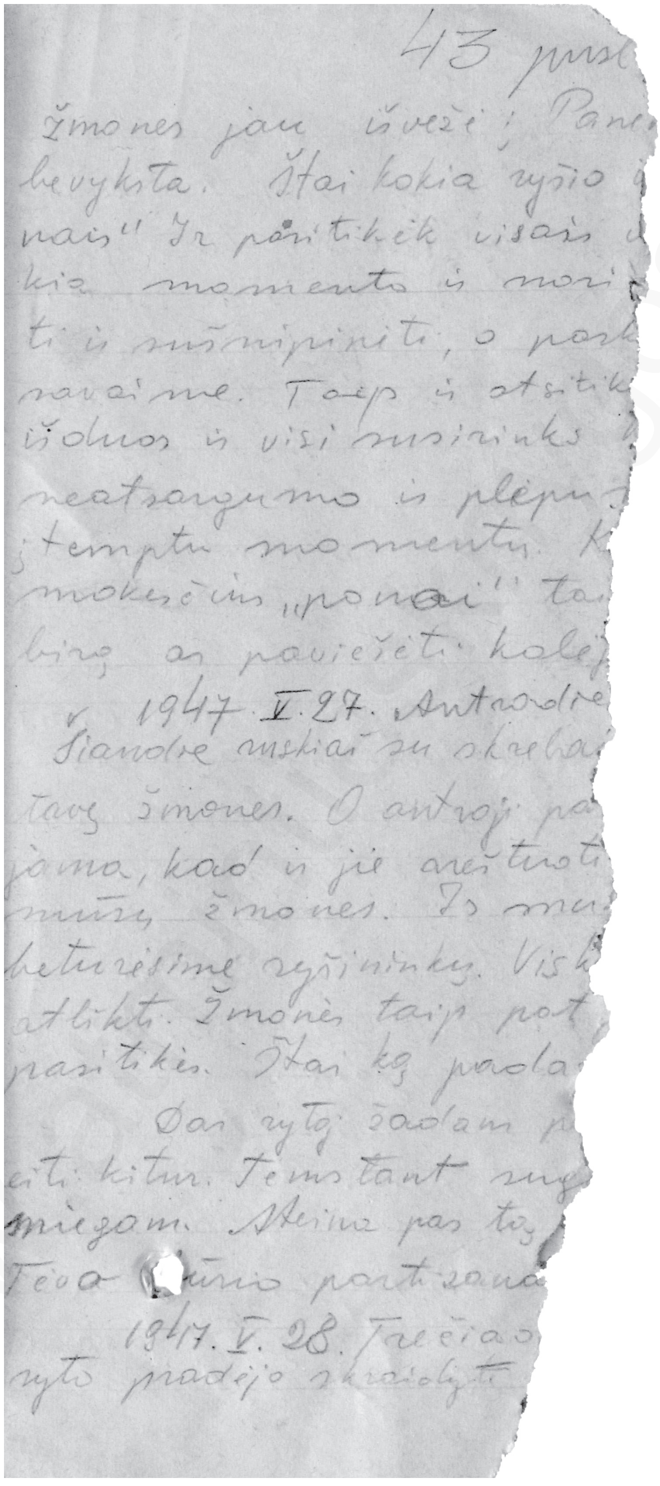
43 pusl
žmones jau išveži; Pane
bevykata. Štai kokia ryšio
nais" Ir pasitikėk visais
kia momento ir nori
ti ir susišnipinėti, o posk
savaime. Taip ir atsitik
išduos ir visi susirinks
neatsargumo ir plepu
įtemptu momentu. K
mokesčius „ponai" ta
bing ar pavežėti kalėj
1947.V.27. Antradie
Šiandie ruskiai su skrebai
tavo žmones. O antroji pa
jama, kad ir jie areštuoti
mūsų žmones. Iš mu
beturėsime ryšininkų. Visk
atlikti. Žmonės taip pat
pasitikės. Štai ką padar
Dar rytoj žadam p
eiti kitur. Temstant sug
miegam. Atėjme pas tą
Feodo ūnio partizana
1947.V.28. Trečiad
ryto pradėjo skraidyti

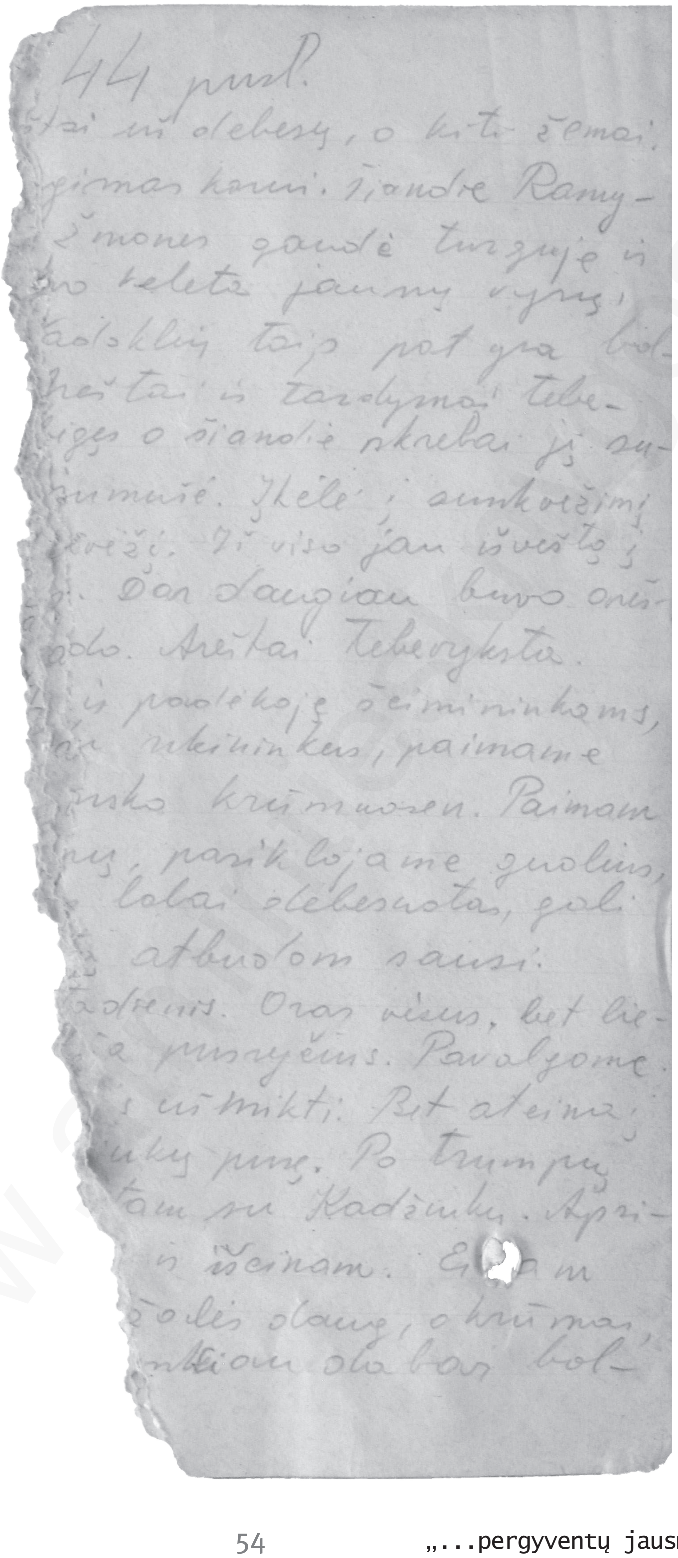
44 psl.
...tai iš debesų, o kiti žemai.
...girnas karni. Šiandie Ramy-
...žmones gaudė turguje ir
...o keletą jaunų vyrų,
...adoklių taip pat yra bol-
...eštai iš tardymo tebe-
...igęs o šiandie skrebai jį su-
...umušė. Įkėlė į sunkvežimį
...vežė. Iš viso jau išvežtų į
... Dar daugiau buvo areš-
...olo. Areštai tebevyksta.
...is padėkoję šeimininkams,
...ai ūkininkas, paimame
...usko krūmuosen. Paimam
...nių, pasiklojame guolius,
... labai debesuotas, gali
... atbudom sausi.
...adienis. Oras šiltas, bet lie-
...a pusryčius. Pavalgome
...s užmikti. Bet ateina
...ukų pusę. Po trumpų
...tam su Kadžiuku. Apsi-
...s išeinam. Einam
...žolės daug, o krūmas
...ntkiom dabar bol-

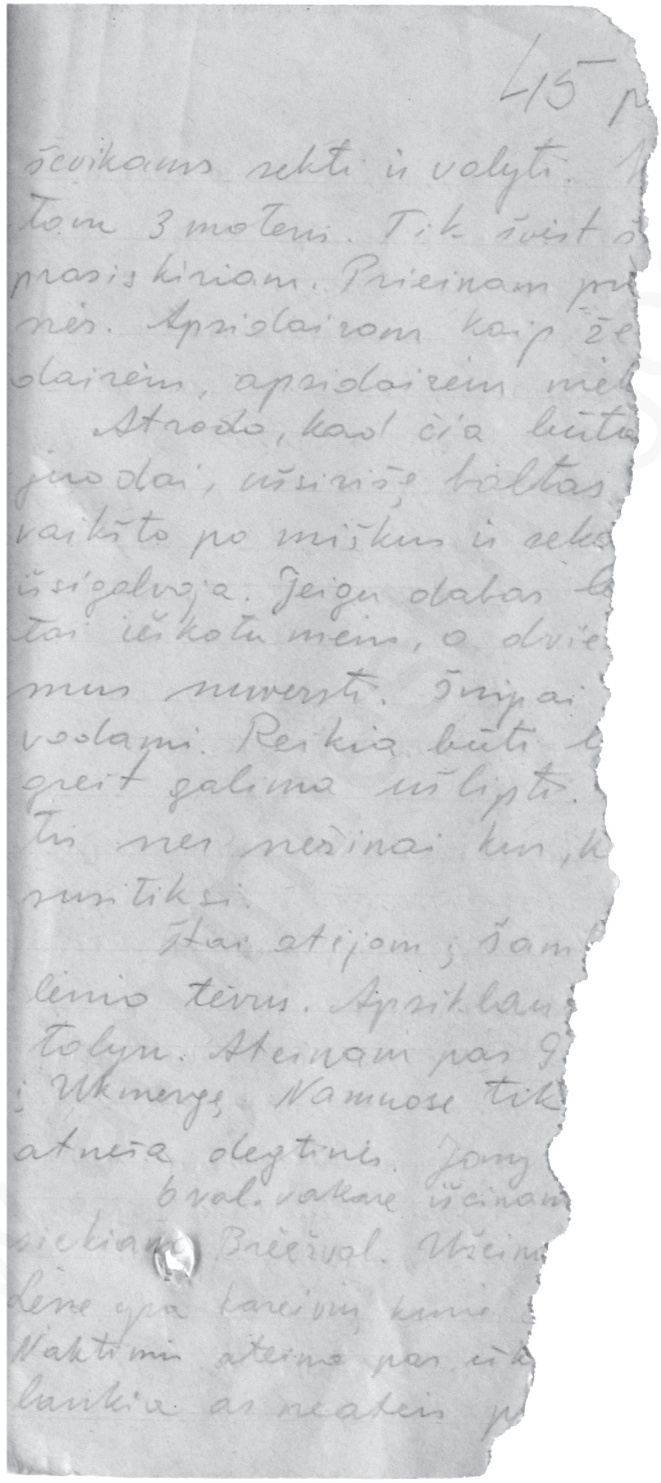

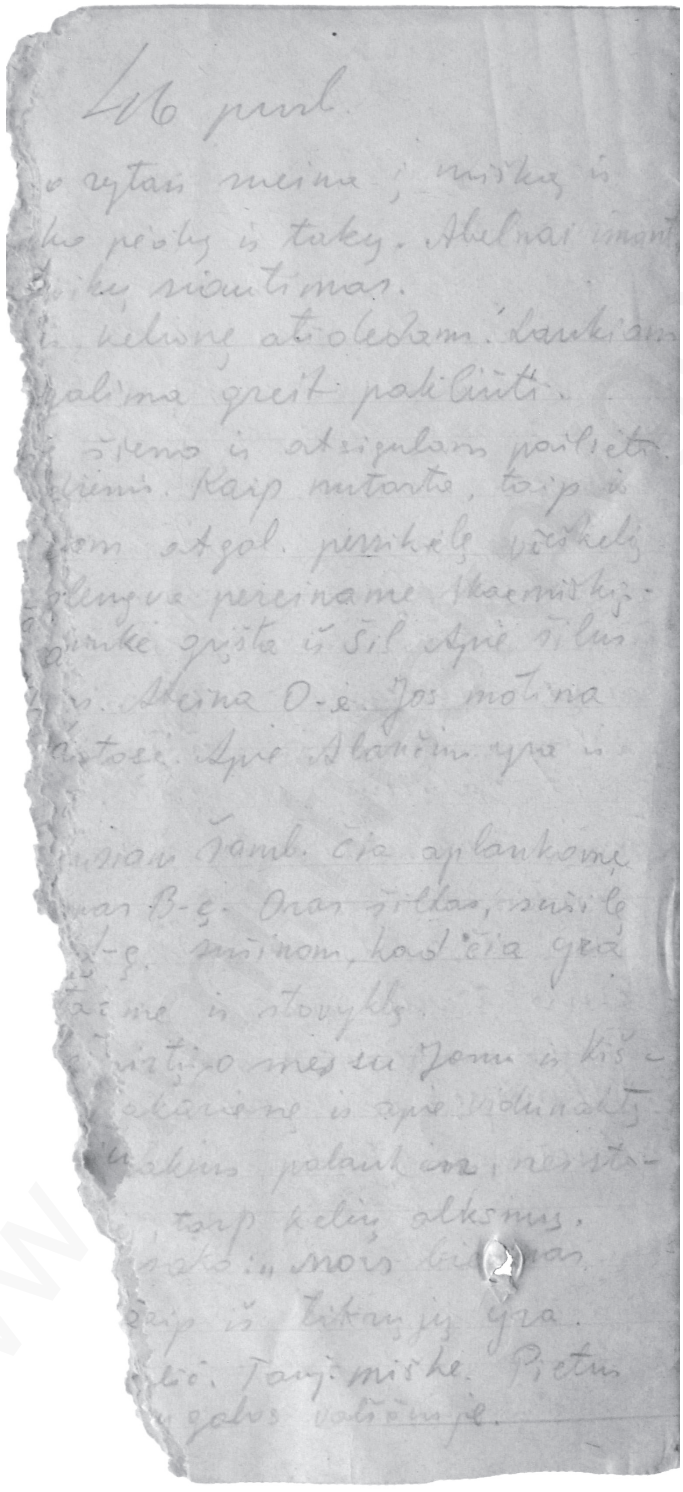

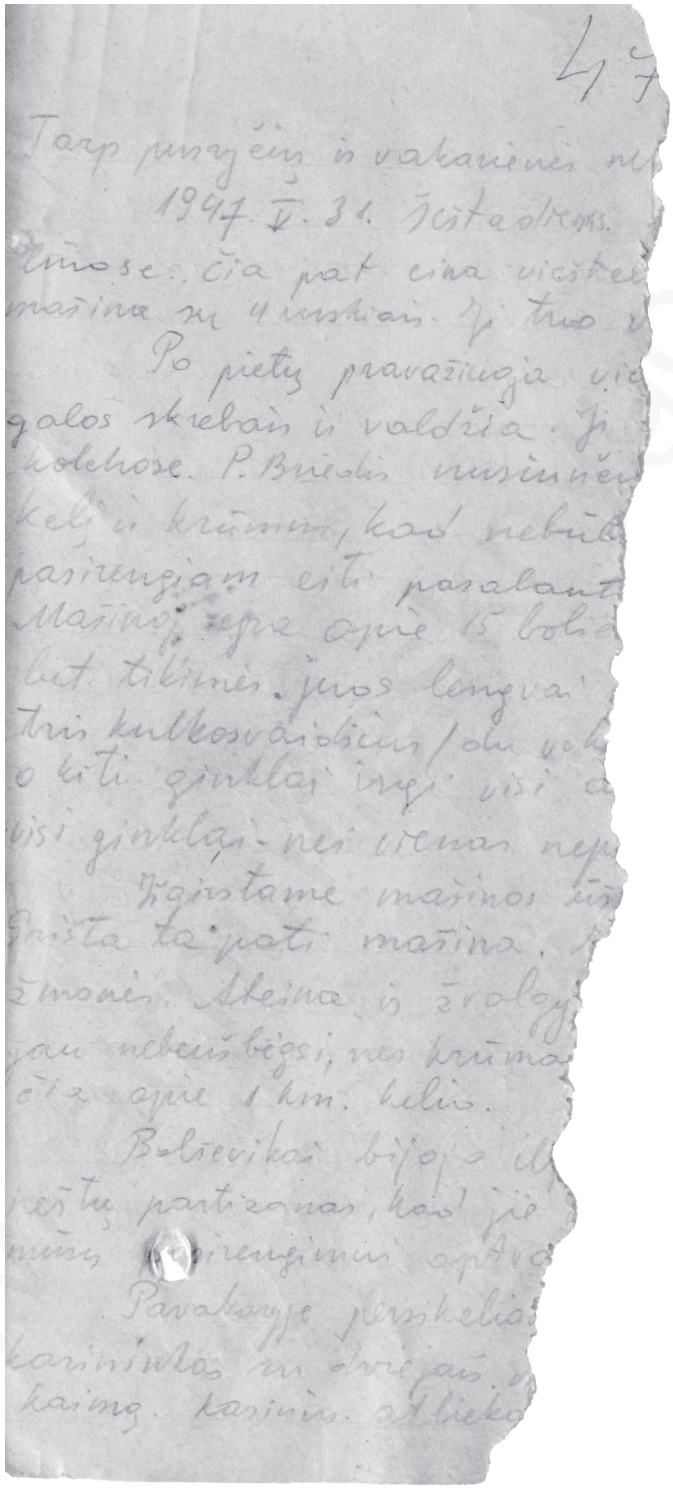

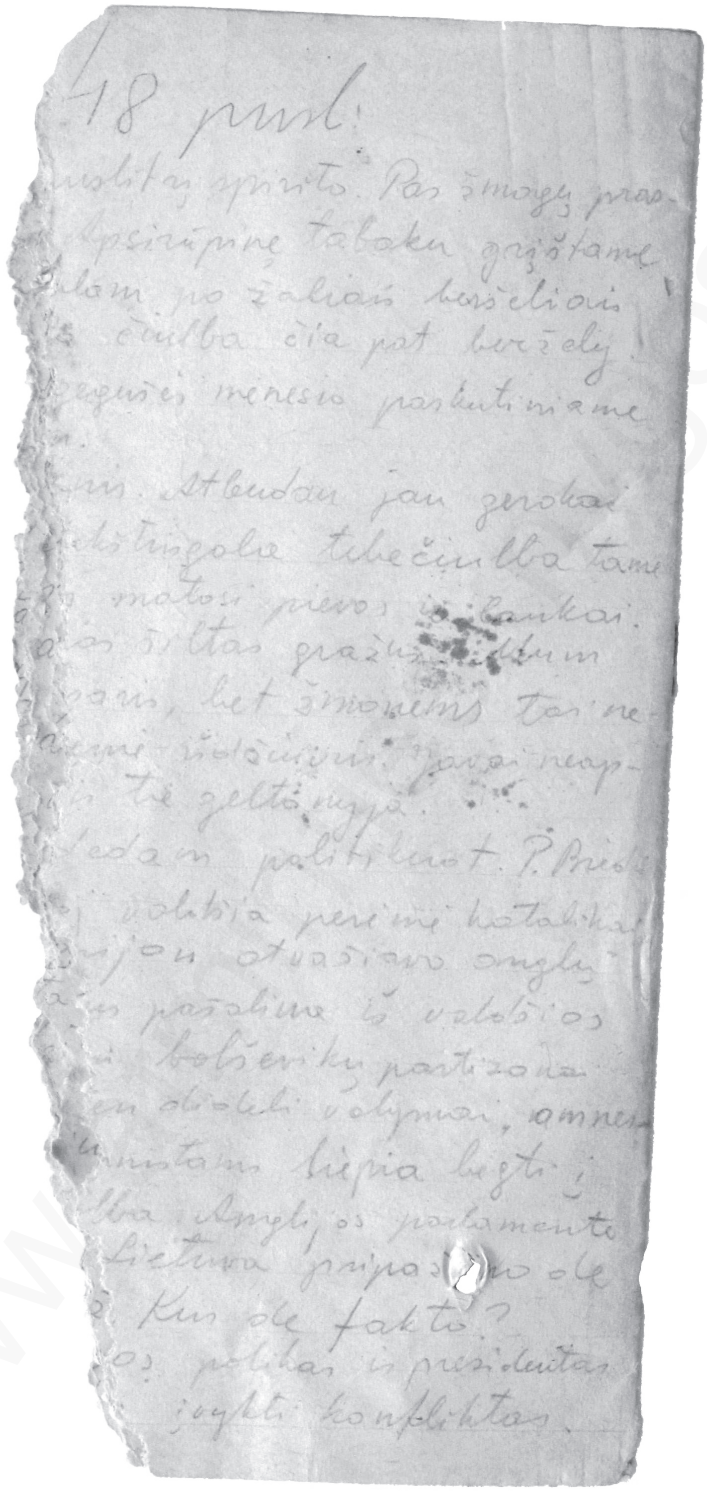

Amerika ir visas pasaulis apsivalo nuo komunistų. O tiktai kitais metais gali kilti karas.

Visi keikia bolševikus, dar labiau anglus ir amerikonus. Tarias, tarias, tęsia, o čia bolševikai žudo žmones. Čia kraujo upeliai liejasi.

Karininkas išeina pas gyventojus. Vyrai taip pat prasiskirsto. Vieni čia, kiti čia slampinėja.

Sušneka prie stovyklos Jonas. Jis atsivaro sugavęs ruskį. Ruskiui tuojau stovykloje liepiame sėstis. Atsisėda. Pradedam klausinėti. Pasirodo, kad jis seniai demobilizuotas, gyvenęs Rusijoj (Ukrainoj), paskui apie Žaslius, o dabar einąs ieškoti darbo. Iš pažiūros atrodo, kad turi apie 30 metų, bet iš tikrųjų gimęs tik 1924 m. Tai bolševizmo auka. Teroras, blogas gyvenimas, vargai, badas pakeitė žmogaus išvaizdą. Padarė žiaurų, turintį veriantį žvilgsnį. Aš su juo ilgai kalbu. Klausinėju apie Rusiją, apie jo gyvenimo praeitį, kada ką veikė, kur mokės, kur ir kada tarnavo kariuomenėje. Jis viską labai miglotai nupasakojo. Prašosi paleisti, nes nujaučia, kas jam bus.

Gal ir geras ruskis, gal tik bado verčiamas turi eiti per pasaulį kalėdoti. Bet kaip žmogus dabar atrinksi, kas prisipažins kaltas, o kas ne. Visi, kai mirtis žiūri į akis, nekalti, visi prašosi. O kiek daug mūsų tautiečių nekaltų žuvo, kiek sušaudyta ir pakarta, kiek kalėjimuose pūsta pasmerkti bado mirčiai?

O kuo gi mes prastesni? Esam niekuo nekalti, o sėdime miške, kenčiame ir mirštame, aimanuojame ir verkiame. Mūsų nekaltų brolių kraują lieja ir lavonus tąso po miestų ir miestelių gatves.

Kai mūsiškius sugauna bolševikai, ar pakalba gražiai, ar paduoda duonos riekę. Ne. Tuojau keiksmai, mušimai, kančios. Mes to nedarome ir nedarysim. Šį ruskelį nušausim, ir tvarka. Kaltas, nekaltas – vienas sprendimas. Paleisti negalima, nes jis suės ūkininką ir mus užves ruskiais.

Pavakaryje einame su Kadžiu susitikti su Čigonu. Užeiname į G[iedraity]nę. Mergaitės rengiasi birželinėm pamaldom. Puošia altorių. Gėlių bukietais nustatytas stalas. Žemai mažos baltažiedės miškų gėlės su plačiais lapais, aukščiau raudonos darželių tulpės, įvairiažiedžiai žolynai, o Viešpaties Jėzaus Širdies paveikslas skęsta baltose, ružavose, mėlynose ir raudonose alyvų žiedų kekėse. Nuostabiai gražus altorius. O kvapas visu šimtu aromatų sklinda ir kutena nosį, krūtinę.

Skardžiu kaip lakštingalos balsu mergaitė pradėjo skaityti maldas, litaniją, o paskui giedoti į Jėzaus širdį dar negirdėtą man giesmę. Maldos žodžiai ir giesmės garsai taip sujaudina širdį. Kaži kaip pasidaro griaudu, neramu ir gera. Stoviu apstulbęs ir paskendęs birželinėj maldoj.

Dar su šviesa nueiname į Užugojus pas Julę U[lytę]. Čia Čigono nėra. Ketvirtadienį, kai jų paėmė ruskiai milines, tai kalbėjo, o dabar nežino, kur jie yra. Einame į kitą vietą. Čia yra Čigono laiškas, kuriame parašyta, kur jie. Parašom jiems laiškelį, kad mes gyvenam su Briedžiu ir kur gali mus jie surasti. Vieni du nenorime gyventi krūmuose, tai vėl grįžtame pas Karininką. Krūmais, o paskui vieškeliu ir pievom pasiekiame stovyklą.

Briedis – Danielius Vaitelis

1947.VI.2. Pirmadienis.

Šiandie visą dieną pragyvenome ramiai, be jokių įvairumų. Tik viena vieškeliu mašina pravažiavo ir vėl grįžo, o daugiau niekur nieko. Stovykloje sėdime, juokaujame iš Kiškio, kuris jau antrą dieną pramiega pietus.

Kiškis – Vytautas Dirsė
Jablonskis – Lionginas Ivanauskas

Pavakaryje Jablonskis, Kadžius ir aš einam į kaimą pasivaikščioti ir pamaistauti. Jau temstant buvom Užugojuose. Pas Stasę pavalgėme vakarienę, pastatė dar pusbonkį degtinės. Dar parinkę maisto grįžom stovyklon.

Dar nespėjome nė atsigulti, kaip Kiškis atsivedė į stovyklą mūsų Čigoną ir Minską. Atsikelia Karininkas pasikalbėti su mūsiškiais. Sugulę dar ilgokai kalbamės. Papasakojo Čigonas, kaip prarado milines. Kai mes su Kadžiu išėjom, jie irgi nuėjo abu pas žmogų apie 1 val. dienos. Stovykloje paliko milines, kulkosvaidžio lėkštę ir maistą. Eidami krūmais Pagirių ruskiai su Žydu užėjo, rado stovyklą, pasiėmė viską. Turbūt pagalvojo, kad partizanai, juos pastebėję, pabėgo ir nuėjo pas žmones. Vaikščiodami pakrūmėje po ūkininkus, žiūrinėjo, ar nepanašūs lašiniai, duona ir puodynė. Bet laimė, kad mes visą maistą buvom atsinešę iš kito kaimo. Tai ruskiai nieko nepešė, tik minėtus daiktus pasiėmė.

Grįžę mūsiškiai nustebo, kai nieko neberado stovykloje, galvojo, kad gal koks senis apvogė ar koks piemuo paslėpė viską. Išėję į pamiškę pradėjo teirautis. Žmonės pasakė, kad yra ruskių ir jie rado jų milines. Mūsiškiai nieko nebelaukdami pasitraukė į saugesnę vietą.

1947.VI.3. Antradienis.

Gyvenimas eina įprasta tvarka. Pagiriečiai skrebai su ruskiais paslankioja, papasalauja. Vadokliečiai toje pusėje visai nesimaišo, jie dar turi darbo anoje pusėje Vadoklių. Ten dar tebevyksta areštai ir tardymai.

Ateina į stovyklą B[irut]ė ir praneša, kad yra atvykęs nuo Siesikų Benas. Jis naktį ateis į stovyklą.

Benas – Benediktas Narkevičius
Šalapka – Antanas Šyvis
Grybas – Juozas Grybas
Šnekutis – Kazys Janionis
Tėvukas – Antanas Tvaska
Augūnas – Edvardas Augūnas
Kličius – Stasys Kličius

Čigonas, Šalapka, Grybas ir aš einam į N[aujuosius] Stebeikius maistauti. Maistaujame visą naktį. Apsukame apie 10 km kelio ir išvargę rytą grįžtame atgal. Jau stovykloje atėję ir siesikiečiai: Benas, Šnekutis, Tėvukas, Augūnas ir Kličius. Yra atvežta iš Raguvos miško spirito. Jau prasidėjusi linksmoji dalis.

1947.VI.4. Trečiadienis.

Nuo ankstyvo ryto pradėjome laistyti spiritą. Visi geria. Vyrai linksmėja. Yra jau tokių, kad labai jau linksmučiai. Karininkas traukia: „Viens du trys, Stalinas bi-ys“. Vieni atsigula pamiegoti, kiti atsikelia gerti ir bematant ateina vakaras. Bidonas irgi jau ištuštėjo. Vakaras. Vieni čia, kiti čia, išsiskirsto. 3 Beno vyrai, Grybas ir aš einame į G[iedraityn]ę. Nusinešame spirito. Visą naktį labai linksmai praleidžiame.

1947.VI.5. Ketvirtadienis.

Šemežys – Mykolas Šemežys
Maklekiukas – Vladas Raila

Devintinės. Grįžę iš kaimo radome atėjusius Šemežį ir Maklekiuką su 2 vyrais. Prasideda vėl kalbos ir gėrimas. Vieni kitus sveikina iki nuvirtimo. Betgi ir dienų ilgumas. Galima du kartus prisigerti ir išsipagirioti.

Vakar buvo atvykęs iš Vilniaus ryšininkas – studentas. Jis pasakojo, kad mūsų padėtis gerėja. Gali šiemet būti karas. Jeigu nebus šiemet, tai sekančiais metais. Karininkas labai užpuolė ryši-

Vlado Railos-Makliako (pirmoje eilėje ketvirtas iš kairės) būrio partizanai

Profesorius – Juozas Markulis
Čigono brolis – Jonas Jarmulka

ninką. Liepė, kad sekantį kartą būtų ar pinigai, ar ginklai, kaip žadėjo, o jeigu nieko, tai pakars visus ryšininkus. Studentas net apsiverkė. „Už poros savaičių turi atvykti pats profesorius, o kad ne, tai kitaip pakalbėsiu“, – pareiškė Briedis.

Susitariau su Benu, kad aš atvyksiu į Viliukus po poros savaičių. Atsisveikinom su visais, dar Briedis ant kelio pripylė butelį spirito ir išėjo.

Minskas ir Kadžys liko Gied[raitynė]je, o Čigono brolis, Čigonas ir aš atėjom pas kaimyną. Išgėrėm spiritą, aš dar pasivažinėjau dviračiu, ir naktį atėjom į stovyklą, kur anksčiau prieš zapūdą gyvenom.

Benedikto Narkevičiaus-Algio būrio partizanai. Iš kairės: Vytautas Pinkevičius-Povaras, Adolfas Bureika-Hitleris ir Edvardas Augūnas-Klajūnas. 1947 m. vasara

1947.VI.6. Penktadienis.

Iki gerų pusryčių miegojom. Atbudę pasirūpinom maistu. Gera, šilta, o krūmai taip sulapoję. Dabar ir ruskiam sunkiau su valymais. Tik pasalavimai vyksta. Pavojingoka naktimis vaikščioti. Pavakaryje ateinam į kambarį pas Julę U[lytę].

Mykolo Šemežio-Aro, Putino (šeštas iš kairės) būrio partizanai

Temsta. Pasikeičiam pas žmones baltinius ir einam į Vadoklių pusę parinkti pinigų. Reikia nusipirkti drabužių. Visi apiplyšę. Tiesiog gėda vaikščioti po žmones. Rinkliava sekasi. Skubam vaikščioti. Vadokliai čia pat, o jau rytas. Prašvito. Sueinam į krūmelius prie ūkininko klojimo ir apsistojam. Suskaitom pinigus. Surinkta 430 červoncų. Atrodo, kad pakaks drabužiams įsigyti. Be to, šiąnakt pasikeičiau pas žmogų batus. Pernakt vaikščioję ir išvargę greit sumiegam kietu miegu.

1947.VI.7. Šešt[adienis].

Pakėlė šeimininkė pusryčių. Apsistoję mes visai mažuose krūmeliuose. Galima priskaityti apie 50 alksnių. Aplinkui visur laukas. Gerai matosi, kas dedas. Čia žadam pagyventi keletą dienų, nes visai neįtartina vieta, o ruskiai neslankioja.

Apie pietus pradėjo oras niauktis. Einam į klojimą. Pradėjo lietus lyti. Oras atvėso. Lietus labai reikalingas, žemė išdžiūvus.

Vakare einame pas siuvėją. Siuvėjas turi alaus. Geriam. Siuvėjas paima pinigus ir žada važiuoti į miestą nupirkti medžiagos ir tuojau pasiūti kostiumus.

Grįžtam atgal. Vieškeliu pravažiavo 2 mašinos.

1947.VI.8. Sekmad[ienis].

Visą dieną pragyvenome labai gerai. Ramu. Toje pusėje visai nesimaišo ruskiai, dar tebesiaučia anoje pusėje. Pavakaryje nueinam pas panas, o temstant grįžtame stovyklon ir visą naktį pramiegame. Ir kodėl nepramiegot. Tik atsigulei, tuojaus ir aušta. Geriau pabūti vietoje, negu plavinėti ir užlipt ant pasalų.

Blėka – Petras Blėka (Blieka)
Žiogas – Antanas Banėnas
Dzigmas – Zigmas Varnas
Jokūbas – Jokūbas Žižiūnas

1947.VI.9. Pirmad[ienis].

Oras apsiniaukęs, dangus debesuotas, retkarčiais lynoja lietus. Iki pietų miegame. Apie pietus pradeda lyti. Einam į klojimą. Lietus apstoja, dangus nusišvietė. Einam pas Blėkos tris vyrus. Jie čia pat krūmeliuose gyvena. Surandame. Sėdi karklyne Žiogas, Dzigmas ir Jokūbas. Ilgokai šnekamės, juokaujam ir keikiame bolševikus. Nors ir sunku gyventi, bet partizanų veiduose šypsenos. Partizanai niekuomet nenusimena. Žūsta draugai, vadai, išveža šeimas, tik tai minutei kančia krūtinėje. Paskui turi vėl gyventi, juoktis, linksmas būti ir nenustot vilties. Jeigu būsim paniurę ir pamesime viltį, greit palūšim ir mūsų darbas ir kovos nueis veltui. Tad, partizane, su daina, su šypsena lūpose pakelk kovos sunkumus ir ženk nepalaužiamas pirmyn, iškėlęs savo trispalvę vėliavą į naujas pergales, į naujus žygius, į laisvę.

Atsisveikinę su ramygaliečiais einam vakarieniauti. Pavakarieniavę paimam puspadžius, kurie buvo užsakyti nupirkti, ir grįžtame į stovyklą.

1947.VI.10. Antrad[ienis].

Atsikėlę apie pusryčius sėdime stovykloje. Kalbamės, o kalbos daug. Pradedant politika, o baigiant apie panas. Darome išvadas, kurios gražios, kurios ne, kurios geros, kurios ne, ir t. t. Čigonas nuėjo į balą praustis. Einu ir aš. Tik žiūriu Kadžys su Minsku už šautuvų ir eina į krūmų kraštą. Atsivaro sugavę ruskioką.

Iškratome. Randame komjaunuolio bilietą. Pradedu rusiškai tardyti. Bemeluodamas susipina. Pasirodo, kad šnipelis, paleistas iš Vadoklių šnipinėti. Verkia ruskelis ir prašosi, kad paleistumėm, žadu paleisti, o Kadžys jau atsinešė lopetą ir virvę. Kadžys su Čigonu nusiveda tolyn į krūmus ir pakorę užkasa.

Po pietų einame krūmais į Juotainius. Beeidami susitinkam žuvusio partizano brolį, o paskui ateina ir motina. Susėdame pakrūmyje. Atneša mum sūrį. Atsipjovę po gabalą griaužiame, tik tr-r, tr-r, tak, tak pradėjo netoli mūsų šaudyti. Mes pasiimam ginklus, nueinam į krūmus ir laukiam, kas bus. Pasirodo, čia pat vieškeliu ėjo skrebai iš Ramyg[alos] į Vad[oklius] ir pašaudė. Krūmais prieiname prie vieškelio, ogi vieškeliu vėl eina rusas su šautuvu. Vadinu Čigoną tą ruskį šauti, bet pamatėm, kad toliau eina dar keli. Mes vėl krūmais pasitraukiame. Girdime, kaip ruskiai eina garsiai šnekėdami.

Palaukę, kol ruskiai praėjo, persikeliam per vieškelį ir einam tolyn aplankydami gyventojus.

Temsta. Einam per Naujasodės laukus. Jau čia pat ir Juotainiai. Renkame pinigus, nes mum dar reikia sumokėti už pasiuvimą ir nusipirkti palapines. Bevaikščiojant pradėjo aušti. Sulendame į rugius ir sumiegame.

1947.VI.11. Trečiadienis.

Visą dieną pragyvenome rugiuose. Dar pirmąkart rugiuose gyvenu. Gyvent neblogai, uodų nėra, tik vidudienį labai karšta. Gulime sušilę, net galvos pradėjo skaudėti. Į vakarą šiek tiek atvėso.

Pavakarieniavę einame per Juotainių kaimą. Užeiname pas ūkininkus. Pinigų mažai gauname, o rytuose jau žymu žara. Skubame greit grįžti į vietą. Auštant pasiekiame stovyklą. Atsinešame šiaudų ir sugulam.

1947.VI.12. Ketvirtadienis.

Toje apylinkėje ypatingai ramu. Ruskiai visai nesimaišo. Miegame iki pusryčių be jokios sargybos. Tik ūkininkas šiek tiek pasidairo ir viskas. Pradėjo

lyti lietus. Suėjome į klojimą ir sėdime. Vieni miega, kiti taip ką veikia. Aš rašau dienoraštį. Dabar stengiuos kuo daugiau parašyti, nes gal ateityje bus labai svarbus dokumentas apie partizanus, jų gyvenimo įvairumą ir nuveiktus darbus.

Vakare nueiname pas siuvėją. Du kostiumus jau siuva, o dar du nenupirkti. Išgėrę alaus einam per Užugojus į krūmus. Sugulę užmiegame.

1947.VI.13. Penktadienis.

Visą dieną laimingai pragyvenome. Pasirodo, kad Briedžio čia nėr, bet žada atvykti. Mes žmogų nusiunčiame į Vad[oklius] pas kooperatyvo tarnautojus degtinės. Degtinės negavo, nes uždarytas kooperatyvas, o tarnautojų irgi nėra namie.

1947.VI.14. Šeštad[ienis].

Sėdime krūmuose ir tiek. Praneša, kad atėjo skrebai, viršaitis ir iš Panevėžio kažkoks statistas tikrinti gyvulių. Mes pasirengiame ir laukiame, gal ateis į pakrūmę. Žadame jiems uždrėksti. Bet jie į pakrūmę nėjo. Vaikščiojo laukuose, pasigėrė.

Pavakaryje atneša mum degtinę. Čia tuojaus išgeriam litrą ir einam į G[iedraityn]ę. Čia sužinome, kad Briedis nuo čia yra apie 6 km. Taip toli neverta eiti, nes tokio svarbaus reikalo neturime. Grįžtame atgal. Minskas išeina pas panas ir žada rytojaus dieną neateit. Čigonas eina taip pat vienas, o Kadžys ir aš einam pas žmogų vakarieniaut.

1947.VI.15. Sekmad[ienis].

Gražus šiandie rytas. Raudona kaip auksas teka saulė, o rasos žvilga ant pievų ir medžių lapų. Šiandie Vieš[paties] Jėzaus Širdies atlaidai

Vadokl[iuose]. Žmonės eina į bažnyčią. Mes sėdime krūmuose ir keikiame savo likimą ir bolševikus, kurie atėmė iš mūsų laisvę ir gyvenimą.

Pernai per Širdies atlaidus buvom prie Vad[oklių]. Gyvas dar tebebuvo Kecioris, Balys, Žydas, o dabar kas beliko? Seniai jau jie ilsis tėviškės žemėj. Mes dar gyvenam, dar krutame, kovojame ir vargstam. Žadėjom į tą pat vietą ir šiemet eiti, bet padidėjo rusų siautimas, tai pasiliekame nuošaliau krūmuose.

Balys – Balys (Boleslovas) Eglinskas

Nemanis – Mykolas Nemanis, partizanų rėmėjas

Mokytojas Anicetas – Anicetas Imbrasas, partizanų ryšininkas

Nefas Antanas – partizanų ryšininkas

Stasytė – Antano Nefo sesuo, partizanų ryšininkė

Kai žmonės grįžo iš bažnyčios, nuėjome pas Nem[anį]. Yra atėjusių viešnių iš Pagirių ir mokytojas Anicetas. Linksma kompanija susidarė. Vieni dainuoja, kiti šoka, geria alų ir degtinę. Atvažiuoja ir Nef[as] Antanas. Aš su juo ilgai kalbuos. Stasytė kalėjime. Brolis jos labai gaili. Gaila ir man. Gera buvo mergaitė. Visus kitus jau paleido iš kalėjimo, gal paleis ir ją.

Mum praneša, kad netoli yra Briedis. Mes atsisveikiname su žmonėmis ir einam pas Karininką. Pasiimam degtinę ir einam į G[iedraityn]ę. Čia surandame Anūką, Čigono brolį Joną, Jablonskį ir Grybą. Panelių yra irgi daug. Geriame alų ir dainuojam. Kai kurie šoka.

Anūkas – Vytautas Trakimavičius

Ilgai kalbėjau su viena gimnaziste – Aniceto seserimi. Ji mokos Panevėžio gimnazijoj. Daug kalbėjomės apie mokyklą, apie mokytojus, mokslą ir mokinius, ir kt. Ši gimnazistė gera dainininkė. Ji turi gražų balsą ir labai gerai dainuoja.

Auštant nueinam prie Vaikučių ir sugulam.

Vaikučiai – taip buvo vadinama gausi partizanų ryšininko Tomo Imbraso šeima

1947.VI.16. Pirmad[ienis].

Mažai teužmigom. Nuėjom į kambarį ir vėl gėrėm degtinę. Visi nusigėrė. Kur kas atsigulė ir sumigo. Taip prabuvom beveik iki pietų. Prasipagiriojo. Atsikėlė ir Karininkas, ir Tėvas (būrio vadas). Iš-

Tėvas – Antanas Tvaska

ėjome į krūmus. Vakar buvo atvažiavęs ir B.D.P.S Centro ryšininkas – profesorius. Jis nušvietė visą padėtį. Padėtis labai optimistiška. Politika labai įtempta. Gali kiekvieną minutę kilti karas. Tik mūsų išeiviai yra dideli egoistai, kaip sako Karininkas, – perdylos.

Užsienyje yra mūsų daug kapitalo. Išeiviai nori mūsų kapitalą sunaudoti patys vieni, o mum jokios paramos neduoda. Sako, kad mes galime ir patys dar išsiversti. O mums labai [...] parama. [...] pinigų, nereikėtų mum plėšikauti, atimti iš ūkininkų paskutinį duonos ir mėsos kasnelį. Galima būtų sušelpti senus partizanų tėvus, mažus vaikus, žmonas, kad jie galėtų nors kiek ramiau ir geriau gyventi. Jiems dabar badas ir mirtis žiūri į akis. Viso to mūsų išeivija nemato, nežino ir neatjaučia. Gera jiems veikti, kovoti Švedijoj, Amerikoj, Anglijoj, kur jiems nėra pavojų nei gyvybei, nei šeimai. Išeina, ir jie kovoja, o kuo jie kovoja? Tik žodžiais kovoja, tarp savęs vaidijasi, nori visos tautos kapitalą ir kitų valstybių paramą sunaudoti ir jau skirstosi sau ministerių vietas. Bet jie neatkreipia dėmesio į mus. O mes daugiausia kovojame, daugiausia kenčiame ir žūstame už laisvę. Kai mes pradėjome partizaninę kovą prieš bolševikus, nieko, ničnieko nesitikėjome ir nenorėjome gauti, mum buvo svarbiausia tik atkovoti laisvę. Kai pradėjome organizuotis į būrius, daug sulaikėme vyrų stojimą į Raudonąją Armiją. Jeigu būtų visi vyrai stoję armijon pirmomis dienomis, tai retas kuris būtų namo grįžęs. Argi ne tiesa? Kurie tik pirmieji išėjo – žuvo fronte ar grįžo namo invalidai. Partizanų kovos tęsėsi toliau. Pirmą žiemą jau buvo kautynės, žuvo vyrai ginkluoti, taip buvo dėmesys atitrauktas nuo besislapstančių vyrų. Baigės karas, Stalinas paskelbė amnestiją. Besislapstą vyrai registravos. Registravos ir partizanų dalis. Jie kol

kas dar ramiai gyvena. O kodėl jie ramiai gyvena, už ką jie gyvena, kodėl jų nečiumpa? Tai yra tik vienas atsakymas, kad miškuose dar yra partizanų, kurie visokiais būdais kenkia bolševikams, o bolševikai visokiais būdais stengias partizanus palaužti ir sunaikinti. Todėl jie neliečia užsiregistravusių, nes bijo, kad jie vėl neišeitų į miškus, nepadaugėtų partizanų. Prisirašė daug skrebų, kurie buvo ir geros valios žmonės, buvo bolševikų suklaidinti, pavasarį partizanai daug atvertė skrebų, kurie pasitraukė į miestus, išvyko į armiją, o karas jau baigės ir jie nežuvo. […] atėjo pas partizanus. Be to, dabartiniai skrebai, ruskiai, valdžios pareigūnai vaikščiotų po vieną po kaimus, plėštų žmones, slankiotų po krūmus, žmonės negalėtų nei gyvulio, nei jokio daikto niekur paslėpti. Visur viską surastų, visur knaisiotųs. Vienur plėštų, konfiskuotų dienomis, o pas kitus eitų vogti naktimis. Dabar jie be ruskių ir skrebų niekur neina, o kai vaikšto po kaimus, tai po 15–20 ginkluotų. Pamiškėse kartais bijo slankioti, arba, kad ir ateina, tik minutei kitai, ir vėl skuba atgal. Dabar kaimuose nėra vagių, o jei atsiranda, tai tuojaus žmonės suseka ir partizanai juos ištiesia ant kryžkelių. O kiek sutvarkyta visokių šnipų, skundėjų, komunistų. Jeigu mes jų netvarkytume, kas bebūtų. Būtų skundimai, areštai, piktinimaisi. Dabar visi pribijo mūsų. Kas pabando ką nors padaryti, tai tuojaus turi išsikelti į miestą ar miestelį. Viskas tai yra mūsų nuopelnas, mūsų žygiai. Tinkamas atpildas už tai mums turi tekti, o ne kokiems išbėgėliams ponams, kurie ramiai dabar gyvena, užsienyje ugdo pilvus, o kai atgausime laisvę, grįš į tėvynę dainuodami: „Leiskit į tėvynę, leiskit pas savus“, jie grįš su čemodanais šilkų, su cilinderiais. O kodėl jie dabar nedainuoja „Leiskit į tėvynę“? Kai Lietuvoje teroras, kalėjimas, ligos, partizaninė vyksta kova dėl laisvės, kai mūsų tėvy-

nė paskendus kraujuose ir dar tėviškės žemė laukia kraujo, šaukias savo sūnų ir dukterų pagalbos ir žygių. Kodėl jie nenori mum atsiųsti pagalbos, kodėl jie kovai už laisvę nenori atiduoti visos tautos santaupų, o jie tik vieni viską nori sučiulpti? Jeigu mes aukojame savo jaunystes, sveikatas, kraują, tai kodėl ten užsienyje vyksta rietenos, kodėl iš anksto skirstosi svetimus vaisius?

1918 m. savanoriais stojo į Lietuvos besikuriančią kariuomenę tik kaimas, biednasis kaimas. Savanorių eilėse matome mažažemius, bernus, kumečius, moksleivius, darbininkus, caro armijos karius, o kur visi bu[...]tuoliai, dvarininkai, miesčionys? Jų nėra. O kad ir yra koks vienas kitas, tai ir tie tik dėl materialinių išrokavimų. O laikui bėgant nuėjo šunims šėko pjaut. Visi tokie buvo uolieji polviakai, lenkų šnipai, vokiečių pataikūnai. Tik kovojo kaimas, atgavo laisvę, o paskui kas buvo? Šiltas vietas greit sutvarkė. Sutvarkė paskirtą savanoriams ir naujakuriams skirtą paramą. Jie viską pragėrė, pralošė, išmėtė po užsienį.

Ne kitaip yra ir dabar. Išėjo partizanauti tik kaimas, tik neturtingasis kaimas suprato bolševizmo tikslus ir jo grėsmę ne tik mūsų tautai, bet ir visai žmonijai. Nuo jauniausio moksleivio iki seniausio 1918–1919 metų savanorio yra tik kaimiečiai. Kaimo krauju ir mirtimi tiek yra mūsų nueita, tiek kovota. Miestas nukrypo.

O kas mūsų vadai, jei ne tie patys vyrai, jei ne tie patys artojai ir moksleiviai, ir keli karininkai. Mes patys viską pernešame, savo pečiais laužiame. O dabar, girdi, yra metami kaltinimai mūsų, t. y. Vyčio Apygardos, Vadui p. Briedžiui, kad mes šaudome visas šeimas, nekaltus žmones. Taip šaudėm ištisas šeimas ir šaudysime, nes mes tam turime pagrindą ir prityrimą. Jeigu nušauni tėvą šnipą, šnipinėti pradeda sūnus, jeigu nušauni sūnų, šni-

pinėja antras, paskui motina, duktė. Laimė, kad jie nepabėga ir galima juos paimti, bet dažniausiai, nušovus vieną kitą šnipo šeimos narį, kiti nubėga į miestelį ir užsirašo skrebais, ir ėda žmones. Mes dabar pradėjom šaudyti už vieną kaltą visą šeimą ir to pasekmės geros. Jeigu šnipas tėvas, tai jį išduoda žmona, jeigu žmona – sūnus praneša partizanams. Todėl mum daug lengviau apsidirbti su šnipais. Jeigu nori, kad nekaltas būdamas nežūtum, išduok kaltą. Tokių pavyzdžių mes jau gana daug turime, kai pasako žmona, kad jos vyras šnipas. Sako, geriau jį nušaukite, negu mane su visa šeima [...] sušaudysite.

Metami kaltinimai mūsų vadui yra be jokio pagrindo. Mūsų niekas negali pamokyti, kaip gyventi ir ką ir kaip šaudyti. Tokie ponai ir neturi teisės mūsų mokyti, nes jie patys dar nėra nieko tėvynei gero padarę. Tik tas turi mum teisę ką nurodyti ir įsakyti, kuris pats dirba.

Mūsų Apygardos Vadas karininkas p. Briedis yra ne kartą pareiškęs, kad kai atgausime laisvę, bus mūsų valdžia. Jeigu mes mokame už laisvę kovoti ir kraują lieti, tai mes mokėsime ir be visokių „ponų“ valdytis. Sako, kad gal ne kartą teks prie ministerijų durų sustoti su kulkosvaidžiais prieš ministrus. Mūsų vadas yra griežtas ir tvirto nusistatymo žmogus, bet geras mum kaip tėvas, kaip brolis, kaip draugas, ir jo pasakytas žodis yra šventas. Jis ne kartą sakė, kad gal aš po karo kalėjime sėdėsiu, tai, vyrai, atneškit man nors duonos. Bet ne, vade, mes tau duonos į kalėjimą nenešime. Mes su granatom ir kulkosvaidžiais ateisim prie ministerijų ir kalėjimo. O jei būsime kalėjime, tai visi. Na, jeigu mes dabar mokame tvarkytis, tai ką reikš mum tie „ponai“, kurie veikė, veikia ir veiks su liežuviais, jeigu mūsų rankose ginklai. Jeigu mūsų vadai (visų apygardų vadai), mes, ūkininkai,

darbininkai, moksleiviai ir inteligentai eisime išvien. Jei už mus eina dabar visa tauta, tai kas bus tada... Visi petys į petį, krūtinę prie krūtinės einame dabar, tai ir atgavus laisvę eisime visi kartu. Vergijoj, priespaudoj ir kraujuje mes susicementavome į vieną vienetą, į nenugalimą vienetą, ir mes nebeiširsime. Mus jungia žuvusių kraujas, gyvųjų kančios. Ir ateityje mes vieni kitiems paduosime rankas.

Tai visokio p[lauko] gerbiamieji, [...] dabar, kurie esat tėvynėj ir užsieny, neprisidedat prie Laisvės kovos, tik norit atgaut dvarų centrus ir ministrų kėdes, atsargiai. Mes pasitikim savim ir mokėsim susidoroti, atsargiai, galite nusvilti nagus.

Lai tik greičiau bus karas, lai artėja karas, o pergalė bus mūsų rankose. Tad pirmyn, lietuvi, už laisvę, už geresnį būvį.

Gaunu iš Vado du egzempliorius „Kova“, 3 numerį. Iš kurių vieną reiks perduoti Žygaudui, kad padaugintų ir perduotų kitiems būriams, o kitas numeris pasiliks pas mane, kad duočiau paskaityti žmonėms.

Atsisveikinę su Karininku, Tėvu ir visais partizanais, einam į savo vietą. Atėję į savo stovyklą Minsko nerandame. Sužinome, kad šiandie rytą atėjo skrebai su ruskiais ir suėmė Julę U[lytę], jos tėvą ir dar du žmones iš Suodžių. Julė tikėjosi, kad ją areštuos, nes ji buvo nunešus Šmitui (mokesčių inspektoriui Vad[okliuose]) laišką. Jam buvo uždrausta apie tai su bet kuo kalbėtis. O jis išplepėjo Kisieliui, ir tas išdavė. Todėl ir areštavo Julę. Jai gali būt ir blogiau. Šmitą už tokius dalykus reikia sušaudyti.

Minskas, sužinojęs, kad jau mes atėjom, atėjo pas mus. Visi keturi einam pakrūmėm pas B[arauskaitę] Vorunę. Čia geriame litrą ir iki vakarui prasėdime kambaryje. Vakare pasiimam duo-

Barauskaitė Vorūnė – Verutė Barauskaitė, partizanų ryšininkė

www.atmintiesknygos.lt

nos ir einam pievomis, pagriovėm ir laukais pas Ant[aną] M[iškinį]. Auštant jau mes čia. Sugulam ir užmiegam, o miegas toks saldus.

1947.VI.17. Antrad[ienis].
Atsikėlėm 9 val. Labai gera išsimiegoti saugioje vietoje. Krūmuose menkas miegas, nes naktimis vaikštom, rytą nemiegam, gali būt valymas ar šiaip kas nors, per pietus labai karšta, pilna uodų. Užsnūstam kelias valandas ir sėdime daugiau. O čia, rodos, tik miegok ir miegok. Visą dieną p[...]m kambaryje. Vieni tą, kiti tą dirba. Aš [...]nėju. Pro langą matyti dulkantieji rugiai, gražiai žaliuojąs vasarojus. Vasarojuje pilna svėrių. Svėrės žydi. Visas laukas geltonas, geltonas ir žalias.

1947.VI.18. Trečiad[ienis].
Visą dieną pragyvenę, ruošėmės eiti į krūmus. Jau susirengėm, pasiėmėm ginklus, bet atėjo B[arauskaitė] Ver[utė] ir pranešė, kad apie Užugojus, G[iedraityn]ę, Debikonis slankioja skrebai, apsivertę partizanais. Kai kurie žmonės apsigavo. Palaikė juos nepažįstamais partizanais, davė maisto ir ieškojo Briedžio. O skrebai, tariamieji „partizanai“, vaikšto po žmones, ant vieškelio ir ieško Vait[elio] užmegzti ryšį. Taujėnų vieškeliu važiavo kariuomenė mašinomis, motociklais, ėjo pėsti, turbūt darys valymus. Tai mes nutariame dar ir šiandie pasilikti čia pat.

Jeigu šie mano užrašai ir pamatys dienos šviesą, tai gal ir naivu atrodys skaitytojui, kad mes taip gyvename išsiskirstę po kelis, nes apstu čia susitikimų mūsų su kitais partizanais. O kiti partizanai irgi gyvena po kelis išsiskirstę. Kitaip ir neįmanoma gyventi. Jeigu gyventumėm būriais, labai sunkus

www.atminiesknygos.lt

gyvenimas mūsų būtų. Mus tuojaus susektų šnipai, išduotų žmonės, o bolševikai greit mus sunaikintų. Gyvenant po kelis, visaip pagyvenam. Kai ramu, laikomės miškuose, krūmuose. Padidėjus siautimui, persikeliame į rugius ar pas žmones į trobas. Be to, dabar labai sunku gyventi dėl maisto stokos. Kur geresni žmonės, ten laikosi partizanai ir tos apylinkės labai nusiaubtos. Per naktį maistaudamas apeini visą kaimą, o mėsos nė gabalėlio negauni. Su duona irgi tas pat. Daugumas ūkininkų jau patys nebeturi duonos, valgo kokią nors vikienę, miežienę ar avižienę. Retai kur galima užeiti geros duonos. O kada bus rugiapjūtė. Bet visgi šiaip taip pragyvensime. Žmonės jau taip suaugę su mumis, kad ir paskutinį duonos kąsnelį dalinasi. Tikimės, kad mum dėl maisto didelių sunkumų nebus. Tolimesnėse vietose, kur blogesni žmonės gyvena, [...] daugiau šnipų ir šiaip įtartinesnių žmonių, iš ten paimsim kokį nors didesnį gyvulį ir pragyvensime.

Gal ne vienam skaitytojui kris į akis mūsų neveiklumas? Taip, mes dabar maža veikiame. Dabar yra mum duotas įsakymas nekliudyti bolševikų ir kuo mažiausiai susitikti ir šaudytis. Nes bereikalingi išsišokimai paaštriną okupantų valdžią ir jie griebiasi didesnių operacijų prieš partizanus, prieš partizanų šeimas ir visus gyventojus. Norint sušvelninti padėtį, mum įsakyta neliesti jų. Tik, žinoma, nesnausti, jeigu ginkluoti užlips ant mūsų. Tada galime mes visomis jėgomis panaudoti ugnį. Ir jeigu pasitaikys didesnis čina* po ranka, visuomet nepraleisti progos jį sutvarkyti. Mum yra įsakymas, jeigu pamiškėse ar pakrūmėse sutiksime nepažįstamą žmogų, kuris kalba rusiškai, visuomet pakarti ir užmaskuoti, kad tik neliktų jokių žymių.

Apsivalyti nuo šnipų ir komunistų irgi visuomet galima. Tik geriau tada, kai bus rusų siauti-

* Čina (činas) – pareigūnas, valdininkas.

mas. Kai ramu, nėra reikalo sudrumsti ramybę, o paskui ir patiems nebeturėti kur bepasidėti.

Tikiuos, kad ateityje skaitytojai šių užrašų nemes mum neaktyvumo. Mes gana daug jau padarėme. Kiek daug sušaudyta, pakarta. Tik laukiame karo. Laukiame baisiai išsiilgę. Tik karas mus išvaduos. Apie karą kiekvieną dieną mes kalbame, ir sklinda iš gyventojų visokiausi gandai. Gana ir taip daug kraujo išlieta. Tik kai prabėgs karo audra, sutvarkysime pačius didžiuosius komunistus, ir bus tvarka. Pralietas mūsų brolių kraujas nenueis veltui. Sužydės mum laisvė gražiausiais žiedais, paskleis ji žaliuosius lapus po visą šalį, ir vargas pranyks, ir karšta saulė nudžiovins ašaras nuo motulių skruostų. Ir laimės bus daug. Mūsų atgautoji laisvė amžiais [...].

1947.VI.19. Ketvirt[adienis].
Pragyvenę visą dieną laimingai, vakare susirengėm ir išėjome. Pasirinkę maisto, atėjome pas siuvėją. Dvi eilutės jau pasiūtos, o kitos dvi net nenupirktos. Čia sužinome, kad Vadokliuose yra apie 200 ruskių ir mašina. Nutariam, kad pavojinga eiti į krūmus. Nėr žinios, į kurią pusę pakryps valymas. Einam į rugius ir sugulam.

1947.VI.20. Penkt[adienis].
Atsikėlėm gerai išsimiegoję. Saulutė gerokai jau pasikylėjus. Baisiai karšta rugiuose. Einam į griovelį tarp rugių ir kviečių ir sugulame karklų kelme. Tokiame karštyje žmogus niekam nevertas, ištežęs, sušilęs, suprakaitavęs, niekur negalima rasti atvėsio. Visą dieną pragulėjome, vakare pranešė, kad Paežerio krūmuose, apie G[iedraityn]ę, Užugojus siunta ruskiai. Apie 300 kareivių krato žmonių namus, visur ieško banditų.

Vakare niekur neinam. Nutariam pagyventi dar čia pat, griovyje.

Kalbame vakarines maldas. Skaitau maldą į „Lietuvos kankinius“. Tik pykšt – šūvis čia pat. Mes metame melstis, imam į rankas ginklus, užsimetam ant pečių diržus ir žvalgomės, kas bus toliau. Tylu. Dar kiek pasėdime griovyje ir vėl meldžiamės. Pasirodo, kad keliu važiavo ruskiai ir sykį iššovė.

1947.VI.22. Sekmad[ienis].

Nors sunkus gyvenimas griovyje, bet kol kas dar saugus. Sėdime tik ir gulime, o pasikelti negalima, nes gali greit užmatyti Bumbilai (taip pravardžiuojamas Čelkių km.). Ten blogoki žmonės ir gali jie mus greit suvarkyti.

Ach, koks sunkus gyvenimas. Griovys, griovys, gulėti, gulėti ir dar kartą gulėti. Bet iš kitos pusės imant, ir gerai gulėti, nes ruskis nesėdi ant kaklo, maistauti taip pat nereikia. Atneša žmonės į vietą mėsos, sviesto, sūrių, pieno, daržovių, viso viso, ko tik nori ir ko tik reikia. Kad anksčiau, nepriklausomybos laikais, taip reikėtų išgulėti griovyje kelias dienas ar išbūti kur nors krūmuose ar miške, galima būtų buvę išdūkti, [...] net patenkinti.

1947.VI.23. Pirmad[ienis].

Šiemet labai sausas buvo pavasaris, o taip pat ir vasaros pradžia. Vis kaitra ir kaitra. Išdžiūvus žemė, pievos, net ir visi raistai. O lietaus kaip nėr, taip nėr.

Šiandie pradėjo nuo ankstyvo ryto lynoti. Jau perlijo ir mano fraką. Šlapia, nėr kur pasidėti.

Visą dieną čia lyja, čia nustoja, čia vėl lyja ir vėl nustoja. Visi šlapi. Žmonėms reikalingas lietus, reikalingas javams, pievoms ir kt., bet mums geriau, kad nelytų. Temstant užsiklojam, užsiklojam

šlapiais frakais ir sumiegam. Laimei, nuo vidurnakčio lietus apstojo lijęs.

1947.VI.24. Antrad[ienis].
Iš ryto lynojo lietus. Paskui pragiedrėjo, pragiedrėjo. Saulė kepina. Žmonės išėję į bažnyčią Ramygalon, nes šiandie Šv. Jono atlaidai.

Pragyvenom čia 5 dienas. Laimingai pragyvenom. Šiandie jau rengiamės išeiti. Grįžę žmonės iš Ramyg[alos] pasakoja, kad iš Vad[oklių] į Ramyg[alą] nuėjo du pulkai ruskių, per abu pulkus gali būti apie 150 kareivių. Tai atrodo, kad toje apylinkėje tuo kartu bus ramu.

Vakare ateiname pas siuvėją. Mum kostiumai dar nesutvarkyti. Pranas išėjęs kaiman, jis turi atnešęs mum laišką nuo Žyg[audo]. Buvau Žyg[audui] parašęs laišką penktadienį. Tai dabar yra atsakymas. Laukiame, kada grįš Pranas. Štai ir grįžo.

Alfonso Smetonos-Žygaudo (antroje eilėje šeštas iš kairės) būrio partizanai

Vyčio apygardos partizanai. Iš kairės: Povilas Spurgis-Šaltis, Alfonsas Smetona-Žygaudas, Albinas Burbulis-Žilvinas ir Alfonsas Gritėnas-Skalikas

Laiškas yra nuo Žyg[audo], adresuotas man „D. 9. p. Balčiui“, 1947.VI.21 data, tokio turinio:

„p. Balčiui, Dėkui, „Kovą“ gavau iš p. Karininko. Ruskių yra visur, p. Karininko žinių gerumo, kad jos būtų „labai geros“, aš nematau. Jos šiaip sau. Kaip ir visuomet, bet tikros, o tiesa ne visuomet maloni, ko mes žmonėm pasakoti negalim (apie labai geras žinias, nes jų nėra). Pagyvensim, pamatysim. Kažką girdėjau apie blogą valią mano adresu.

Nepatariu užsiimti kerštais ar asmeniniais išskaičiavimais prieš mane, taip kaip ir prieš kitus partizanus. Tai nevyriška. Aš kai ką girdėjau po to, kai grįžau iš p. Karininko. Gėda Jum. Dabar neturiu laiko aiškintis nei su Jumis, nei kitur, nes turiu labai daug darbo. Kai bus pareikalauta, esu pasirengęs pasiaiškinti p. Karininkui, bet tik ne kitiem.

Partizaninė kova yra idėjinė, o kas jos nesupranta ne dėl savo kaltės, tai nieko, o kas nenori, bet galėtų suprasti, tai jau biednokas ant proto.

Aš manau, p. Balčiuk, turėtum būti kitoks. Atlikęs visus reikalus, kuriuos p. Karininkas pavedė,

susirinksiu Jus visus ir tada galėsite, [kurie norėsite], atsipalaiduoti mano vardu.

Viso labo Jum.

Būkit vyrai, ne bobos. Neieškokit juodumo, kur jo nėra.

21/VI pas. (Žygaudas).“

Šis laiškas yra atviras. Rašytas ant dviejų sąsiuvinio lapų. Raidės didelės. Rašysena padrika. Atrodo, kad rašė labai supykęs.

Mus, perskaičius laišką, paėmė ir juokas, ir piktumas dėl tokio kvailo laiško turinio.

Einam prie Nast. ir sugulam krūmeliuose.

Aptarę laiško turinį, vyrai sumiega. Aš ilgai negaliu užmigti. Kaži kaip negera. Ima pyktis. Kaži koks širdyje nusiminimas, kaži koks sunkumas, o galva tik ūžia ir ūžia. Taip begulint šlapiam ir užsiklojus šlapiu fraku, pradeda giedoti vieversiai ir palengva aušti rytas. Atsikėlęs pavaikštau, apsidairau ir vėl gulu, o krūtinėj kaži kaip sunku, ima nerimas ir piktumas.

1947.VI.25. Trečiad[ienis].

Vos tik praaušus pradėjo lietus lyti. Jau taip visi šlapi, tai daugiau nebekenčiame, einam į klojimą ir sugulam ant šieno. Numigę kokią valandą, atbundam, pavalgom pusryčius, o lietui apr[imus], einame vėl į krūmelius. Krūmuose saug[iau nei] klojime, didesnis matomumas ir lengviau, esant pavojui, pabėgti.

Susėdę dar perskaitom laišką ir darome įvairiausias išvadas. Nėr žinios, kokius jis mato „kerštus ar asmeninius išskaičiavimus“. Rodos, kad aš, kaip ir visi mes keturi, niekur nieko per daug neišsišokom. Tiesa, apie suėmimus Karininkui painformavom. Apie sąrašus nubraukti mokesčius ūkininkam, kuriuos dabar tardo ir išvežė, taip pat

www.atminties.lt

pranešėm, o kad jis sėdi urve, tai kas gi dabar kaltas? Kas kaltas, kad gavo nuo Kar[ininko] velnių? Ką užsitarnavo, tą ir gavo. O dabar gėdina mus, „Gėda Jum“. Ne, mum nėra jokios gėdos, mes niekur nieko nepadarėm. Tik p. Žyg[audas], norėdamas nusiplauti kaltes, kimba prie kitų.

„Neieškokit juodumo, kur jo nėra“, štai kaip užbaigia. Taip, kaltas niekuomet neprisipažįsta ir jam niekuomet jo kaltė nėra kaltė. O kas gi sutvarkė tiek žmonių? Kas gi užvedė ruskiais Vad[oklių] pusę valsčiaus, Šilus. Kisielis su savo chebra. Žyg[audas] to nepadarė ir nenorėjo padaryti, nei aš, nei kiti jo nesmerkia, tik kaltina žmonės ir mes, kad viską labai neatsargiai su „valdžia“ veikė ir per daug tarnautojais pasitikėjo.

Viso to pasekmės yra, kad areštavo daug žmonių, išaiškino ramias apylinkes, kur gyveno partizanai ir jų šeimos, kurie buvo areštuoti, o dabar juos paleido, tai užverbuoti šnipais. Padidėjo bolševikų siautimas ir užtiko Žaibo būrį. Užmušė partizaną Ilgį ir sunkiai sužeidė Lapą. Lapas paimtas partizanų ir gydomas.

Ilgis – Vincas Vanagas
Lapas – Bronius Gvozdas

Kaip pasirodo, „juodumo“ didelio ir nėra, bet ir ne visai baltas.

O apie „atsiskyrimą“, aš nė kiek nebijau. Jeigu jis nenorės, kad aš tame būry pasilikčiau, aš rasiu, kur gyventi. Čigonas ir kiti taip pat kalba. Koks ten vadas, kad jis mumis nė kiek nepasirūpina. [...] maisto per žiemą ir dabar, nei drabužių [...], net nepasako, iš kur paimti. Vaikščiok nuogas, apiplyšęs, basas, o jam galva nė kiek neskauda. Svetimiem partizanams (kaip man ir kt.) svetimam krašte sunku bet kas paimti, nes nepažįsti nei žmonių, nežinai, nei kas kaip gyvena, kas kur gyvena ir kas iš ko paimta. Jis tai apsirengęs, pavalgęs. Parašė raštelį ir atveža viską – vadas.

Dabar, kai pasirinkom pinigų, tai gal kaip nors apsirengsime panašiau, kad nebūtų gėda susitikti svetimus partizanus ir užeiti pas žmogų.

Jeigu Žyg[audas] per daug kibs ir pareikalaus „atsipalaiduoti“, tai viską, o viską išsiaiškinsime. Jeigu smarkiai supyksime, tai reiks išeiti iš būrio pas Karininką ar į kitą kurį nors būrį. Visur žmonės gyvena. Kad ir Krekenavoje. Lietuva visur ta pati, visur tie patys tikslai ir idealai, o kovoti ar čia, ar kitur – vis vien. Bet tik kovosiu, o šunkeliais, kaip nėjau, taip ir neisiu niekuomet.

Kaip rašė Žyg[audas], „Partizaninė kova yra idėjinė, o kas jos nesupranta ne dėl savo kaltės, tai nieko, o kas nenori, bet galėtų suprasti, tai jau biednokas ant proto“. Taip, partizaninė kova yra idėjinė, bet kas ją paverčia savo karjerai iškelti, kas ją naudoja save išaukštinti, o kitus pažeminti, kas ją naudoja savo tikslams, taip neturi kalbėti. „Biednokas ant proto“ greičiausiai pats Žyg[audas]. Sukišęs tiek žmonių, o dabar išsistato gudruoliumi. Ylos maiše nepaslėpsi.

Aš, kaip pradėjau eiti erškėčiuotu partizanų idėjos keliu, taip ir eisiu. Manęs niekas dar nepalenkė ir nepalenks. O kovoti čia ar kitur yra tas pat. Bet tik teisingai kovoju, be jokių klaidų ir nukrypimų.

Marijonas – Marijonas Kadžys

Čigonas su Minsku užmigo. Marijonas ir aš gulime ir skaitom laikraščio iškarpą. Marijonas atsikėlęs ap[...] ir tuojau sako, kad „rusai“, greit pakelia [...]-nčius, viską pasiimam ir iš kelmo bėgam už krūmelių, o paskui į griovį, girdėti, kaip ruskiai kalba. Pabėgėję krūmais, paskui lauku, įbėgom vėl į krūmus. Rusai, taip, tikrai rusai, bet kiek, nėr žinios. Krūmais nueiname tolyn. Susėdame žmogaus aptvertoje ganykloje ir pasiunčiam mergaitę sužinoti apie ruskius pas tą ūkininką. Laukėm grįžtant mergaitės apie 2 val. Negrįžta. Atrodo, kad ją ruskiai sulaikė.

Einame krūmais tolyn. Užėję pas ūkininką pamiškėje pavalgom pietus, o jau apie 5 val. po pietų. Krūmais ateinam į Daniūnų vnk. Užeinam pas Šalapką. Randame Tėvą su 3 partizanais. Tėvas rengiasi nušauti vieną savo partizaną – Karandzevičių, kuris gyveno per žiemą pas Šalapkus ir kartu vogė. Turi privogę dviračių, arklių ir dar daug ko. Žada sušaudyti visą šeimą.

Šalapka – partizanų vardu plėšikavęs Ramygalos vls. gyventojas, sušaudytas partizanų

Karandzevičius – Vincas Karandzevičius

Bekalbant pamatė mūsų Čigonas, kad jau Karandzevičius bėga. Visi išbėgam. Ėmėm supti krūmus, bet kur tu besurasi, be to, dar pavojinga po krūmus ieškoti, nes turi jis šautuvą, nors šautuvas ir be trauktuko, bet vis tiek vieną šūvį gali iššauti ir užmušti kurį nors. Apsidairę apie rugius, grįžtame atgal. Atsisveikinę einame sau, o Tėvas irgi eina, bet žada apsukti ratą aplink ir vėl sugrįžti daboti, ar neateis Karand[zevičius]. Būtų tuojaus sušaudę, bet laukė, kad grįžtų namo berniokas, nes žadėjo visus šaudyti.

Pavakarys. Saulė arti laidos. Užeinam pas žmogų. Tik nespėjome nė atsisėsti, kai atėjo moteris ir pranešė, kad netoli yra ruskiai. Mes išeinam į lauką, moteris sako, kad čia jau nebetoli rusai, 8 eina į čia. Perbėgam mes per dirvą ir sušokam į griovį, paskui grioviu grioviu pabėgam. Sulendam į rugius. [...] rugiais nueiname tolyn. Kažin k[...] mašina.

Paėję laukais, pasiekiame krūmus. Užėję pas Anelę, apsiklausinėjome, pavalgėm vakarienę ir einam tolyn. Atėjom apsiklausinėdami pas St[asę] ir Jul[ę]. Čia apsigyvenom.

1947.VI.26. Ketvirtad[ienis].

Po tokių susitikimų su ruskiais ir bėgimų gerai išsimiegojome. Įdomu, kaip ten su tais ruskiais. Mum pranešė, kad mūsų pasiųstąją mergaitę buvo

sulaikę, o kai išvarė Nart. Kazį, Petrą, tada paleido ją. Tuos žmones labai sumušė. Nėr žinios, kaip ten yra, ar netyčia užėjo ant mūsų, ar užvesta. Atrodo, kad užvesta. Jeigu užvesta, tai sutvarkysim. Tai paaiškės vėliau.

St[asė] ir Ju[lė] grįžo iš Kavarsko atlaidų. Apie Kavarską ir visur siunta ruskiai. Landžioja krūmuos, braido po rugius.

Papasakojo, kad Šil[uose] suėmė Genę S. Gaila mergaitės. Greičiausiai nebepaleis.

1947.VI.27. Penktad[ienis].
Tėvas nušovė Šalapką, tik viena mergaitė liko gyva. Ją peršovė, o paskui patikrino, ji buvo apsimetus. Negyva ir liko. Pasakoja, kad jau paleido Nart. Reiks išsiaiškinti apie tuos ruskius.

1947.VI.28. Šeštad[ienis].
Nors oras ir prastas ant tvarto, bet kol kas ramu. Ateina po 2–3 skrebus valgyti be ginklų. Galima juos visuomet sutvarkyti, bet nėra tikslo tarp gerų žmonių. Diena po dienos gal jau kils karas. Sako, kad rusai užpuolė Kiniją. Buvo įžygiavę 200 km į Kiniją, bet kinai juos sumušė. Įdomu, gal panaudojo atominę energiją. Šiaip irgi dideli neramumai. Visi žmonės kaimuose ir miestuose rėkia tik „karas, karas“. Ir kad tik greičiau būtų tas laukiamasis karas. Tik jis mus išvaduos.

Pasakoja, kad besislapstantį nuo valdžios St. Marijoną ir išbėgusį iš Vad[oklių] kalėjimo Kulvinską sugavo ant tvarto [...] atvarė į miliciją. Tą ūkininką tuo[...]leido.

Mums gyvenimas irgi nekoks. Jeigu juos ten rado, tai gali ir čia pakratyti. Čia nors neįtartina, bet vis dėlto kaži kaip neramu.

1947.VI.29. Sekmad[ienis].
Nėra ką veikti, tad nuo ryto iki pietų kortuojame. Visi turime po daug vežimų. Pamatom, kad ateina trys skrebai be ginklų. Mes ramiau laikomės.

Po pietų vėl sėdime ir žiūrime į gražų birželio mėn. orą. Oras tikrai gražus. Taip traukte traukia išeiti į žaliuosius laukus, braukyti žalias rugių varpas, vaikščioti sužėlusiomis vasarojaus ežėmis. Taip norėtųs braidyti po žydinčias pievas, rankioti gražiausius pievų žiedus ir skinti iš rugių rugiagėles – savo mylimajai. Ach, bolševizmas, tas bolševizmas – jis mus pavertė lavonais. Gyvaisiais lavonais, be laisvo kūno, be laisvos dvasios ir be laisvės. Kas mes? Mes esam tik žmonių šėšėliai, tik vidurnakčio vaiduokliai, kaip prakeiktieji vienuoliai slankiojame naktimis, slankiojame miškais, krūmais, grioviais, niekieno nevaikštomomis vietomis, bijome susitikti žmogų ir vengiame, kad mūsų kas neužmatytų.

Mes it atsiskyrėliai, it atgailautojai merdime miškų tankumynuose, žvalgomės kaip vagiai ar plėšikai, paslaptingai iškišę galvas iš krūmų į palaukę, mes išdžiūvusiom nuo saulės gerklėm, suprakaitavę ir sušilę alpstame kelias dienas saulės atokaitoje, rugiuose ar griovyje. Mūsų keliai – tai nesibaigią žvėrių takai miškų tankumynuose, o tėvynės plentus ir vieškelius važinėja dainuodami prispaudėjai – burliokai, mindo savo kruvinomis kojomis mūsų šventą tėviškės žemę.

Laukuose, vasaros laukuose pučia gaivus vėjelis. Taip gera [...] žmonėms. O kas mum, partizanams? Sėdime ant tvarto, žiūrime akis įbedę pro plyšius į žaliuojančius laukus, į banguojantį orą, į grįžtančius iš bažnyčios žmones. Saulė šviečia per nuplyšusį stogo šelmenį ir kaitina per ploną šiaudų stogą, o iš apačios tvarto irgi šiluma nuo degančio mėšlo. Oras nuo mėšlo ir karščio labai tvankus.

Mes visi sušilę, suprakaitavę, sušutę. Šlapias visas kūnas. Baltiniai šlapi, prilipę, o nuo veido prakaito šluostyti negalima spėti.

Eina žmonės būriais į ežerą maudytis. Mergaitės, berniukai vasariškai apsirengę. Linksmos, šypsenos jų veiduose. Mes žiūrime, žiūrime ir iš pavydo tik seilę ryjame.

Pavakaryje ateina savos mergaitės ir iš [...] Jonė V. Linksmoj kompanijoj, nors ir visai palengva [...]bame, praleidžiame vakarą. O kiek pripasakojame [viso]kiausių ankedotų, pasakų ir kt. Kalba kartais eina į riebumą ir vėl suliesėja. Kas gi būtų, jei partizanai nusimintų, prarastų viltį. Sėdėtų susėdę kaip [ka]puose ir nerimautų kaip kokie smūtkeliai. Tik juo[kai], linksmos kalbos nublaško visą nusiminimą, nuveja šalin visą melancholiją. Jeigu būtume nusiminę, mes tuojau nustotume vilties, o nustojus vilties, kova pralaimėta. Taip, patizane, su juoku, su šypsena, su nauja viltimi pirmyn ir pergalė bus [...] kovą laimėsime mes.

Mergaitės temstant nulipa, o mes sumieg[am] atvėsusiam ore. Taip lengva, gera, vėsu.

1947.VI.30. Pirmad[ienis].

Visą dieną prasėdėjome labai ramiai, nes vežė mėšlą iš tvarto. Yra ir nelabai patikimų žmonių, kurių reikia pasisaugoti. Jeigu [...] kalbėsi garsiau ar sučežėsi, tuojaus išgirs. [...] žmogus gal nieko, o gali ir išsiplepėti ar net pra[...].

Ateina Salem[utė], Prano K[ecioriaus] (buvusio b[ūrio] vado) sesuo. Ją užsitraukiame ant aukšto. Laikas bėga greičiau.

Baigia vežti mėšlą. Talkininkai važiuoja į ežerą maudytis. Parvažiuodami šūkauja ir dainuoja. Vakare ateina [...] Jul[ė], St[asė] ir Jan[ė]. Iš viso susidarė 4 mergaitės ir mes 4. Susidaro visi po porą. Linksma kompanija. Sugulam ant kūlių ir gulime.

Aš [gu]lu su Jul[e], visą laiką kalbamės, dūkstame ir žnaibomės. [...] prikalbam, prisipasakojam. Vidurnaktis. Mergaitės nori eiti kambarin, bet mes neleidžiam. Sakom, gali dar pasalauti ruskiai, pamatys, kai nueis, apstos tvartą ir – baigta. Mergaitės paklauso. Neina. Štai jau išaušo rytas.

1947.VII.1. Antrad[ienis].
Mergaitės nulipo nuo tvarto. Mes sumigom. Pakelia mus pusryčių valgyti. Sako, gerai, kad mes neleidom mergaičių eiti naktį, nes slankiojo rusai apie namą, po sodą, nes išgulėta žolė, [...] ir apie tvartą, nes naktį įtartinai mum pa[...] – lyg tai durys subraškėjo. Laimė, kad jie neuž[lipo], kai mes gulėjom. Būtų mus garantuotai už[...]...Sunkus pabėgimas. Beviltė padėtis. Kaip [...] nuo tvarto, jeigu šaudytų. Išeitis tik vie[...] – bėgti, šokti nuo tvarto, jeigu nepavyks, nusišauti ir padegti tvartą, kad sudegtų planšetė [...], kad sudegtų lavonai, nes paskui valkios po miestelį, tampys šunys mėsas.

Laimė, mes flirtavome ir gulėjome su mer[gai]tėm, o ruskiai apgulę ėjo sargybą.

Po pietų vėl ateina Salem[utė]. Diena pamažėle [sle]nka į vakarą. Saulė leidžias žemyn ir žemyn.

Šiandie jau nutarėm iš čia išeiti. Sutemus. Susitvarkom ir atsisveikinę einam į Steb[eikių] pusę. [...]toji išdžiūvus. Akmenimis pereinam net nesuš[lapę] batų. Dideli rugiai, paūgėjęs vasarojus,[...] pradėtas pjauti. Kvepia žalio šieno pradal[gės]. Taip gera, vėsu, taip lengva krūtinėj į [...] pievas žalio šieno pradalgiais [...].

Nelaukit jūs mūsų [...], nebeateisim tyliais vakarais, nebesk[...]im dainų sutar[...] kvapios šienapjūtės tyliais vakarais. Kažin ar rugiuose [...] volungė, o padangėje čirena vyturėlis. [...] Var. + B. Pasikalbėję einame į bunkerį.

„Dabar jau aišku, kad mes gyvename ne šiaip sau. Mes išėjom tęsti Gedimino, Kęstučio, Vytauto žygių. Ir ištversime. Mūsų vargas, kančios, kraujas ne veltui.“

1946. XII. 3

Trumpai apie dienoraštyje minimus asmenis

Partizanų būrio vadas Antanas Žilys-Žaibas su žmona Zofija Striogaite- Žiliene-Klajūne

Žaibas – Antanas Žilys, g. 1917 m. Ukmergės aps. Siesikų vls. Jurgelionių k. Iki 1940 m. tarnavo Lietuvos kariuomenėje aviacijos leitenantu. Nuo 1944 m. liepos mėn. – Juozo Krikštaponio (1912–1945) vadovaujamo partizanų junginio kovotojas. Nuo 1945 m. sausio mėn. – Vyčio apygardos partizanų būrio, aktyviai veikusio Traupio, Taujėnų ir Raguvos valsčiuose, vadas. Žuvo 1949 05 16 neaiškiomis aplinkybėmis prie Dumblių k. (Ukmergės aps. Taujėnų vls.). Kartu partizanavusi Antano Žilio žmona Zofija Striogaitė-Žilienė-Klajūnė 1949 05 28 buvo suimta ir Karo tribunolo nuteista 25 m. lagerio ir 5 m. tremties, vėliau bausmė sušvelninta iki 10 m. lagerio. Į Lietuvą grįžo 1965 m.

Minskas – Jonas Šimanskas, g. 1924 m. Panevėžio aps. Vadoklių vls. Stebėkių k. Prano Kecioriaus-Fiurerio būrio partizanas. Žuvo kartu su Vladu Spurgiu-Šalčiu 1950 05 17 Alančių miške (Panevėžio aps. Vadoklių vls.).

Stumbras – Mykolas Nemeikšis, g. 1910 m. Panevėžio aps. Vadoklių vls. Alančių k. Prano Kecioriaus-Fiurerio būrio partizanas. Žuvo 1949 09 21 Genėtinių k. (Panevėžio aps. Vadoklių vls.).

Aluntis – Petras Nemeikšis-Alantis, Mykolo Nemeikšio-Stumbro brolis, g. 1926 m. Panevėžio aps. Vadoklių vls. Alančių k. Prano Kecioriaus-Fiurerio būrio partizanas. Žuvo 1948 11 06 Šilų k. (Panevėžio aps. Vadoklių vls.).

www.atminiesknygos.lt

Kadžiukas – Marijonas (Mariukas) Kadžys, g. 1924 m. Ukmergės aps. Deltuvos vls. Užuraisčio k. Vyčio apygardos štabo narys. Žuvo 1948 04 18 Stebėkių k. (Panevėžio aps. Vadoklių vls.). Stebėkių kaimo gyventojos Veronikos Barauskaitės-Mikščionienės (g. 1921 m.) liudijimu, jį nušovė Bronius Jarmulka-Čigonas.

Vyčio apygardos partizanų vadas Danielius Vaitelis-Briedis

Karininkas (Vaitelis, Briedis) – Danielius Vaitelis-Briedis, g. 1913 08 05 Panevėžio aps. Vadoklių vls. Geležių k. Vėliau gyveno Ukmergės aps. Pagirių vls. Aneliavos k. 1938 m. baigė Kauno karo mokyklą, gavo artilerijos karininko laipsnį ir buvo paskirtas į Panevėžio Pajuosčio karinį dalinį. Prasidėjus sovietų okupacijai, buvo paleistas į atsargą. Persekiojamas NKVD agentų, pasitraukė į Vokietiją. 1941 m. grįžo į Lietuvą. 1944 m. įstojo į generolo Povilo Plechavičiaus rinktinę. Išformavus rinktinę, grįžo į tėviškę atsigabendamas daug ginklų ir šaudmenų, kuriuos gavo iš atsitraukiančių vokiečių kariškių, ir pradėjo organizuoti pirmuosius partizanų būrius. 1944 m. rugpjūčio mėn. buvo paskirtas pirmojo Ukmergės aps. partizanų rajono, apėmusio Pagirių, Siesikų ir dalį Deltuvos valsčiaus, vadu. Tų pačių metų pabaigoje įkūrus Vyčio apygardą, tapo jos vado Juozo Krikštaponio pavaduotoju, o 1945 m. pradžioje, po J. Krikštaponio žūties (1945 01 12), – apygardos vadu. Apygardoje buvo įvedęs griežtą tvarką ir drausmę, rūpinosi pogrindžio spaudos leidyba ir platinimu. Žuvo kartu su savo pavaduotoju Jonu Kilijonu-Miku ir štabo apsaugos būrio vadu Antanu Šyviu-Šalapka 1948 05 13 Lėno

www.atmintiesknygos.lt

miške prie Juodvisinės k. (Ukmergės aps. Taujėnų vls.) atsitiktinai užklupti operatyvinės karių grupės.

Partizanų būrio vadas Jonas Dambrauskas

D u m b r a u s k a s – Jonas Dambrauskas, g. 1914 m. Ukmergės aps. Pagirių vls. Bebrikių k. Lietuvos karo aviacijos puskarininkis, partizanų būrio vadas, Vyčio apygardos štabo narys, apygardos vado Danieliaus Vaitelio-Briedžio pavaduotojas. Žuvo 1947 03 29 Kuronių k. (Ukmergės aps. Pagirių vls.) – sužeistas stribų, nusišovė.

Č i g o n a s – Bronius Jarmulka, Prano Kecioriaus-Fiurerio būrio partizanas iš Panevėžio aps. Vadoklių vls. Stebėkių k. Dėl jo žūties yra dvi versijos: pagal vieną – žuvo čekistų surengtoje pasaloje, pagal kitą – buvo sušaudytas partizanų.

Vyčio apygardos partizanai. Iš kairės: Bronė Tarutytė-Berniukas, Alfonsas Smetona-Žygaudas, Alfonsas Gritėnas-Skalikas

Ž y d a s – Jonas Tumšys-Žydelis, g. 1921 m. Panevėžio aps. Vadoklių vls. Miliešiškių k. Žuvo 1946 12 15 Šilų k. (Panevėžio aps. Vadoklių vls.) – per klaidą buvo nušautas partizanų.

S k a l i k a s – Alfonsas Gritėnas, g. 1917 m. Panevėžio aps. Vadoklių vls. Meškių k. Vyčio apygardos štabo narys, apygardos Ūkio skyriaus viršininkas. Žuvo 1950 07 05 Kačėniškių miške čekistų karinės operacijos metu susprogdinus bunkerį, kuriame buvo apygardos štabas. Kartu žuvo Vyčio apygardos vadas Alfonsas Smetona-Žygaudas ir štabo sekretorė Bronė (Bronislava) Tarutytė-Berniukas.

Partizanų būrio vadas Jonas Baltušnikas-Vienuolis

Vyčio apygardos partizanų būrio vadas Alfonsas Smetona-Žygaudas

V i e n u o l i s – Jonas Baltušnikas, g. 1915 10 17 Panevėžio aps. Raguvos vls. Vėžiškių k. Raguvos apylinkių partizanų būrio vadas, 1949 04 20 paskirtas Krikštaponio rinktinės vadu. Daug prisidėjo prie Vyčio apygardos pogrindžio laikraščio „Lietuva brangi“ rengimo. Žuvo 1949 07 31 Šilų miške (Panevėžio aps. Vadoklių vls.) čekistų karinės operacijos metu apsupus bunkerį. Kartu žuvo jo pavaduotojas Vyčio apygardos štabo viršininkas Kostas Tvaska-Rugelis ir štabo narys Jonas Tumšys-Kytras.

Ž y g a u d a s – Alfonsas Smetona, g. 1913 m. Panevėžio aps. Vadoklių vls. Justinavos k. Juozo Krikštaponio būrio partizanas, vėliau – partizanų būrio vadas, Vyčio apygardos vado Danieliaus Vaitelio-Briedžio adjutantas. Po D. Vaitelio-Briedžio žūties – Vyčio apygardos vadas. Buvo vienas iš pogrindžio laikraščio „Lietuva brangi“ leidimo iniciatorių ir redaktorių. Žuvo 1950 07 05 Kačėniškių miške per čekistų karinę operaciją.

S i m a n a s – Simonas Tumšys-Zenonas, Zimonas, g. 1919 m. Prano Kecioriaus-Fiurerio būrio partizanas, Krikštaponio rinktinės Ūkio skyriaus viršininkas. Žuvo 1948 03 16.

D z e d z i ū n ė – Benjaminas Jakševičius, skulptorius, g. 1895 03 31 Panevėžyje. 1919–1920 m. – Lietuvos kariuomenės savanoris. 1945 m. liepos mėn. išėjo partizanauti. Iš pradžių priklausė Antano Juzukėno-Liūto, vėliau – Antano Žilio-Žaibo būriui. 1947 m. prie Raguvos pateko į sovietų nelaisvę ir buvo nuteistas mirties bausme, kuri vėliau pakeista į 25 m.

kalinimą Mordovijos lageriuose. 1960 m. grįžo į Lietuvą ir, prisiglaudęs pas gimines, užsiėmė medžio drožyba. Mirė 1979 08 13 Kaune.

Vyčio apygardos partizanas Lelijavas

L e l i j a v a s – vienas iš aktyviausių ir patikimiausių Danieliaus Vaitelio-Briedžio partizanų, vardu Bronius, pavardė nežinoma. Nėra tikslių duomenų ir apie jo kilmę. Pagal vieną versiją, jis buvo kilęs iš Klaipėdos krašto, pagal kitą – nuo Molėtų. Žuvo 1947 03 10 Šilų k. (Panevėžio aps. Vadoklių vls.) kartu su vokiečiu Viliumi apsupti stribų.

V i l i s – vokietis Vilius, gerai kalbėjęs lietuviškai. Manoma, kad jis buvo iš Klaipėdos krašto, Vokietijos kariuomenės dezertyras, pavardė nežinoma. Vyčio apygardos štabo narys, ištikimas Danieliaus Vaitelio-Briedžio bendražygis. Žuvo 1947 03 10 Šilų k. (Panevėžio aps. Vadoklių vls.).

Š a l t i s – Vladas Spurgis, g. 1909 m. Panevėžio aps. Vadoklių vls. Paištakių k. Prano Kecioriaus-Fiurerio būrio partizanas. Žuvo 1950 05 17 Alančių miške (Panevėžio aps. Vadoklių vls.).

C e z a r i s – Pranas (Petras) Pakštys-Cezaris, Mokytojas, g. 1918 m. Anykščių vls. Bareišių k. Vyčio apygardos partizanų būrio vadas. Žuvo 1947 11 02 Dvariškių k. (Panevėžio aps. Ramygalos vls.) čekistų surengtoje pasaloje kartu su savo būrio partizanais Alfonsu Stankevičiumi-Šmitu ir Juliumi Zalumskiu-Čerčiliu, Bijūnu.

www.atmintiesmyg.lt

K u p r i s – Antanas Aliukas-Kuprys, Kuprius, g. 1916 m. Raguvos vls. Nausodės k. Alukėnų miške įsikūrusio maždaug 50 partizanų būrio vadas. 1945–1947 m. Kuprio būrys priklausė Vyčio apygardai, 1947–1948 m. – Algimanto apygardos Šarūno rinktinei, veikė Troškūnų, Raguvos ir Traupio valsčiuose. Žuvo A. Aliukas-Kuprys 1948 03 21 kartu su partizanais Juozu Kirsniu-Raudonikiu, Varna ir Vytautu Ivanausku-Berniuku, Dobilu šnipo išduoti ir užklupti Kazio Baltušniko sodyboje Kirmėliukų k.

E r d v ė – Marijonas Pociūnas, g. 1923 m. Panevėžio aps. Vadoklių vls. Šilų k. Antano Žilio-Žaibo būrio partizanas. Žuvo 1949 05 08 kartu su Juozu Kirka-Plienu ir Petru Šimka-Trenksmu Balelių miške (Taujėnų ir Raguvos valsčių sandūroje) per čekistų karinę operaciją.

K i t r a s J o n a s – Jonas Tumšys-Kytras, g. 1912 m. Troškūnų vls. Mileikiškių k. Prano Keciorius-Fiurerio, vėliau – Jono Baltušniko-Vienuolio būrio partizanas, Vyčio apygardos štabo narys. Žuvo 1949 07 31 Šilų miške (Panevėžio aps. Vadoklių vls.).

Alfonso Gritėno-Skaliko būrio partizanai. Priekyje su armonika – Antanas Bujokas-Tarzanas, klūpi – Antanas Vingrys-Kuoka, ant jo pečių – Alfonsas Gritėnas-Skalikas, stovi iš kairės: Marijonas Pociūnas-Erdvė, Mykolas Maselis-Puškinas, Jonas Tumšys-Kytras

Erškėtis – Edvardas Baravykas, g. 1924 m. Ukmergės aps. Taujėnų vls. Šalnų k. Benedikto Narkevičiaus-Algio būrio partizanas. Žuvo 1947 01 22 kartu su Petru Ignatavičiumi-Saugiu ir Vytautu Mackėla-Septintu Vareikių k. (Ukmergės aps. Deltuvos vls.) apsupti čekistų.

Saugius – Petras Ignatavičius-Saugis, g. 1923 m. Ukmergės aps. Deltuvos vls. Laičių k. Benedikto Narkevičiaus-Algio būrio partizanas. Žuvo 1947 01 22 Vareikių k. (Ukmergės aps. Deltuvos vls.).

Septintas – Vytautas Mackėla, g. 1929 m. Ukmergės aps. Taujėnų vls. Šalnų k. Benedikto Narkevičiaus-Algio būrio partizanas. Žuvo 1947 01 22 Vareikių k. (Ukmergės aps. Deltuvos vls.).

Baravykas – Petras Žlioba, g. 1919 m. Ukmergės aps. Deltuvos vls. Kreivių k. Benedikto Narkevičiaus-Algio būrio partizanas. Žuvo 1947 01 22 prie Vareikių k. (Ukmergės aps. Deltuvos vls.).

Lakūnas – Vytautas Gricius, g. 1926 m. Ukmergės aps. Deltuvos vls. Keturvėjų k. Benedikto Narkevičiaus-Algio būrio partizanas. Žuvo 1947 01 22 prie Kurėnų ežero (Ukmergės aps.).

Kėkštas – Alfonsas Žlioba, Petro Žliobos-Baravyko brolis, g. 1921 m. Ukmergės aps. Deltuvos vls. Kreivių k. Benedikto Narkevičiaus-Algio būrio partizanas. Žuvo 1947 01 01 netoli Veprių (Ukmergės aps.) – per neatsargumą susisprogdino mesdamas granatą.

www.atminiesklynas.lt

Benedikto Narkevičiaus-Algio būrio partizanai Povilas Reklickas-Vytenis (kairėje) su broliu Vytautu Reklicku-Liočiu. 1947 07 20

Benedikto Narkevičiaus-Algio būrio partizanai. Iš kairės: Adolfas Bureika-Hitleris, Edvardas Augūnas-Klajūnas ir Julius Belickas-Klevas. 1947 m. vasara

Lečys – Vytautas Reklickas (Riklickas)-Liočys, Liučys, g. 1926 m. Ukmergės aps. Deltuvos vls. Jakutiškių k. Benedikto Narkevičiaus-Algio būrio partizanas, po B. Narkevičiaus-Algio žūties vadovavo Deltuvos ir Viliukų partizanų būriui. Žuvo 1947 09 20 Diržių k. (Ukmergės aps. Deltuvos vls.).

Vytenis – Povilas Reklickas (Riklickas), Vytauto Reklicko (Riklicko)-Liočio brolis, g. 1926 m. Benedikto Narkevičiaus-Algio būrio partizanas, už drausmės pažeidimus sušaudytas partizanų.

Klevas – Julius Belickas, g. 1923 m. Ukmergės aps. Deltuvos vls. Atkočių k. Benedikto Narkevičiaus-Algio būrio partizanas. Žuvo 1947 09 20 Diržių k. (Ukmergės aps. Deltuvos vls.) –čekistams apsupus bunkerį, susisprogdino. Kartu žuvo Vytautas Reklickas-Liočys ir Vytautas Pinkevičius-Povaras.

Hitleris – Adolfas Bureika, g. 1924 m. Ukmergės aps. Pagirių vls. Barsukynės k. Benedikto Narkevičiaus-Algio būrio partizanas. Žuvo 1947 07 23 kartu su būrio vadu B. Narkevičiumi-Algiu Viliukų miške (Ukmergės aps. Deltuvos vls.) patekę į pasalą.

Metelis – Bronius Venckus, g. 1923 m. Ukmergės aps. Deltuvos vls. Bardiškėlių k. Benedikto Narkevičiaus-Algio būrio partizanas. Žuvo 1947 04 14 Bardiškėlių k.

Rickas – Ipolitas Ivaškevičius-Rickas, Rickus, g. 1919 m. Ukmergės aps. Siesikų vls.

Karpių k. Benedikto Narkevičiaus-Algio būrio partizanas. Žuvo 1947 04 14 Bardiškėlių k. (Ukmergės aps. Deltuvos vls.) kartu su Broniumi Venckumi-Meteliu.

Partizanų būrio vadas Juozas Survila-Šarūnas

S u r v i l a – Juozas Survila-Šarūnas, g. 1921 04 27 Ukmergės aps. Siesikų vls. Gružų k. Lietuvos kariuomenės puskarininkis. Ukmergės aps. Siesikų, Deltuvos, Pagirių, Taujėnų valsčių apylinkėse veikusio partizanų būrio vadas, Vyčio apygardos štabo narys, apygardos vado pavaduotojas. Žuvo 1947 03 09 Baravykų k. (Ukmergės aps. Taujėnų vls.) per čekistų karinę operaciją.

P l i e n a s – Juozas Kirka (Kirkus, Kirna), g. 1919 m. Traupio vls. Sudeikių k. Algimanto apygardos Šarūno rinktinės Antano Juzukėno-Liūto būrio partizanas, apygardos štabo viršininkas, apygardos vado Antano Slučkos-Šarūno adjutantas, vėliau – Vyčio apygardos Antano Žilio-Žaibo būrio partizanas. Žuvo 1949 05 08 Balelių miške (Taujėnų ir Raguvos valsčių sandūroje).

P e t r a s – Petras Šimka-Trenksmas, g. 1924 m. Ukmergės aps. Kavarsko vls. Algimanto apygardos Šarūno rinktinės Antano Juzukėno-Liūto būrio, vėliau – Vyčio apygardos Antano Žilio-Žaibo būrio partizanas. Žuvo 1949 05 08 Balelių miške (Taujėnų ir Raguvos vls. sandūroje).

V l a d a s – Vladas Žemaitis-Vladziukas, g. 1927 m. Algimanto apygardos Šarūno rinktinės Antano Juzukėno-Liūto būrio, vėliau – Vyčio apygardos Antano Žilio-Žaibo būrio

partizanas. Žuvo 1950 01 12 Mickūniškių k. (Panevėžio aps. Raguvos vls.).

Vyčio apygardos partizanas Petras Pociūnas-Rimantas

Rymantas – Petras Pociūnas-Rimantas, g. 1926 m. Ukmergės aps. Deltuvos vls. Diržių k. Buvęs partizanų Albino Bilinkevičiaus-Balčio, Balio Eglinsko-Sauliaus, Antano Maziliausko, Jonės Jelinskaitės-Kluonienės bendraklasis Ukmergės Antano Smetonos gimnazijoje. Žuvo 1947 03 10 Bernotiškių k. (Ukmergės aps. Veprių vls.) – patekęs į pasalą, nusišovė.

Saulėgrąža – Albinas Sauliūnas, g. 1926 m. Ukmergės aps. Taujėnų vls. Pienių k. Algimanto apygardos Šarūno rinktinės Antano Juzukėno-Liūto būrio partizanas. Žuvo 1947 07 28 – susisprogdino bunkeryje prie Traupio. Kartu žuvo Kleopas Timinskas-Maras.

Tyla – Bronius Sauliūnas, g. 1915 m. Ukmergės aps. Taujėnų vls. Pienių k. Žuvo 1947 m. kovo mėn. Šapio k. (Panevėžio aps. Raguvos vls.).

Partizanų ryšininkai: Jonė Jelinskaitė-Kluonienė ir Algirdas Čeponis-Aitvaras

Niurna – Dominykas Maselis, g. 1920 m. Panevėžio aps. Raguvos vls. Antano Žilio-Žaibo būrio partizanas. Žuvo 1948 01 07 Kraupėnų k. (Ukmergės aps. Taujėnų vls.).

Janė Jelinskaitė – Jonė Jelinskaitė-Kluonienė-Audra, g. 1926 m. Ukmergės aps. Deltuvos vls. Atkočių k. Vyčio apygardos partizanų ryšininkė. Baigusi Ukmergės Antano Smetonos gimnaziją, dirbo mokytoja Taujėnuose, vėliau – Deltuvoje. 1946 m. pavasarį įkūrė Taujėnų gimnazijos mokinių pogrindžio oganizaciją „Laisvieji sakalai“.

Yra išsaugojusi daug vertingų partizanų nuotraukų. 1947 10 21 buvo suimta ir įkalinta Ukmergėje. Po pusės metų tardymų ir laikymo belangėje vienutėje nuteista 10 metų lagerio. Kalėjo Mordovijos lageriuose. 1956 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Kaune. Mirė 2012 m.

Ricielis – Vytautas Verikas, g. 1923 m. Ukmergės aps. Traupio vls. Klaibūnų k. Antano Žilio-Žaibo būrio partizanas. Žuvo 1949 m. gruodžio mėn. Juodgirio miške.

Liūtas – Antanas Juzukėnas (Juozukėnas), g. 1913 m. Ukmergės aps. Kavarsko vls. Jusiškio vnk. Lietuvos kariuomenės dragūnas. Algimanto apygardos Šarūno rinktinės partizanų būrio vadas, vėliau – Vyčio apygardos Antano Žilio-Žaibo būrio skyriaus vadas. Žuvo 1948 05 03 Sudeikių k. (Panevėžio aps. Raguvos vls.). Kartu partizanavusi jo žmona Anelė Simaškaitė-Juzukėnienė-Liūtė buvo sušaudyta 1949 m. liepos mėn.

Antano Juzukėno-Liūto būrio partizanai. Sėdi iš kairės: Stasys Bareika-Krienas ir Kleopas Timinskas-Mariukas; stovi iš kairės: Leonas Vanagas-Vampyras, Antanas Juzukėnas-Liūtas, Petras Šimka-Trenksmas, neatpažintas

Mokytojas Algirdas – Algirdas Čeponis-Aitvaras, g. 1927 m. Buvęs Taujėnų gimnazijos mokytojas, partizanų ryšininkas. Yra išlikusių jo fotografuotų partizanų nuotraukų. 1947 10 26 buvo suimtas ir nuteistas 25 metams. Į Lietuvą grįžo 1957 m. Mirė 1986 m.

Linkaitis – Jonas Venckus, g. Ukmergės aps. Deltuvos vls. Bardiškėlių k. Lietuvos kariuomenės viršila, antisovietinio pasipriešinimo organizatorius ir pirmasis maždaug 50 partizanų būrio, veikusio Ukmergės aps. Deltuvos apylinkėse, vadas. Žuvo 1945 m. patekęs į pasalą Mikėnų k. laukuose. Partizanai buvo ir J. Venckaus-Linkaičio broliai – Bronius Venckus-Metelis (žuvo 1947 04 14) ir Vacys Venckus-Jonaitis (1947 09 26, išdavus bunkerį, buvo paimtas gyvas ir nuteistas 25 metams. Žuvo lageryje).

Kecioris – Pranas Keciorius-Fiureris, Panevėžio aps. Vadoklių vls. apylinkėse veikusio partizanų būrio vadas. Žuvo 1946 07 30 kartu su Baliu (Boleslovu) Eglinsku-Sauliumi Briežvalkio k. (Panevėžio aps. Raguvos vls.).

Saulenis – Balys (Boleslovas) Eglinskas-Saulius, g. 1925 m. Panevėžio aps. Vadoklių vls. Šambališkių k. Partizanų būrio vado Prano Kecioriaus-Fiurerio pavaduotojas, Vyčio apygardos štabo narys. Žuvo 1946 07 30 Briežvalkio k. (Panevėžio aps. Raguvos vls.) – apsupus čekistams, buvo sužeistas ir, nenorėdamas pasiduoti, susisprogdino. Išlikęs jo rašytas dienoraštis (publikuotas *Laisvės kovų archyve* Nr. 10).

F a u s t e l i s – partizanas, rašęs eilėraščius. Pavardė ir vardas nežinomi. Kaip rašoma laikraštyje „Lietuva brangi“, buvo paimtas į nelaisvę, tolesnis likimas nežinomas.

B i r u t ė – Birutė Vežikauskaitė-Rūta, g. 1930 m. Panevėžio aps. Vadoklių vls. Šambališkių k. Danieliaus Vaitelio-Briedžio ryšininkė. Įtarta išdavyste, sušaudyta partizanų. Manoma, kad ji nieko neišdavė, o partizanai buvo suklaidinti.

J u l ė U l y t ė – partizanų ryšininkė, g. 1924 m. Panevėžio aps. Vadoklių vls. Užugojų k. 1947 06 16 buvo suimta ir įkalinta Sibiro lageriuose.

I s i ū n a s – Marijonas Isiūnas-Brangus žmogus, g. 1917 01 01 Panevėžio aps. Vadoklių vls. Užugojų k. Prano Kecioriaus-Fiurerio būrio partizanas. Žuvo 1946 m. kovo mėn. Stebėkių k. (Panevėžio aps. Vadoklių vls.) kartu su to paties būrio partizanu Albertu Kisieliumi per susišaudymą su čekistais.

K r i e n a s – Stasys Bareika, g. 1922 m. Panevėžio aps. Vadoklių vls. Kunigiškių k. Antano Žilio-Žaibo būrio partizanas, po A. Žilio-Žaibo žūties – šio būrio vadas. Žuvo 1949 07 30 Šilų miške (Panevėžio aps. Vadoklių vls.) per čekistų karinę operaciją.

K i š k i s – Vytautas Dirsė, g. 1926 m. Ukmergės aps. Taujėnų vls. Užulėnio k. Žuvo 1951 12 08 Trakų miške (Ukmergės r.).

www.atmintieskrygos.lt

Jablonskis – Lionginas Ivanauskas-Benjaminas, Papartis, Jono Dambrausko būrio partizanas iš Kėdainių aps. Šėtos vls. Gaižūnų k. Žuvo 1948 01 26 Šėtos apylinkėse kartu su Petru Rozenbergu ir Jonu Karaliumi.

Benas – Benediktas Narkevičius-Algis, g. 1923 m. Ukmergės aps. Siesikų vls. Šiliūnų k. 1946 m. balandžio mėn. Danieliaus Vaitelio-Briedžio buvo paskirtas Deltuvos apylinkėse veikusio partizanų būrio vadu. Jo vadovaujamas

Benedikto Narkevičiaus-Algio būrio partizanai. Pirmoje eilėje iš kairės: paskutinis Vytautas Pinkevičius-Povaras, kiti neatpažinti; antroje eilėje iš kairės: Bronislavas Auglys-Briedis, Vytautas Reklickas-Liočys, Benediktas Narkevičius-Algis, Juknevičius, Povilas Reklickas-Vytenis; trečioje eilėje iš kairės: pirmas ir antras neatpažinti, Juozas Gavėnas-Šturmas, Edvardas Augūnas-Klajūnas, neatpažintas, Julius Belickas-Klevas, Adolfas Bureika-Hitleris

būrys buvo vienas iš veikliausių Vyčio apygardoje. Žuvo 1947 07 23 pasaloje Viliukų miške (Ukmergės aps. Deltuvos vls,).

Šalapka – Antanas Šyvis, g. 1923 m. Ukmergės aps. Pagirių vls. Užuraisčių k. Vyčio apygardos štabo narys, štabo apsaugos būrio vadas. Žuvo 1948 05 13 Lėno miške prie Juodvisinės k. (Ukmergės aps. Taujėnų vls.).

Grybas – Juozas Grybas, g. 1921 m. Ukmergės aps. Pagirių miestelyje. 1948 m. nuskendo Lėno ežere kartu su dar vienu partizanu plaukdami valtimi.

Vyčio apygardos partizanai. Iš kairės: Everestas Katliorius-Vaidila, Donatas Kličius, Juozas Grybas

www.atminties knygos.lt

Šnekutis – Kazys Janionis, g. 1922 m. Panevėžio aps. Ramygalos vls. Garuckų k. Vyčio apygardos partizanas, tapęs išdaviku.

Ramygalos apylinkių partizanai. Iš kairės: Vytautas Trakimavičius-Anūkas, Kazys Janionis-Šnekutis, Jonas Kraujalis-Sūnelis, Julius Grigaliūnas-Mindaugas, Henrikas Markauskas-Mėnesėlis, Jonas Rimavičius-Janas. 1950 m.

Augūnas – Edvardas Augūnas-Klajūnas, g. 1925 m. Ukmergės aps. Siesikų vls. Šiliūnų k. Benedikto Narkevičiaus-Algio būrio partizanas. 1948 m. gegužės mėn. už drausmės pažeidimus sušaudytas partizanų.

Kličius – Stasys Kličius-Kiaunė, g. 1926 m. Ukmergės aps. Laižupės k. Žuvo 1949 m. Ukmergės aps. Miliūnų k.

Šemežys – Mykolas Šemežys-Aras, Putinas, g. 1918 04 07 Panevėžio aps. Ramygalos vls.

Partizanų būrio vadas Mykolas Šemežys-Aras, Putinas

Jotainių k. Vėliau gyveno Ukmergės aps. Pagirių vls. Steponavos k. Vyčio apygardos partizanų būrio vadas, apygardos štabo narys, nuo 1948 m. lapkričio mėn. – apygardos vado pavaduotojas, 1949 m. paskirtas Briedžio rinktinės vadu, po Alfonso Smetonos-Žygaudo žūties (1950 07 05) – Vyčio apygardos vadu. Žuvo 1951 04 29 kautynėse Ramygalos rajone, netoli Pagirių. Vyčio apygardos partizanas buvo ir M. Šemežio-Aro, Putino brolis Juozas Šemežys-Tikras brolis. Žuvo 1951 12 08.

Maklekiukas – Vladas Raila-Makliakas, g. 1911 m. Kėdainių aps. Vivonių k. Vyčio apygardos partizanų būrio vadas. Žuvo 1947 12 25 Šukionių k. čekistų surengtoje pasaloje.

Profesorius – Juozas Markulis, MGB agentas, g. 1913 m. Vokiečių okupacijos metais dalyvavo rezistencinėje veikloje, buvo Šaulių sąjungos, Lietuvos laisvės armijos narys, palaikė artimus ryšius su Danieliumi Vaiteliu-Briedžiu. Užverbuotas MGB agentu, kurį laiką įtarimų nekėlė ir gana sėkmingai vykdė klastingą sovietinių saugumo struktūrų planą – sukurti „pogrindžio centrą“ ir, perėmus į savo rankas viso ginkluoto pasipriešinimo kontrolę ir valdymą, jį sunaikinti. Lankydamasis partizanų apygardose ir prisistatydamas neva pogrindyje veikiančio Vienybės komiteto atstovu, slapyvardžiais Erelis ir dr. Narutavičius, įgijo daugelio vadų pasitikėjimą, išgaudavo iš jų čekistams reikalingos informacijos ir duodavo pražūtingus nurodymus. Dėl J. Markulio išdavysčių žuvo 18 partizanų, 178 buvo suimti. Partizanams išsiaiškinus jo klastingus planus, sovietų valdžios buvo išsiųstas

www.atmintiesvyrai.lt

į Leningradą ir taip išvengė pelnyto atpildo. 1954 m. grįžo į Lietuvą, dirbo Vilniaus universitete. Mirė 1987 m.

Čigono brolis – Jonas Jarmulka-Dėdelis, buvęs stribas, perėjęs pas partizanus. Įtartas išdavyste, buvo partizanų sušaudytas.

Blėka – Petras Blėka (Blieka)-Bliekinis, Plerpa, g. 1910 10 06 Rokiškio aps. Panemunio vls. Pavyžuonių k. 1935 m. baigė Karo mokyklą, gavo jaunesniojo leitenanto laipsnį ir buvo paskirtas į Panevėžio artilerijos pulką. Užėjus sovietams, pasitraukė į pogrindį. Nuo 1945 m. rudens – partizanų būrio, veikusio Raguvos valsčiaus apylinkėse, vadas, Vyčio apygardos štabo narys, po Jono Dambrausko žūties (1947 03 29) – apygardos vado pavaduotojas. Žuvo 1947 11 13 Jotainėlių k. (Panevėžio aps. Vadoklių vls.).

Žiogas – Antanas Banėnas, Vyčio apygardos partizanų būrio vadas. Žuvo 1948 04 04.

Dzigmas – Zigmas Varnas-Žentukas, Vyčio apygardos partizanas. Žuvo 1949 03 11 Jotainių k. (Panevėžio aps. Ramygalos vls.) per čekistų karinę operaciją.

Jokūbas – Jokūbas Žižiūnas, Vyčio apygardos partizanas. Žuvo 1948 06 27.

Mokytojas Anicetas – Anicetas Imbrasas, g. 1921 m. Panevėžio aps. Ramygalos vls. Giedraitynės k. Buvęs mokytojas, partizanų ryšininkas. Buvo suimtas ir ištremtas 10 metų į Sibirą. Apie tremtį yra išleidęs atsiminimų knygą „10 metų... atsitiktinai“.

A n ū k a s – Vytautas Trakimavičius, g. 1928 m. Vyčio apygardos partizanas. Žuvo 1953 04 09 Žiurų k. (Panevėžio r.) kartu su Antanu Blauzdžiu-Konkurentu.

T ė v a s – Antanas Tvaska, g. 1903 m. Raguvos vls. Vėjeliškių k. Vyčio apygardos partizanų būrio vadas. Įtartas išdavyste, buvo partizanų sušaudytas.

I l g i s – Vincas Vanagas, g. 1922 m. Panevėžio aps. Raguvos vls, Kartanų k. Antano Žilio-Žaibo būrio partizanas. Žuvo 1947 m. liepos mėn. Briežvalkio k. (Panevėžio aps. Raguvos vls.).

L a p a s – Bronius Gvozdas-Lapelis, g. 1924 m. Antano Žilio-Žaibo būrio partizanas. Du kartus buvo suimtas, bet pabėgo. Vieną kartą iš Deltuvos stribyno, kitą – iš Ukmergės ligoninės. Žuvo 1948 05 21 Briežvalkio k. (Panevėžio aps. Raguvos vls,).

K a r a n d z e v i č i u s – Vincas Karandzevičius, Antano Tvaskos-Tėvo būrio partizanas, 1947 m. už vagystes sušaudytas partizanų.

www.atminties.lt

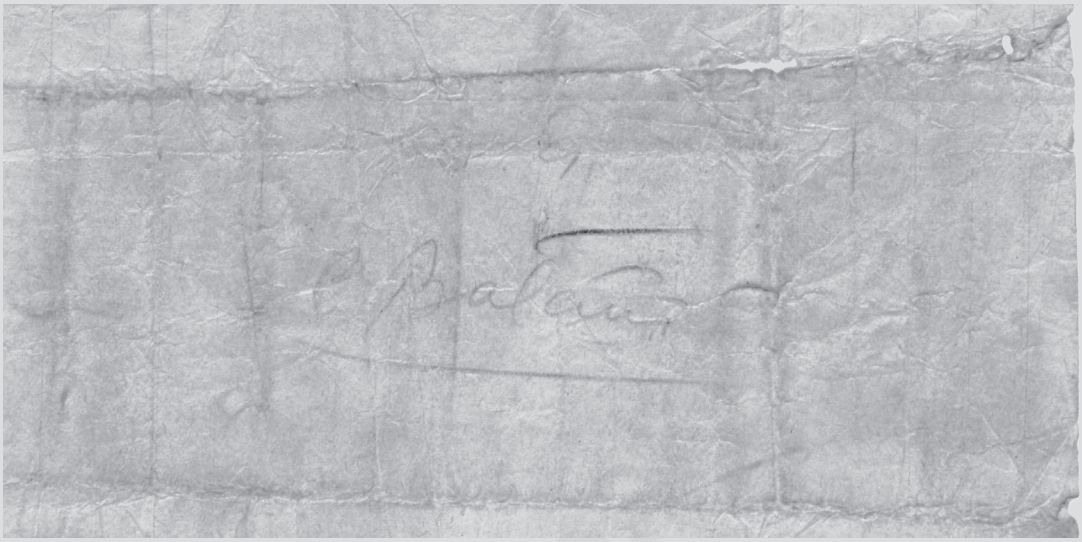

„...gal ir keistoka bus gavus nuo manęs šį laiškutį. Žinau, nesitiki, kad aš parašysiu. Bet aš rašau. Dovanok, gal ir nepatiks kokia nors mintis. Ant šio mažo popierėlio neįmanoma išdėstyti visų minčių. Žmogaus gyvenimas toks keistas ir įvairus. O dar keistesnis mano.“

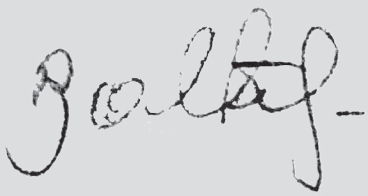

Išlikę partizano Balčio laiškai

Vyčio apygardos partizanų vado
Alfonso Smetonos-Žygaudo laiškai Balčiui

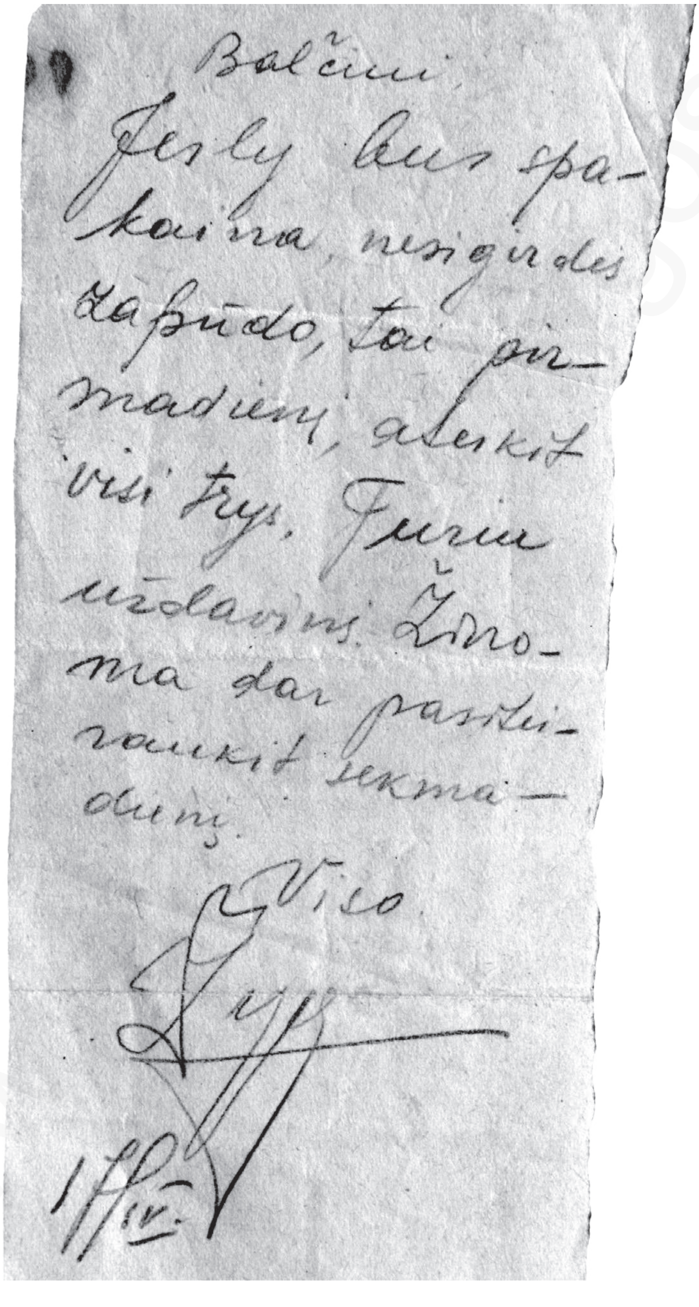
Balčiui
Jesly bus spa-
kaina, nesigirdės
zapūdo, tai pir-
madienį, ateikit
visi trys. Turim
uždavinį. Žino-
ma dar pasitei-
raukit sekma-
dienį.
Viso
Žyg
1/IV.

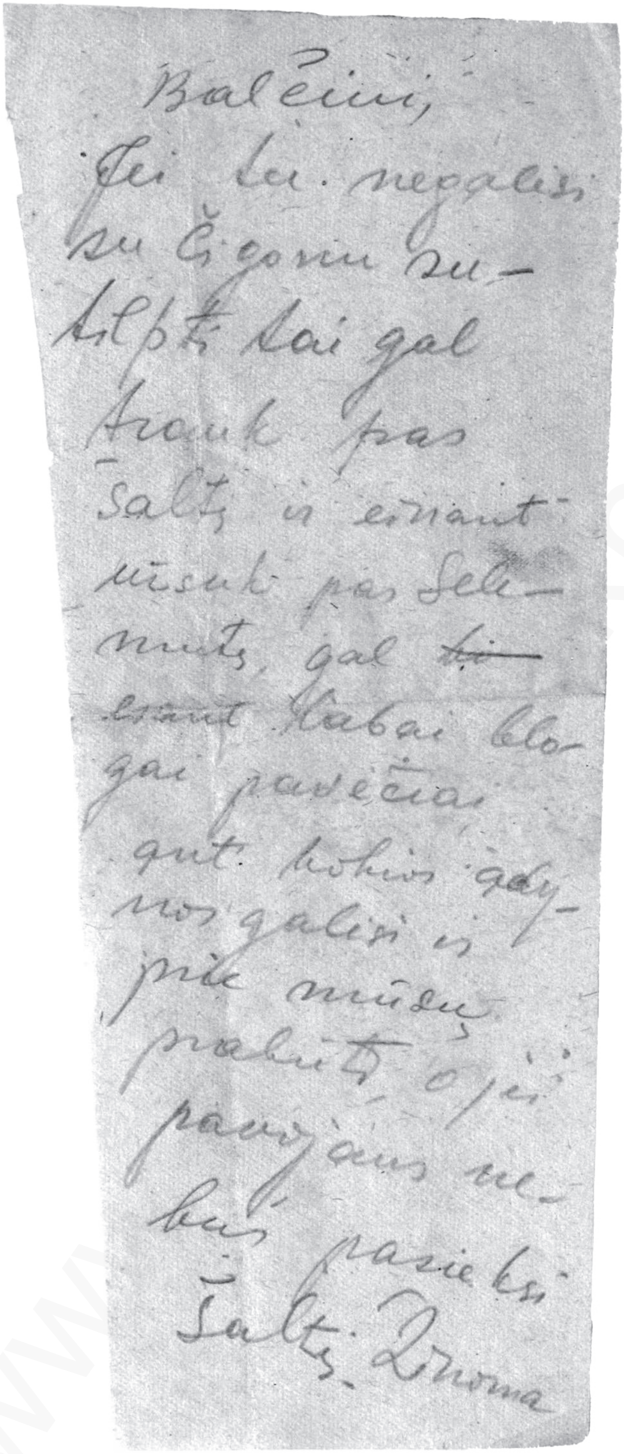
Balčiui,
Jei tu negalėsi
su Čigonu su-
tilpti tai gal
trauk pas
Šaltį ir esant
užsuk pas Sele-
mutį, gal ~~ti~~
~~esant~~ labai blo-
gai pavėčia
gaut kokios gady-
nos galėsi ir
prie mūsų
prabūti o jei
pavojaus ne-
bus pasieksi
Šaltį. Žinoma

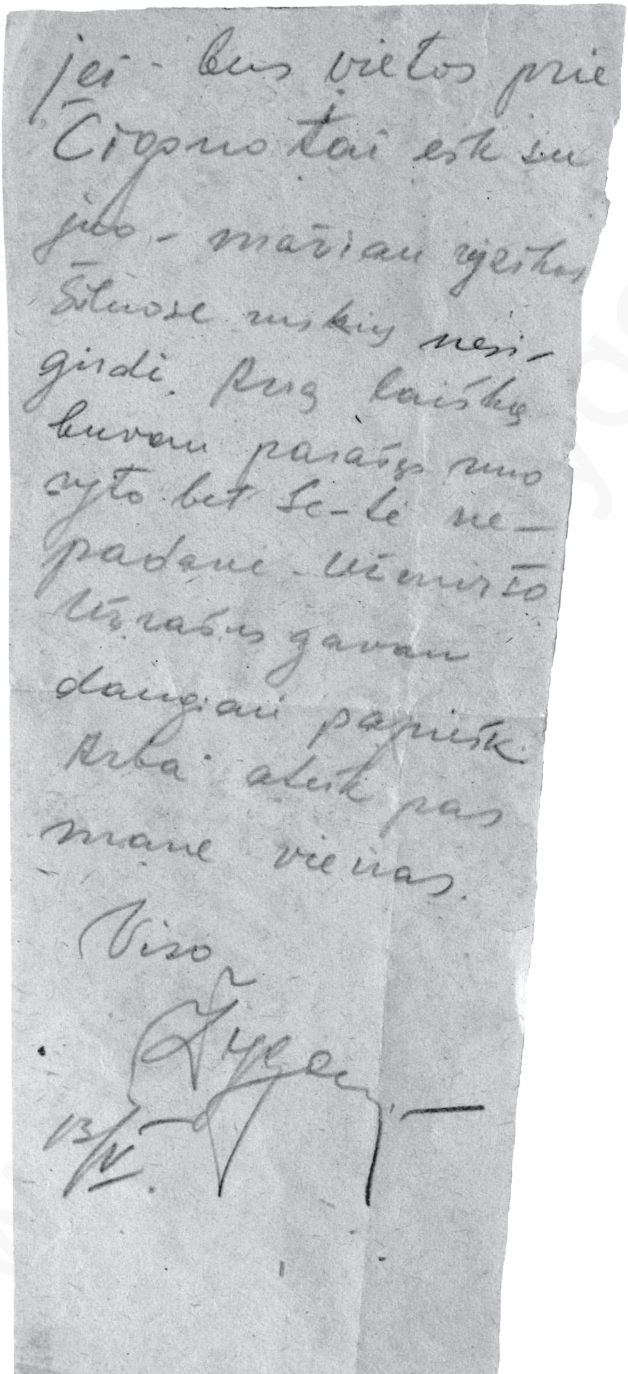
jei bus vietos prie
Čiopmo tai esk su
juo - mažiau rizikos
Šiluose ruskių nesi-
girdi. Prieš laišką
buvau parašęs šimo
syto bet Še-le ne-
padavė užmiršo
Užrašus gavau
daugiau papiešk
Arba atsiųsk pas
mane vieną.
Viso
13/V.

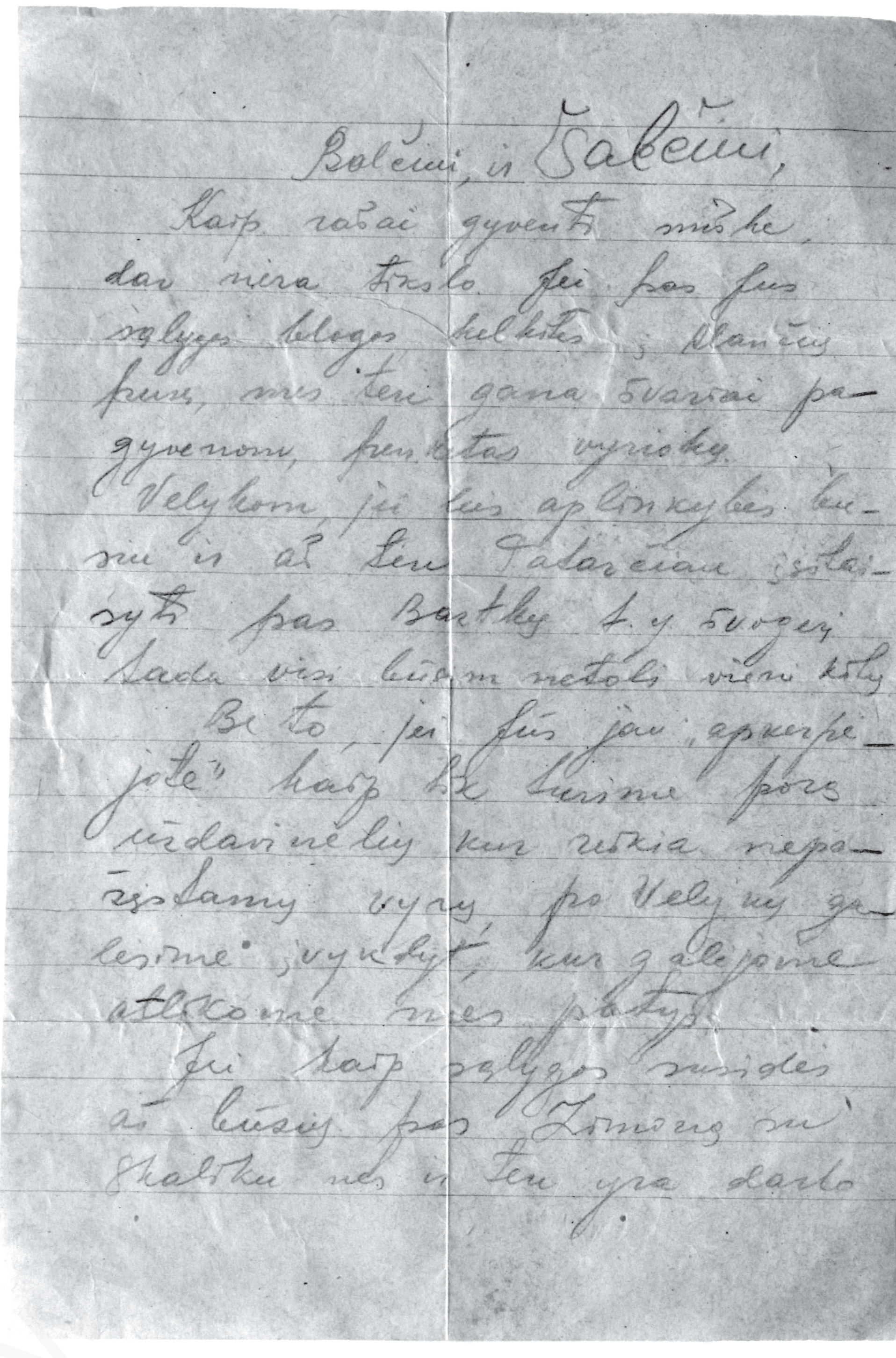

Balčiui, ir Šalčiui,
Kaip rašai gyventi miške,
dar nėra tikslo. jei pas jus
sąlygos blogos kelkitės į Stančių
pusę, mes čia gana švariai pa-
gyvenom, penketas vyriokų.
Velykom jei bus aplinkybės lei-
siu ir aš čia Galaveičiam išslai-
syti pas Barčkų t.y. švogeri
tada visi būsim netoli vieni kitų
Be to, jei jūs jau „apkerpė-
jote" kaip sako turime porą
uždavinėlių kur reikia nepa-
prastų vyrų, po Velykų ga-
lesime įvykdyti, kur galėjome
atlikome mes patys.
Jei kaip sąlygos susidės
aš būsiu pas Žemaitį su
Skalsku nes ir čia yra darbo

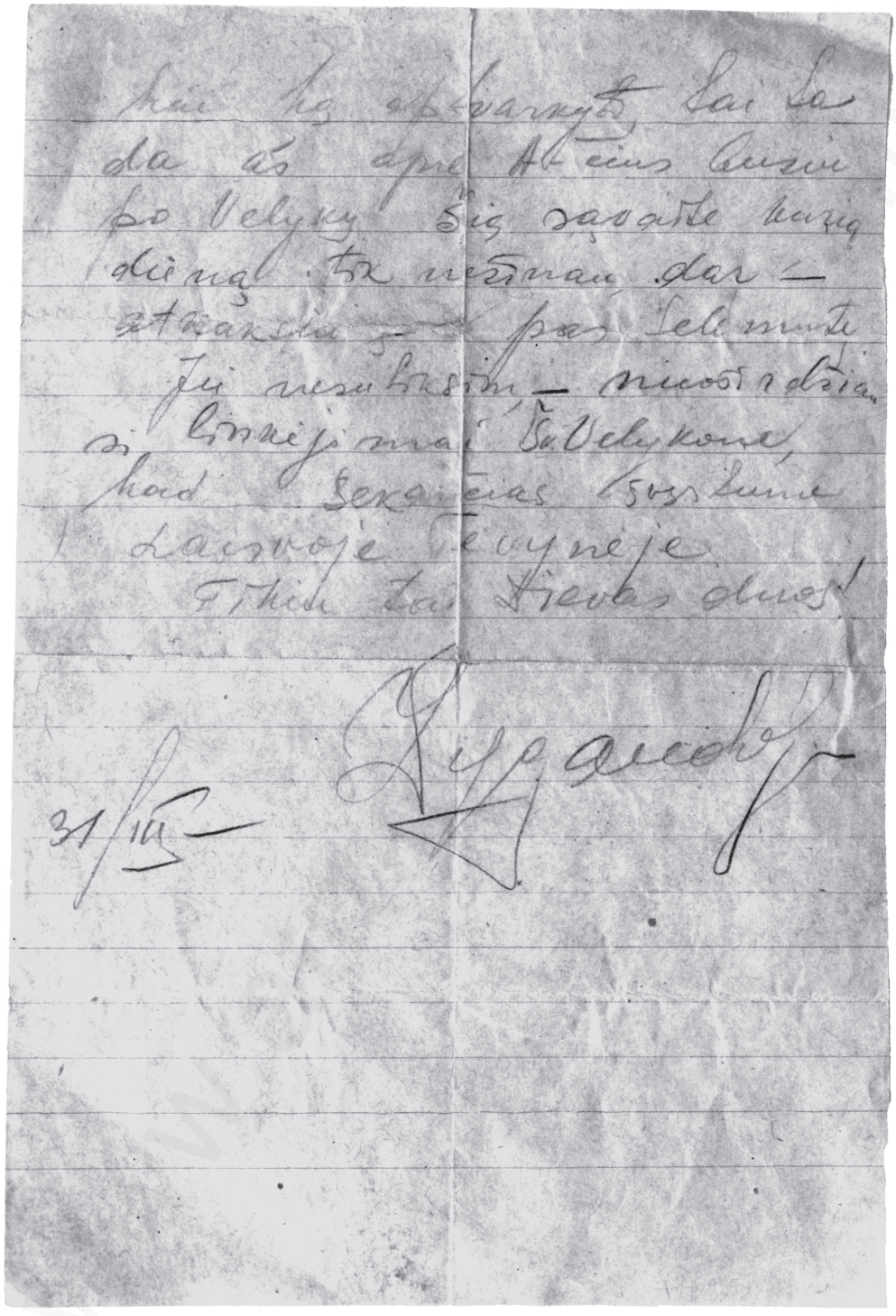

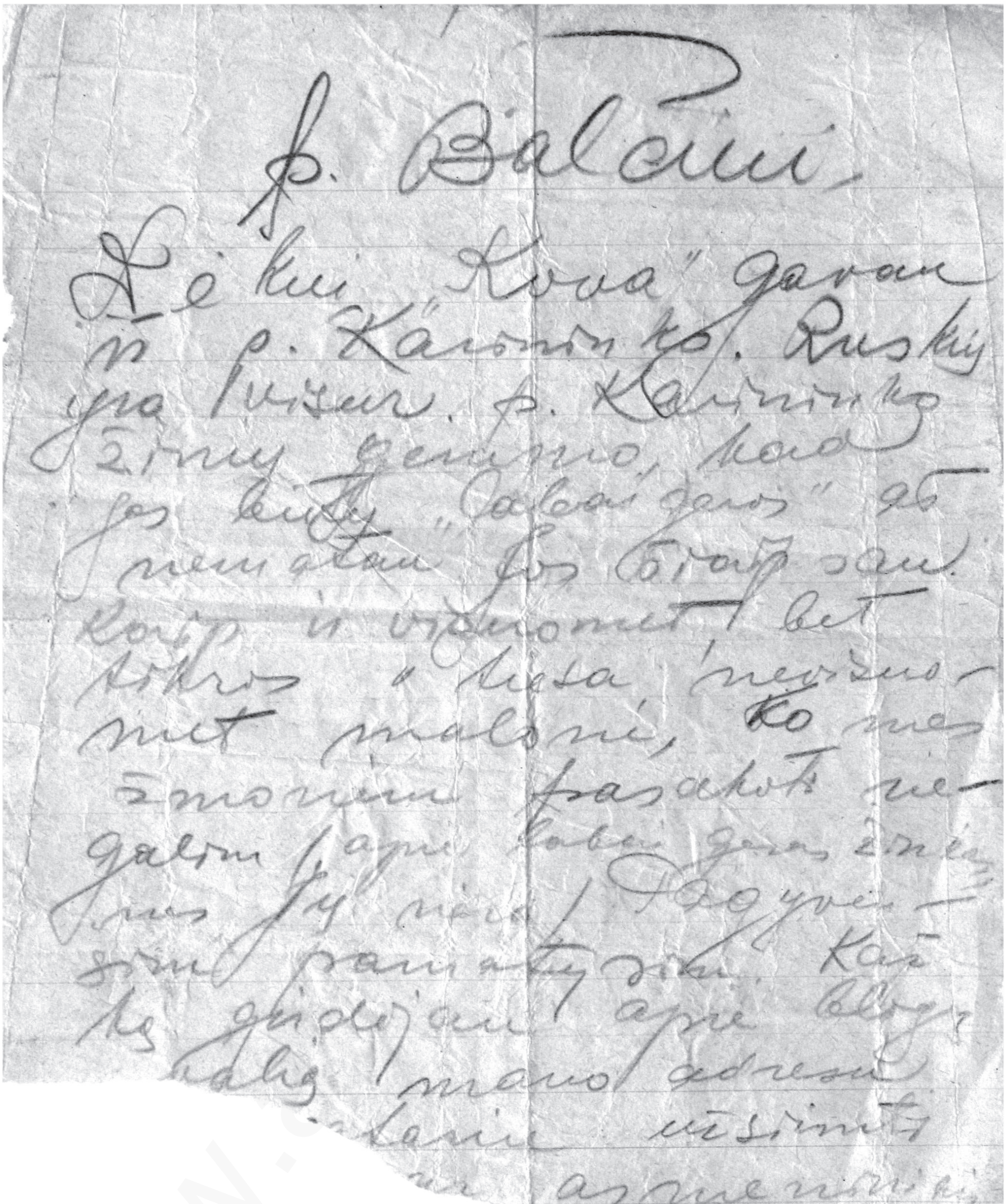
p. Balčiui.
Lėkių „Kova" gavau
iš p. Kariūnko/. Ruskių
yra visur. p. Kariūnko
žinių gerumo, kaip
jos kitų „labai geros" gal
nematau jos tiktai sau
kaip ir išmeti / bet
tikros ir tiesa įneužmo-
niet malonu, ko mes
žmonėm pasakot ne-
galim / apie labai geras žinias
mes jų neina / Pagyven-
sim pamatysim. Kaip
tą girdėjau apie blogą
kalią mano adresu
[illegible] užsiminti
[illegible] asmeninių

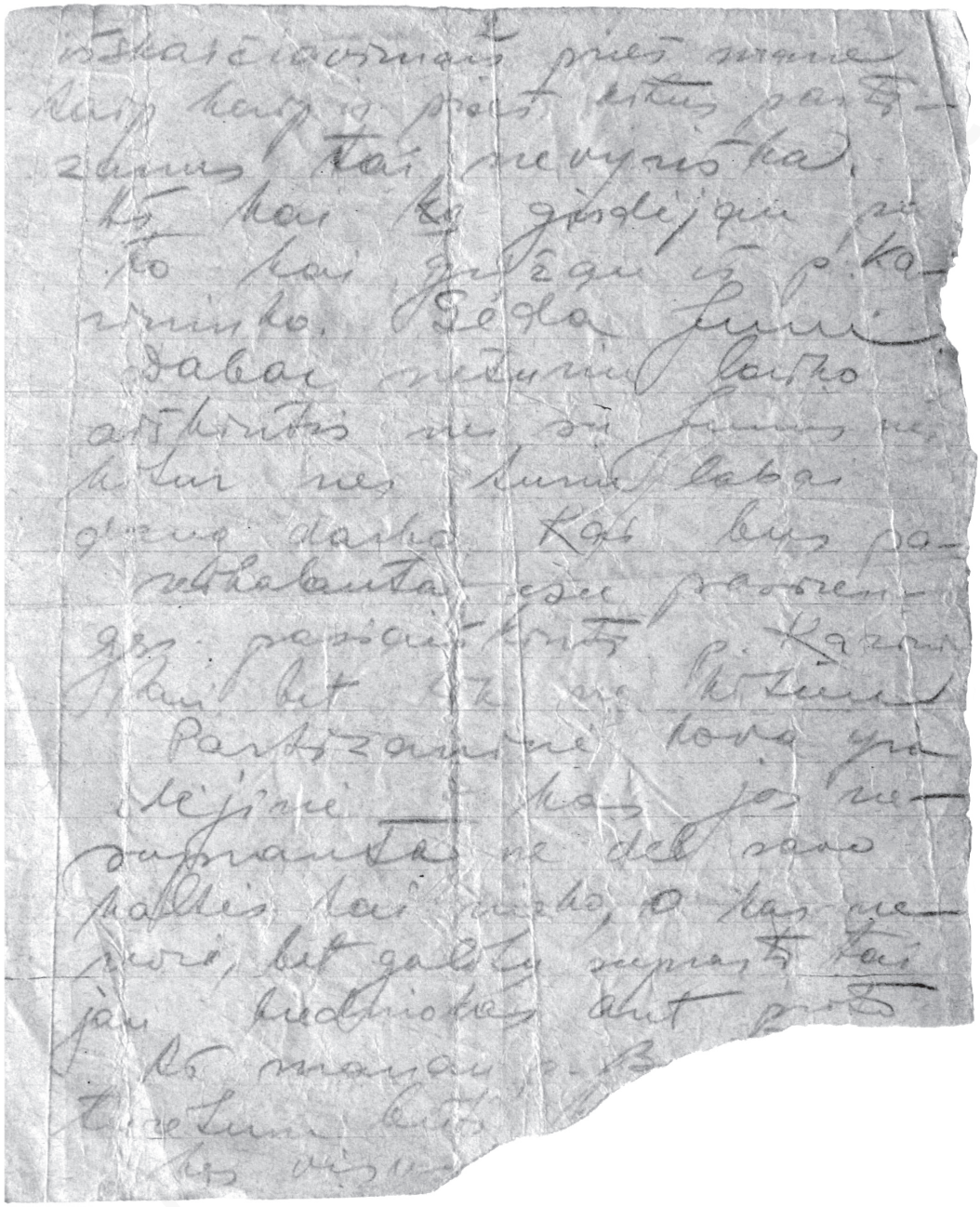

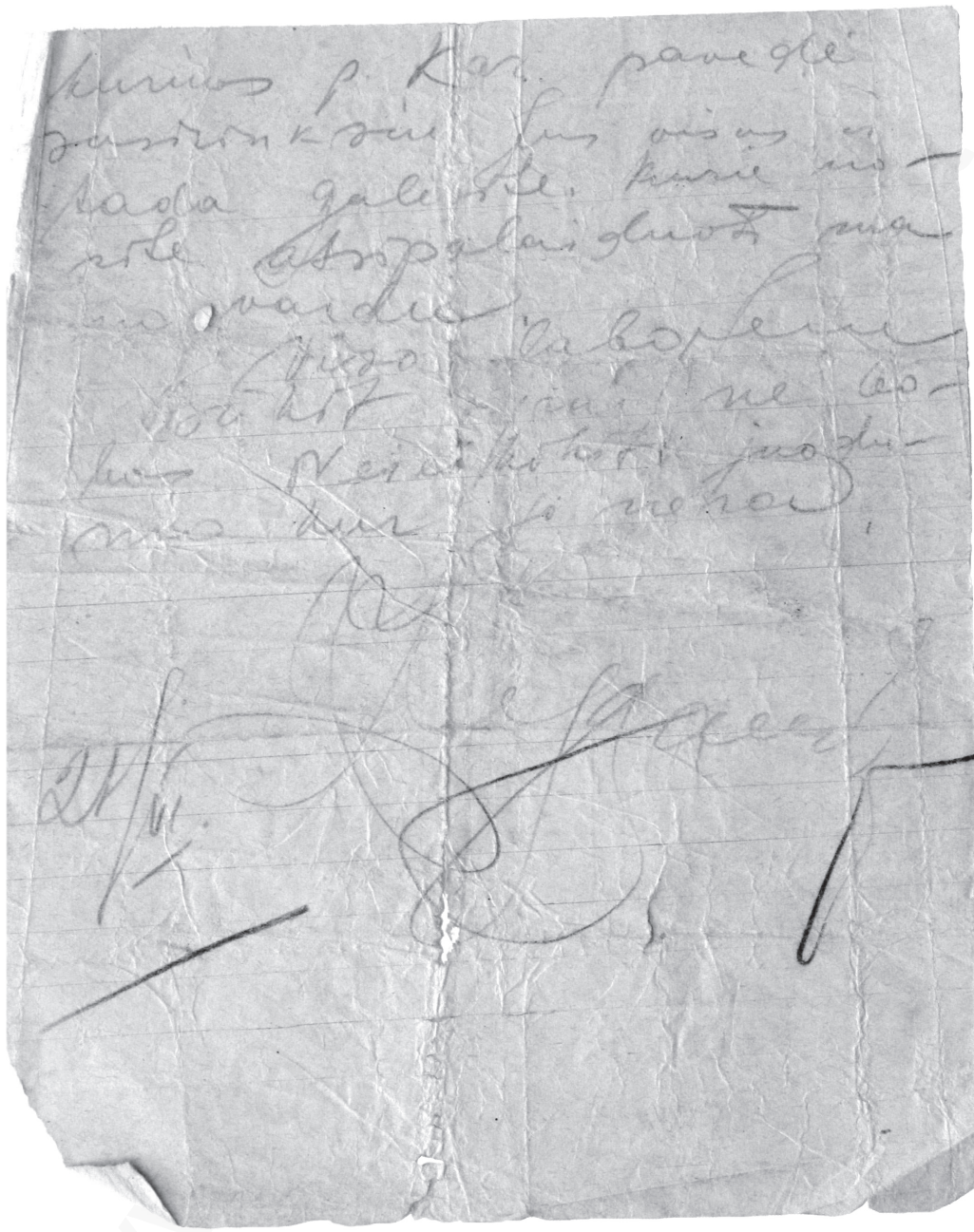

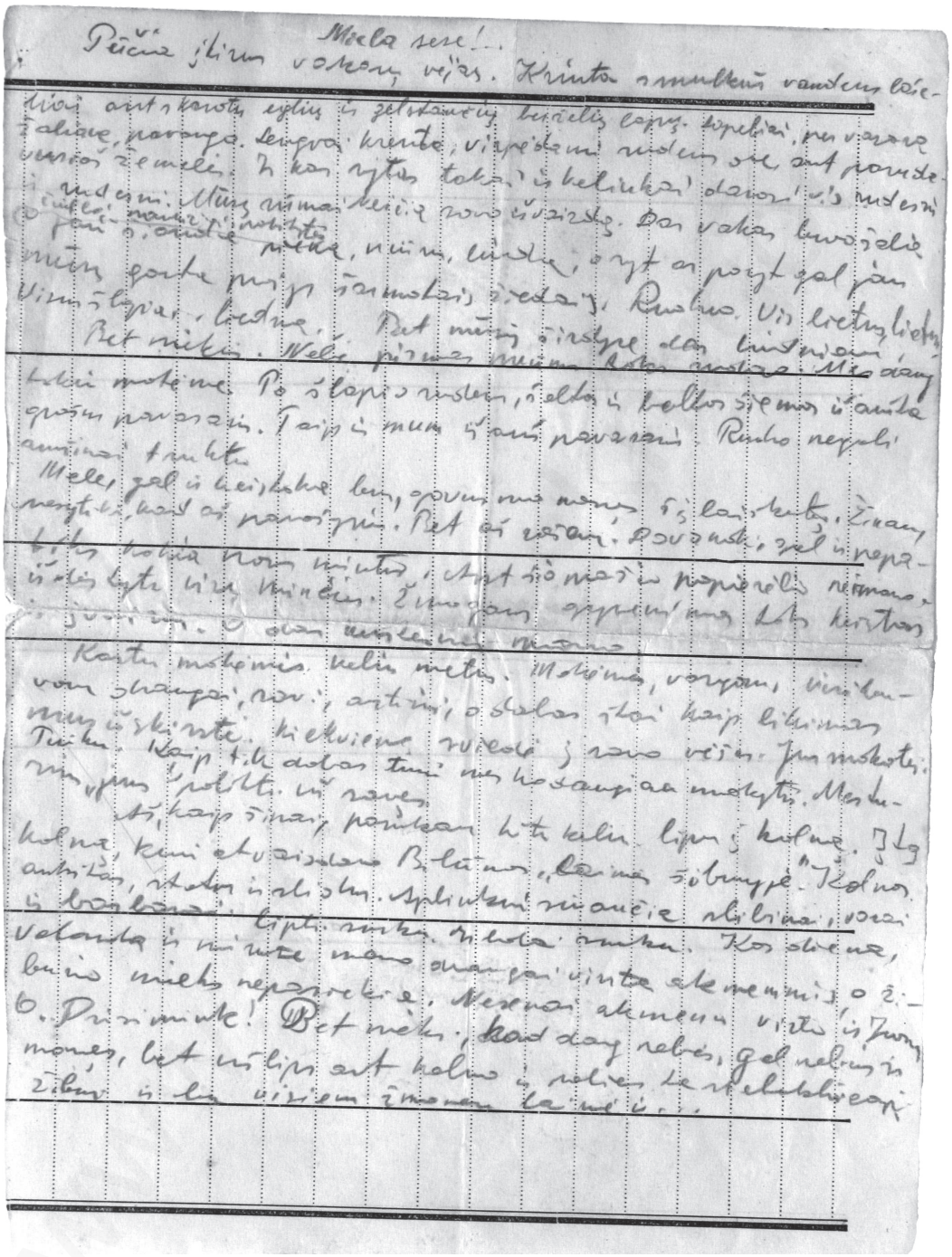

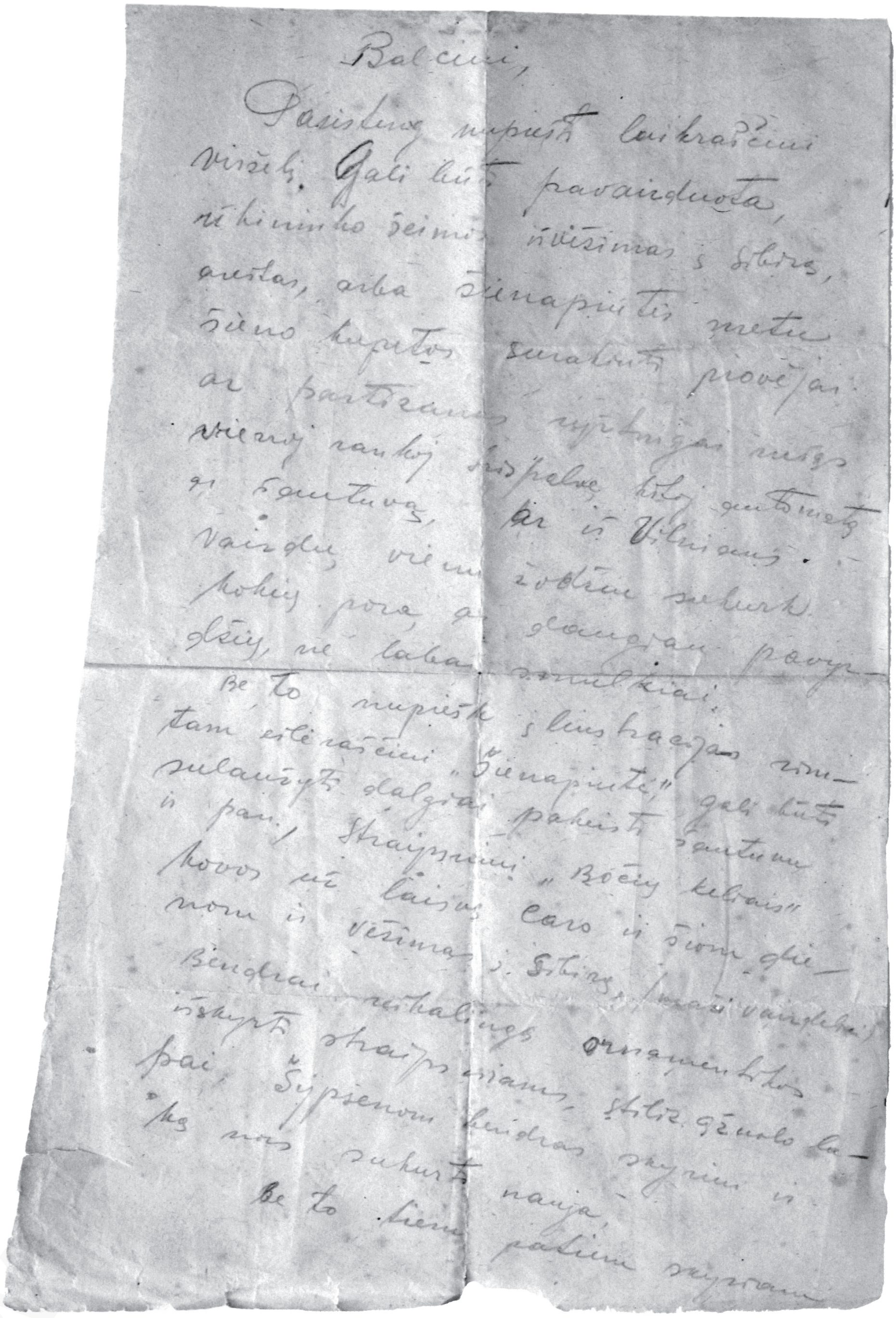

Balčiui,

Pasistenk nupiešti laikraščiui
viršelį. Gali būti pavaizduota,
ūkininko šeimos išvežimas į Sibirą,
areštas, arba šienapiūtės metu
šieno kupetos [illegible] piovėjai
ar partizanas [illegible]
vienoj rankoj [illegible] [illegible]
ir šautuvą, ar iš Vilniaus
vaizdų vienu žodžiu sukurk
kokių porą, ar daugiau pavyz-
džių, ne labai smulkiai.

Be to nupiešk į linksmąją
tam eilėraščiui „Šienapiūtė“ [illegible]
sulaužyti dalgiai pakeisti, gali būti
ir pan. / Straipsniui „Bočių keliais“ šautuvu
kovos už laisvę caro ir šiom die-
nom ir vežimas į Sibirą.

Bendrai reikalinga [illegible] vaizdelių
išskirti straipsniams ornamentuotos
[illegible] Šypsenom [illegible] bendras [illegible] la-
[illegible] sukurti nauja [illegible]

Be to tiems patiems [illegible]

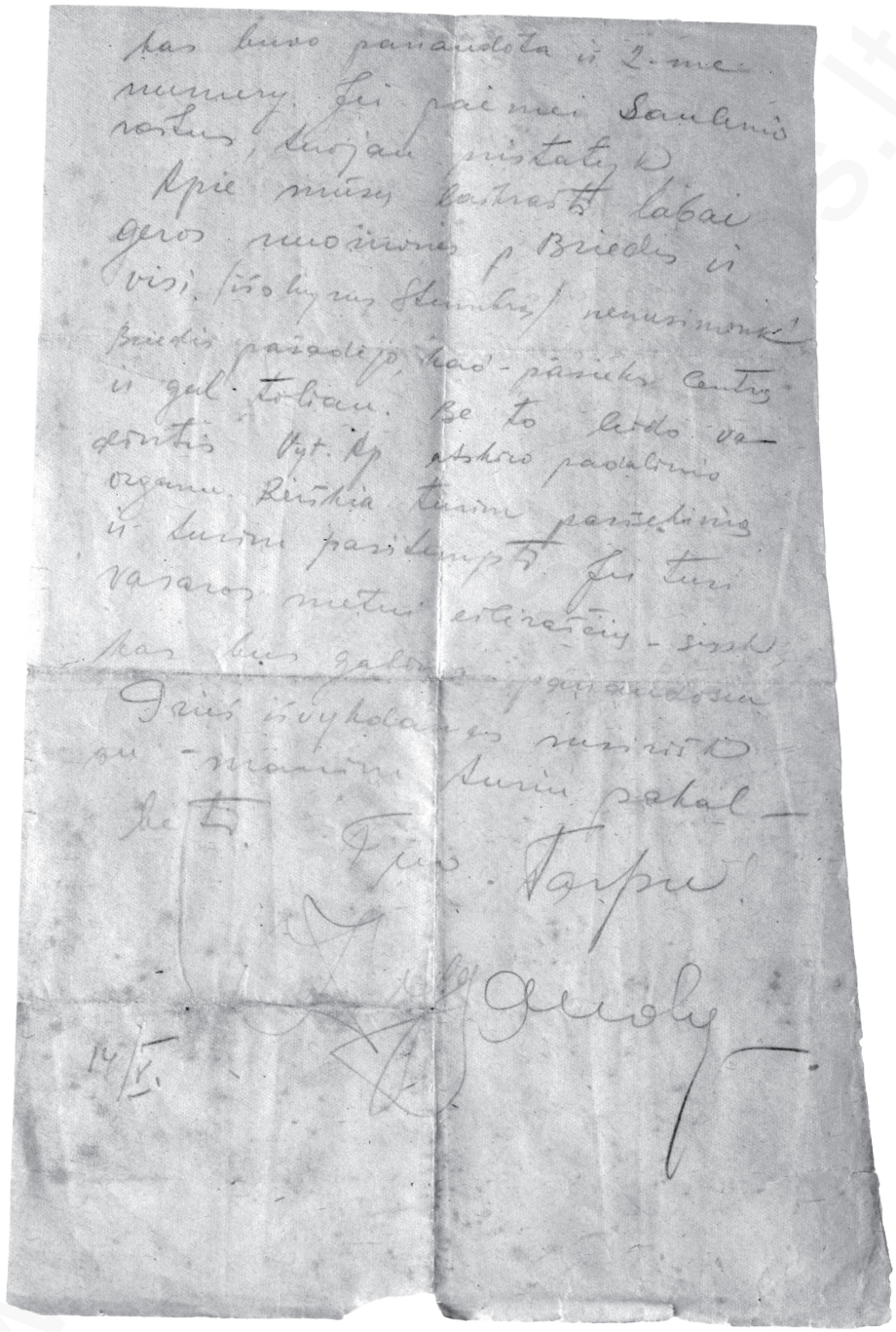

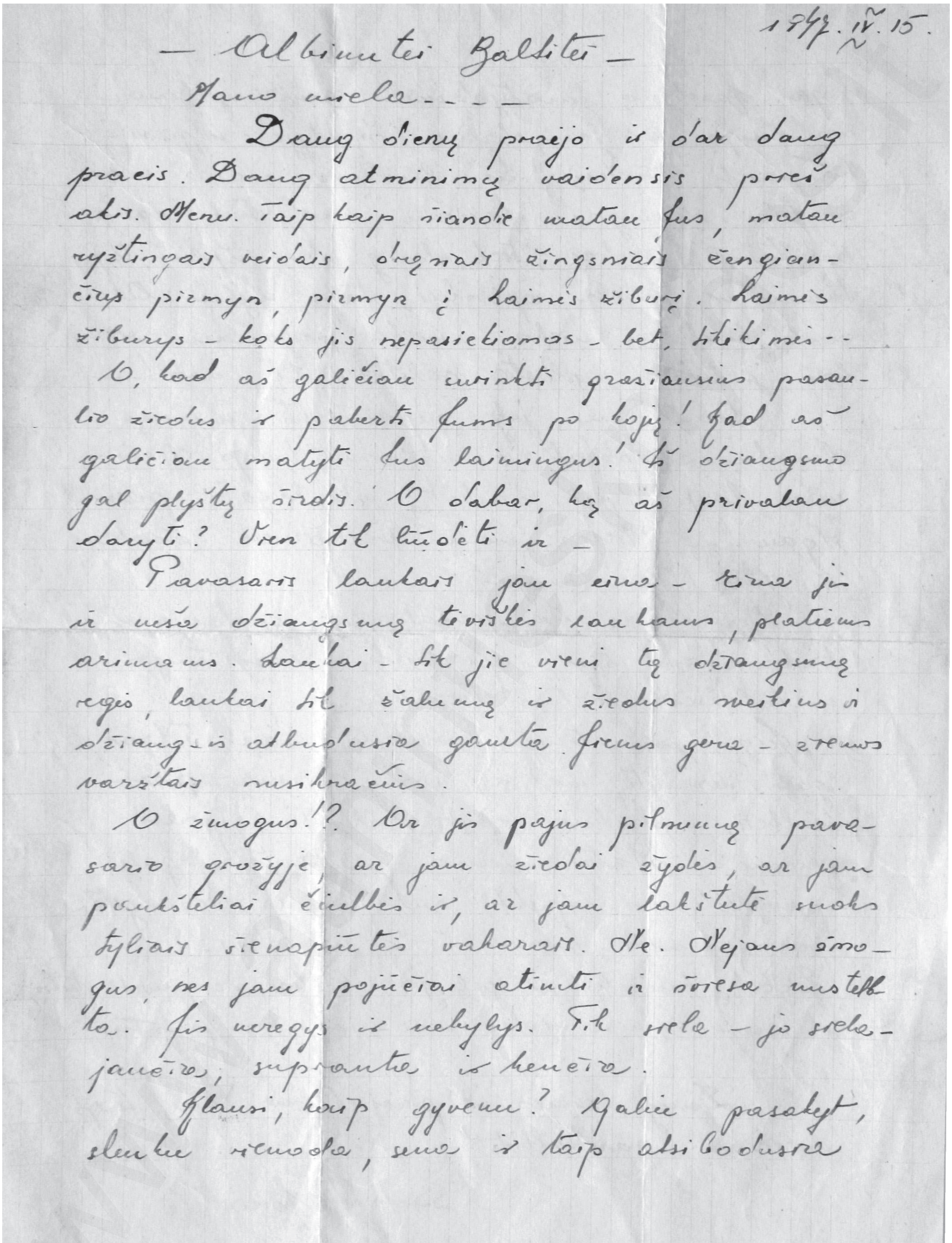

1947. IV. 15.

— Albinutei Baltitei —

Mano miela - - -

Daug dienų praėjo ir dar daug praeis. Daug atminimų vaidensis prieš akis. Mena. Taip kaip šiandie matau jus, matau ryžtingais veidais, drąsiais žingsniais žengiančius pirmyn, pirmyn į laimės žiburį. Laimės žiburys – koks jis nepasiekiamas – bet, tikimės - -

O, kad aš galėčiau surinkti gražiausius pasaulio žiedus ir paberti jums po kojų! Kad aš galėčiau matyti jus laimingus! Iš džiaugsmo gal plyštų širdis. O dabar, ką aš privalau daryti? Vien tik liūdėti ir –

Pavasaris laukais jau eina – eina jis ir neša džiaugsmą tėviškės laukams, platiems arimams. Laukai – tik jie vieni tą džiaugsmą regės, laukai tik žalumą ir žiedus neš ir džiaugsis atbudusia gamta. Jiems gera – žiemos varžtais nusikračius.

O žmogus!? Ar jis pajus pilnumą pavasario grožyje, ar jam žiedai žydės, ar jam paukšteliai čiulbės ir, ar jam lakštutė suoks tyliais šienapiūtės vakarais. Ne. Nejaus žmogus, nes jam pojūčiai atimti ir širdis nustelbta. Jis neregys ir nebylys. Tik siela – jo siela jaučia, supranta ir kenčia.

Klausi, kaip gyvenu? Galiu pasakyt, slenka diena, sena ir taip atsibodusia

vaga. Kasdieną matydama amžiną mo-
notoniją ir jausdama širdyje nepasi-
baigiantį liūdesį. Šis liūdesys, mano vie-
nintelis draugas. Jaučiu, kad tiek daug
išplėšta iš širdies, tiek daug dar išpleš; taip
tamsu ir juoda aplinkui, taip nyku. At-
rodo, kad aš nieko o nieko negausiu sie-
lai, ji tokia apleista paliko. Et, ach!—

Ačiū Tau, jog nepamiršti manęs.
Nemoku atsidėkoti ir nežinau kaip. Nezi-
nau kaip ilgesį išreikšt, juk begalo pasi-
ilgau——. Mielas man kiekvienas žodelis
iš jūsų padangės.

Der Lehrer kas reikalinga padarys, su-
tinka visu šimtu procentų. Pasistengs
unkeliant ir bus tvarka.

„Jeigu jau tingi" nerašyk man. Tikrai
gali nerašyti, nat aš norių pirma pasi-
kalbėt, o paskui rašyt. Juk Tu supratsi
mane — Matai mano „garbintojai" gali
pavydėti ir užpykti ant manęs. Jie mėgsta
paerzinoti, nors aš ir nekaltžiu.

Dėl į kruvelę jei gali gromatėles, vieną kart įdėtsi,
o štai ką nors -įdomesnio- rankų pastu.

Daug laimės ir pasisekimo Tau, taip
norėčiau paskalbėt!—

Sudieu! Jonė

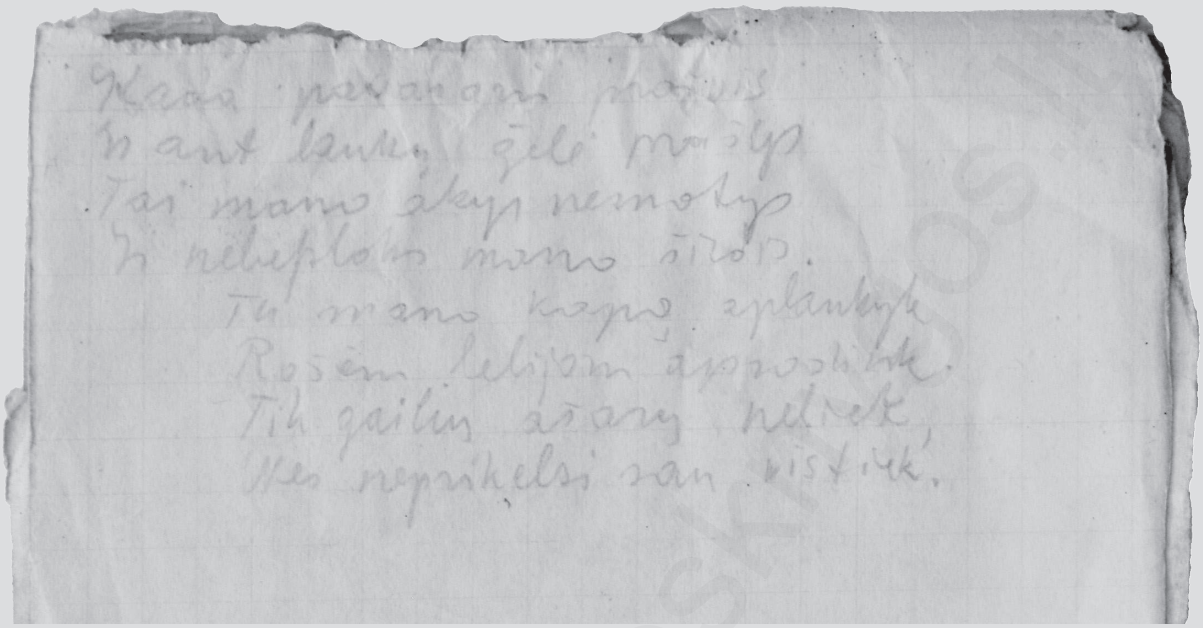

„Jeigu krisiu kur prie kelio,
Broliai, mieli broliai, jūs kovokit iki galo.
Nestatykit man paminklo –
Tęskit mūsų idealą.“

1946. V. 18

www.atminties.lt

Partizano Balčio eilėraščiai

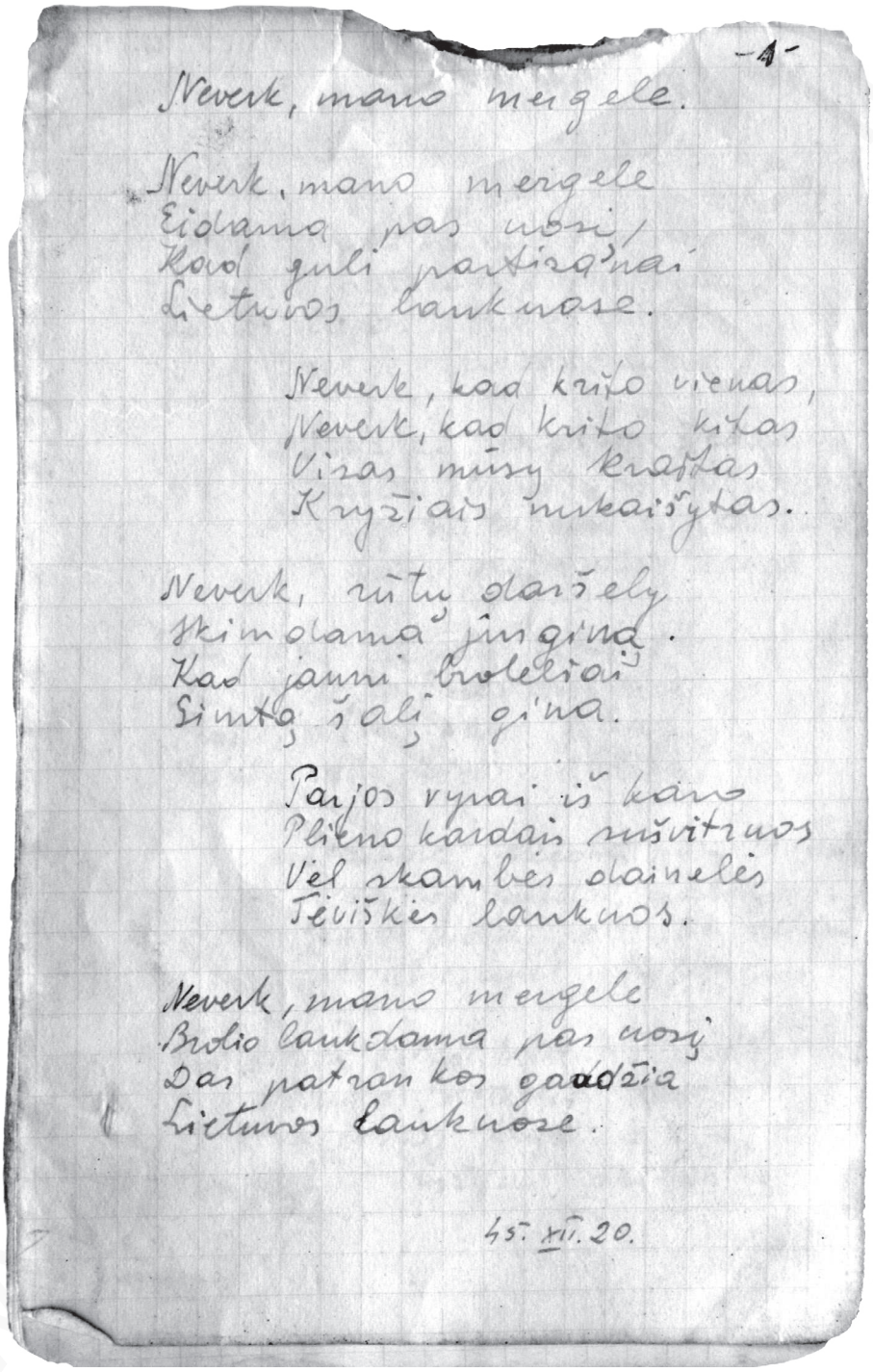

-1-

Neverk, mano mergele.

Neverk, mano mergele
Eidama pas uosį,
Kad guli partizanai
Lietuvos lauknose.

Neverk, kad krito vienas,
Neverk, kad krito kitas
Visas mūsų kraitas
Kryžiais nukaišytas.

Neverk, rūtų daršely
Skimdama jūginą.
Kad jauni broleliai
Simtą šalį gina.

Parjos vyrai iš karo
Plieno kardais sušvitruos
Vel skambės dainelės
Teviškės lauknos.

Neverk, mano mergele
Brolio laukdama pas uosį
Das patrankos gaudžia
Lietuvos lauknose.

45. XII. 20.

-2-

Aukštaičių žemė.

Graži Aukštaičių žemė
Žydint vyšniom, obelėm.
Žalios liepos dangų remia,
Žydi gėlės pakelėm.

Sodžiai skęsta žiednose,
Javai lauknos vilnyja.
Kaip miela sesulės daiřely
Iz gražu gražu mūsų šalyje.

Kas rytą saulei tekant
Akį vylioja žaros auksinės.
Plačioj pievoj, tarp gėlių,
Skamba sesių dainos sutartinės.

Dainose skęsta mūsų Tėvynė;
O dainos gražios, malonios.
Skardi juokas po tėviškės sviestus,
Pokalnus, upės is klonius.

Vis tolyn tolyn baltuoja plentas
Iz kryžiuojas vieškeliai balti.
O kiekvienoj kryžkeleje
Prie kryžių kryžiai prikalti.

Tėviškės žydinčiuos laukuos
Beržų šakelės plakas.
Vosilkom žydinčioj padirvėj
Išmintas partizanų takas.

Ant Šventosios smėlio kranto
Vėjas gainioja klevų lapus.
Lieknos pušys, margos gėlės
Dengia bočių-karšygių kapus.

Kapuos smėlio kapai supilti –
Tai aukos mūsų Tėvynei.
Iš alyvų kyla į dangų
Partizanų kryšeliai [redacted]iniai.

Graži Aukštaičių žemė
Žydint vyšniom, obelėm.
Žalios liepos dangų remia,
Žydi gėlės pakelėm.

45. XII. 22.

Pavasavis.

Toks linksmas pavasavis atėjo
Žybuoklėm, žaliais lapais aprikaišęs,
Iš šaukia iš požemių, usvų
Partizanus į pavasario vaišes.

– 3 –

„Žeikit iš požemių, mus,
Iš laužų eglišakių žalių,
Su šilta pavasario saulute
Jus visus pasveikinti galiu.

Iš pietų paukščiai sugrįžę
Medžiuos čiulba kasdieną.
Jie palinksmins jumis visus:
Jūsų širdis iš plieno.

Jus apkaišysiu javų žiedais
Pievose paklosiu žiedų jūras
Mėlynom žibuoklėm ir baltom
Apkaišysiu jūsų kepures."

Taip sušukęs pavasaris jaunutis
Padavė kam lapą, kam žiedą,
Medžiai šakelėm siūbuoja,
paukšteliai tik čiulba, tik gieda.

— – – – ((o)) – – —

45. XII. 23.

„Žeikit iš požemių, mus,
Iš laužų eglišakių žalių
Gėlėm nusėjau pievas ir aikštes
Į pagriovės baltųjų vieškelių.

Miškai kaip sutos sužaliuos
Sušels lankuose kūmai.
Pailsėsit samanų patalnos:
Žali platūs jūsų rūmai.

Žeikit iš požemių, urvų,
Džiaugsmas spindės jūsų veiduose.
Pasisemkit saulėj jėgos
Opergalę ašin jums duosiu."

Taip aidi Tėviškės miškai,
Gyventi šaukia karšygius.
Pavasaris toks mielas is dosnus
Palaimins partisanų šygius.

Gedulas.

Tėviškės laukus apgaubė tamsuma,
Visus juoda tamsu is niku.
Kalnus, pievas, upes, upelius
Naktis apgaubė juodu vainiku.

Visus juodas vėliavos iškeltos
Minia eina juoda, neramui
Einu is aš gedulo minioj,
Einu su perverta širdismi.

Krenta lapai is smulkutis lietus
Gedulingąja minią lydi chorai.
Ždangaus su perkūnu is žaibais
Krenta juodi mirties meteorai.

Minia eina vis tolyn, tolyn
Sreit nutils būdna daina.

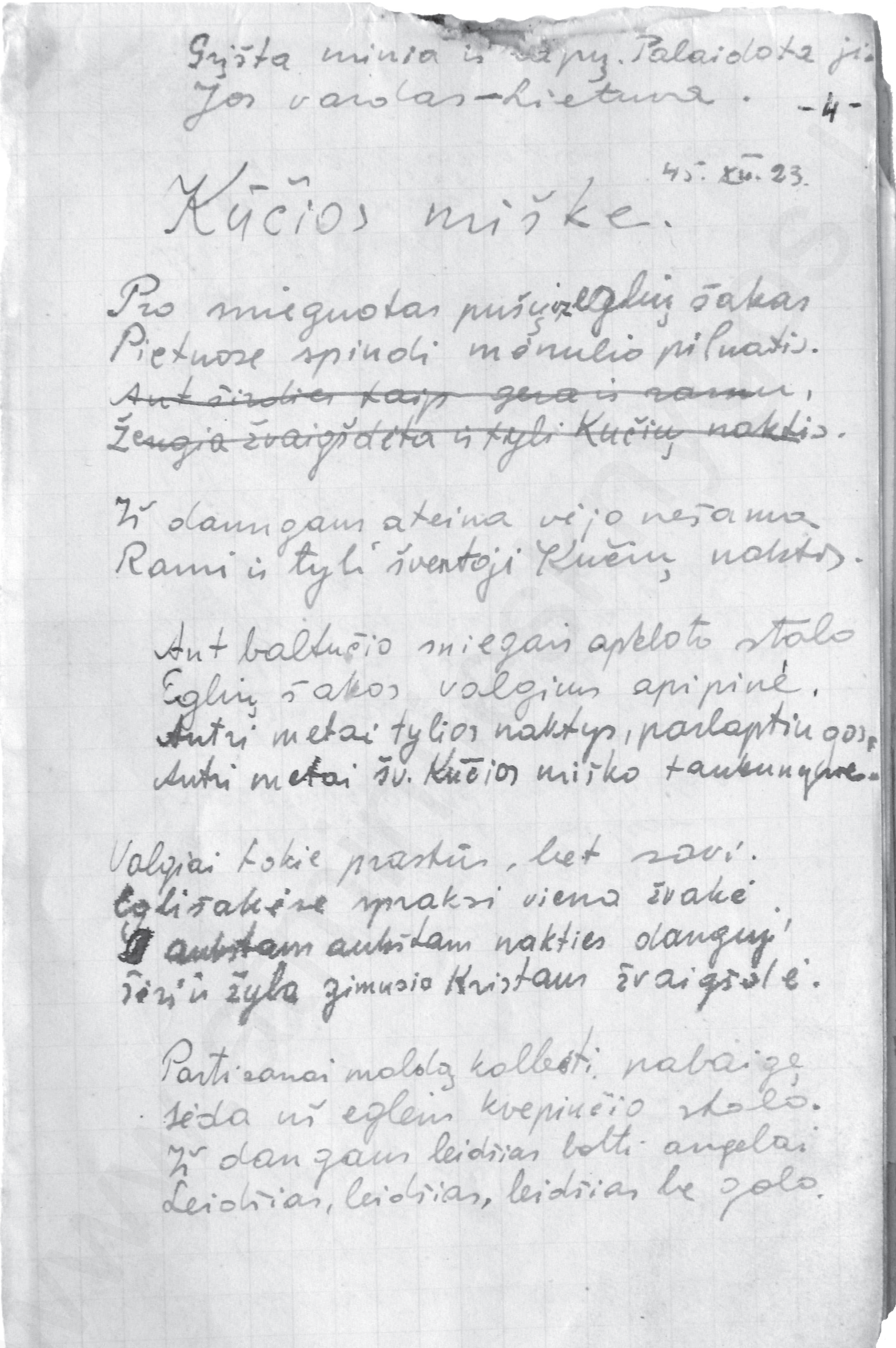

Grįžta minia iš kapų. Palaidota ji.
Jos vardas – Lietuva. -4-
45. XII. 23.
Kūčios miške.
Pro sniéguotas pušų eglių šakas
Pietuose spindi mėnulio pilnatis.
~~Ant širdies kaip gera ir ramu,~~
~~Žengia žvaigždėta ir tyli Kūčių naktis.~~
Iš dangaus ateina vėjo nešama
Rami ir tyli šventoji Kūčių naktis.
Ant baltučio sniegais apkloto stalo
Eglių šakos valgius apipinė.
Antri metai tylios naktys, [illegible]
Antri metai šv. Kūčios miško tankumyne.
Valgiai tokie prastūs, bet savi.
Egluose sprakši viena žvakė,
~~aukštam~~ aukštam nakties danguj
Šviesi žyla gimusio Kristaus žvaigždelė.
Partizanai maldą kalbėti pabaigę
Sėda už eglėm kvepiančio stalo.
Iš dangaus leidžias balti angelai
Leidžias, leidžias, leidžias be galo.

Taip miškas nušvinta begaline šviesa
Eilėm prašydo šalta minasiena.
O gimęs Kristau, palaiminki mus:
Palaimink šventąji ryžtą is kietąji plieną.

45. XII. 24.

Kūčių naktį.

Kas per baltumas nakties
Z žvaigždšių daugumas dauguj!
Paukščių takas pabalęs —
Žvaigždšių, žvaigždelių aplinkui.

Visus balta, tyku is ramu,
Tik toli toli skalija šuva,
Pro šerkšnotus krūmus is egles
Į mus žiūri Lietuva.

Prie šakom apkloto stalo
Sėdi partizanai - sėdi Lietuva
O toli toli tėviškės kaimuos
Partizanų daliai skalija šuva.

Prie šakom apkloto stalo
Steina partizanai su rūpesčių veiduos
Kągi ši šventąji naktis
Ką užgimęs Kristus jiem duos.

~~Ar laiminga rytdienos diena~~ -5-
~~Ir laisvę mūsų Tėvynei?~~
~~Kol jūsų jaunas krūtines~~
~~Užslėgs kryžiai mediniai.~~

~~Baltos tiesios eglės~~
Mes bedaliai ir klajūnai
Įsikaišę plieną ir granatom
Šventojoj Kūčių naktį
Laisvę Tėvynei kematom.

Dievas ~~laisvę~~ vargą mums duoda,
bet gražu, kaip pavasario žiedą
Kovoj kritę mūsų draugai
su angelais danguje gieda.

O mes švenčiam antras Kūčias
be tėvynės, be laisvės ir namų,
Aukštam danguj mėnulis nušvito,
Aplinkui šviesu, miela, ramu.

45.XII.24.

Tėvo žodžiai.

Baltom rožėm kelias žydi,
Žydi vieškeliai, laukai, ~~pajūriai~~ pagriovi
O tu piktas šiaurių vėjau,
Kada keliausi parlėkt pūsti pūgų.

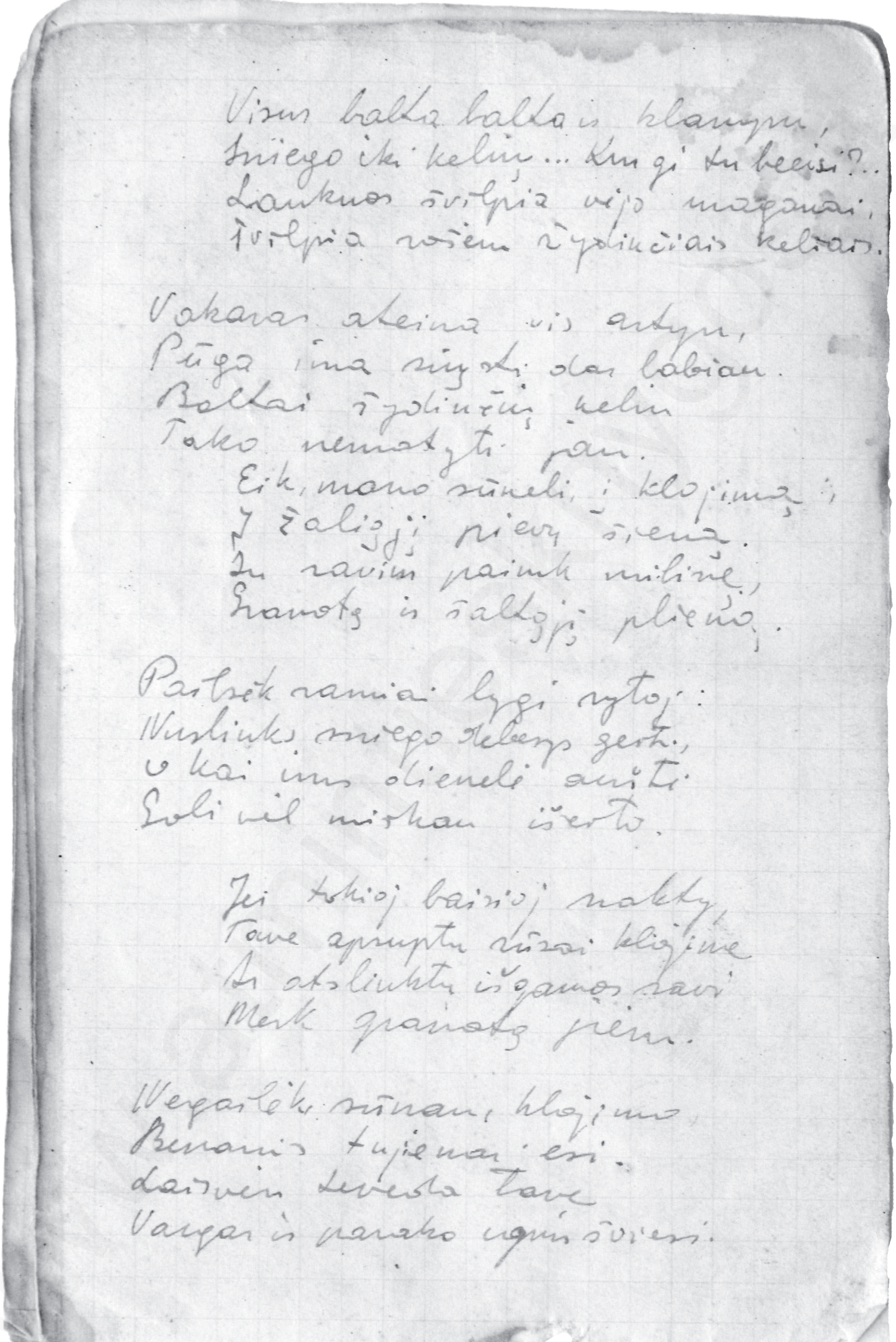
Visur balta balta iš klampynių,
Sniego iki kelių... kur gi tu beesi?..
Laukuos švilpia vėjo vargonai,
Švilpia visiem žydinčiais keliais.

Vakaras ateina vis arčiau,
Pūga ima siausti dar labiau.
Baltai žydinčių kelių
Tako nematyti jau.
Eik, mano sūneli, į klojimą,
Į žaliąjį pievų šieną.
Su savim paimk miliną,
Granatą iš šaltojo plieno.

Palūkėk ramiai ligi ryto:
Nuslinks sniego debesys greit,
O kai ims dienelė aušti
Eisi vėl miškan išėjęs.

Jei tokioj baisioj naktį
Tave apsuptų rusai klojime
Ir atslinktų išgamos savi
Mesk granatą jiems.

Negailėk sūnau, klojimo,
Benamis tu jau esi.
Laisvėn išvesta tave
Vargai iš parako ugnies šviesi.

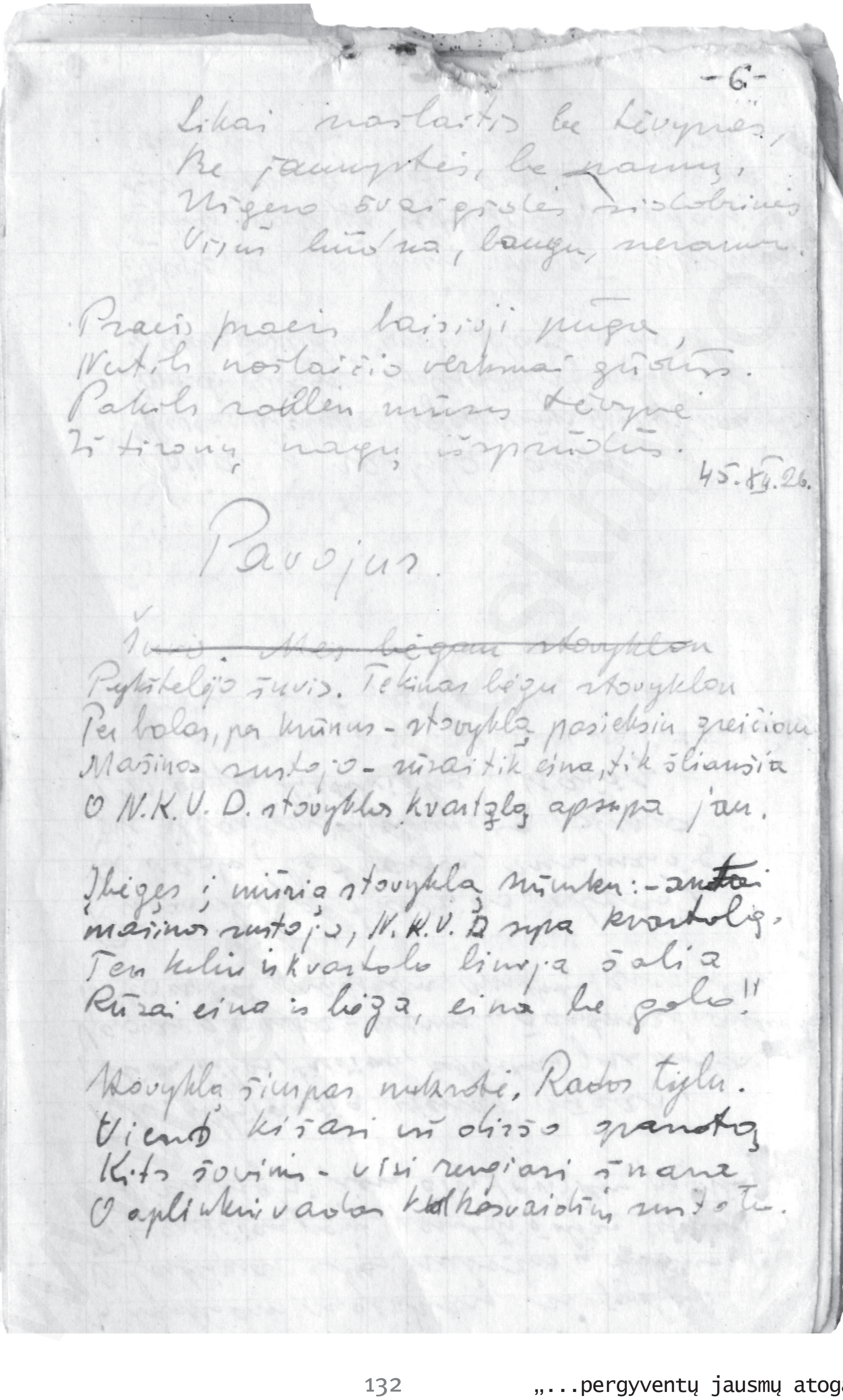
-6-

Likai našlaitis be tėvynės,
Be jaunystės, be namų,
Užgeso svajonės [illegible]
Visur liūdna, baugu, neramu.

Praeis, praeis baisioji pūga,
Nutils našlaičio verkmai gūdūs.
Pakils [illegible] mūsų tėvynė
Iš tironų nagų išsprūdus.

45.XI.26.

Pavojus.

~~Šūvis. Mes bėgam stovyklon~~
Pykštelėjo šūvis. Tekinas bėgu stovyklon
Per balas, per krūmus - stovyklą pasieksiu greičiau
Mašinos sustojo - rusai tik eina, tik šliaužia
O N.K.V.D. stovyklos kvartalą apsupa jau.

Įbėgęs į mūsų stovyklą sušunku: - ~~antai~~
mašinos sustojo, N.K.V.D. supa kvartalą.
Ten kelis iš kvartalo linija šalia
Rusai eina iš lėto, eina be galo!!

Stovyklą šiurpas nukrėtė, Rados tyla.
Vienas kišasi už diržo granatą
Kitas šautuvą - visi rengiasi [illegible]
O aplinkui [illegible] sustoja.

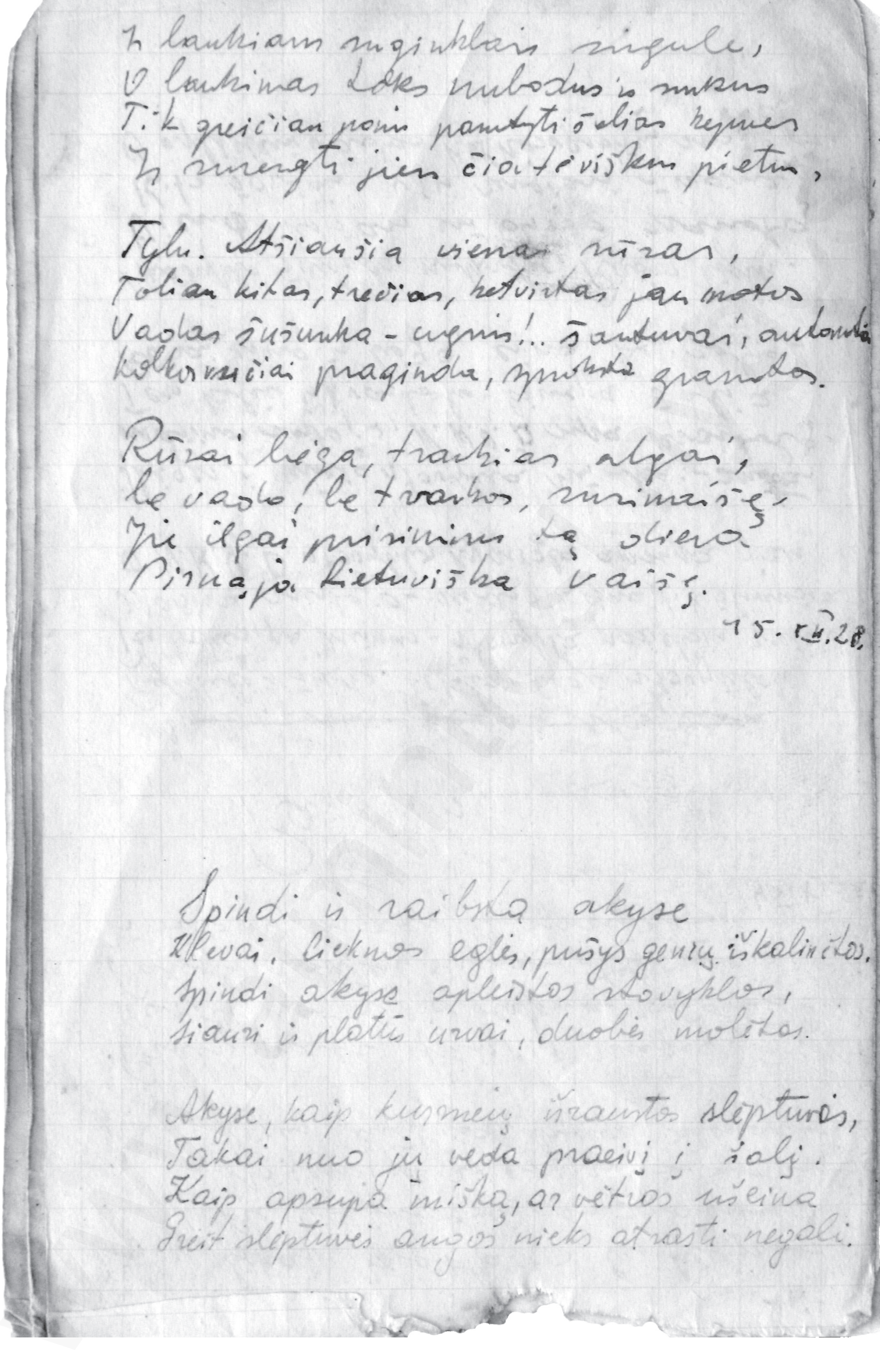
Iš laukiamų sugiuklais žingulę,
O laukimas lėks nuobodus ir sunkus
Tik greičiau norim pamatyti žalias kepures
Iš sunegti jiems čia tėviškėn pietum,

Tylu. Atsiaušia vienas šūvis,
Toliau kitas, trečias, ketvirtas jau matos
Vadas šušunka - ugnis!... šautuvai, automatai
kolkosvaidžiai pragiudia, sprogsta granatos.

Rusai bėga, traukias atgal,
be vado, be tvarkos, sumišę.
Jie ilgai prisimins tą dieną
Pirmąją lietuvišką vaišę.

15. VII. 28.

Spindi iš raibsta akyse
Klevai, lieknos eglės, pušys genių iškalinėtos.
Spindi akyse apleistos stovyklos,
Siauri ir platūs urvai, duobės molėtos.

Akyse, kaip kuzmenų išrautos slėptuvės,
Takai nuo jų veda praeivį į šalį.
Kaip apsupa mišką, ar vėtros užeina
Greit slėptuvės angos niekas atrasti negali.

-7-

Sleptuvės anga – tik žmogui įlisti,
Sleptuvė sleny, netoli balaitė,
Sleptuvėj iki kelių šaltučio vandens,
O ant dangčio žaliuoja eglaitė.

Kai griausmu tėviškės miškai nuaidi
Į lietuvį švilpia priešo šuvis,
Skausmo kiek, verksmo sušeistųjų!..
Partizanus parlepia šaltos is nikios sleptuvės.

O tos stovyklos, juodos stovyklos
Lietui palijus, purvo lig kelių.
O kiek landynių, būdelių žemų
Statytų iš žievių ar eglės šakelių.

Landynė prikrauta tuntų „banditų":
Tai ruska milinė purvina is juoda,
Brozentas šlapias is sustyręs
Užsikloti vakare nuo uodų.

Spindi is raibsta akyse
Stovyklos, sleptuvės, salintai kantynių,
Virų įbrėžtos žaizdos širdyse,
Jau mūsų draugai krito devyni.

45. XII. 26.

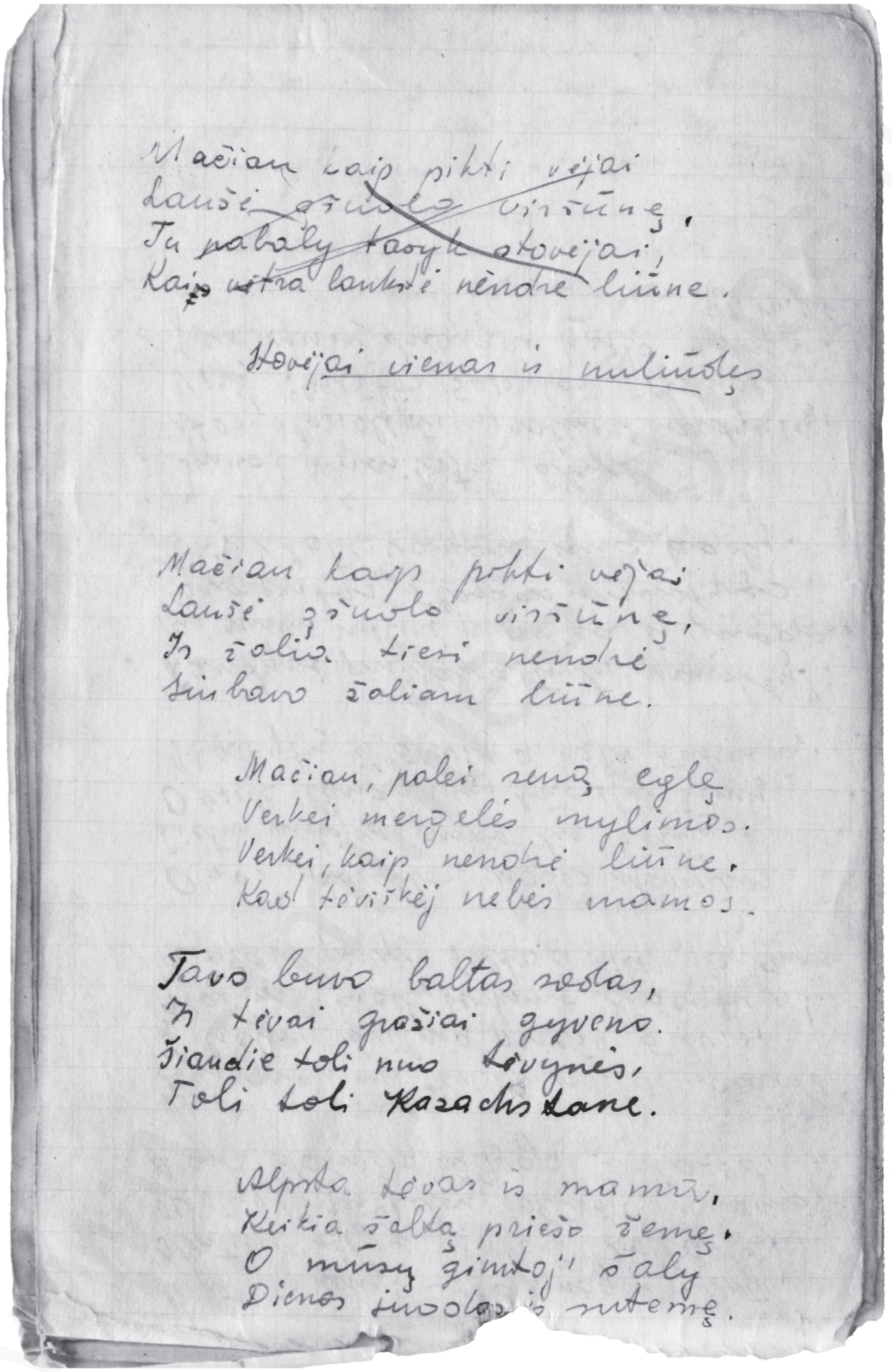

Mačiau kaip pikti vėjai
Laužė ąžuolo viršūnę,
Tu pabaly taip stovėjai
Kaip ištra lankoj nendrė liūne.

Stovėjai vienas iš nuliūdęs

Mačiau kaip pikti vėjai
Laužė ąžuolo viršūnę,
Ir žalia tiesi nendrė
Siūbavo žaliam liūne.

Mačiau, palei seną eglę
Verkei mergelės mylimos.
Verkei, kaip nendrė liūne,
Kad tėviškėj nebėr mamos.

Tavo buvo baltas sodas,
Ir tėvai gražiai gyveno.
Šiandie toli nuo tėvynės,
Toli toli Kazachstane.

Atskirta tėvas iš mamos,
Keikia šaltą priešo žemę.
O mūsų gimtoji šaly
Dienos juodos iš sutemę.

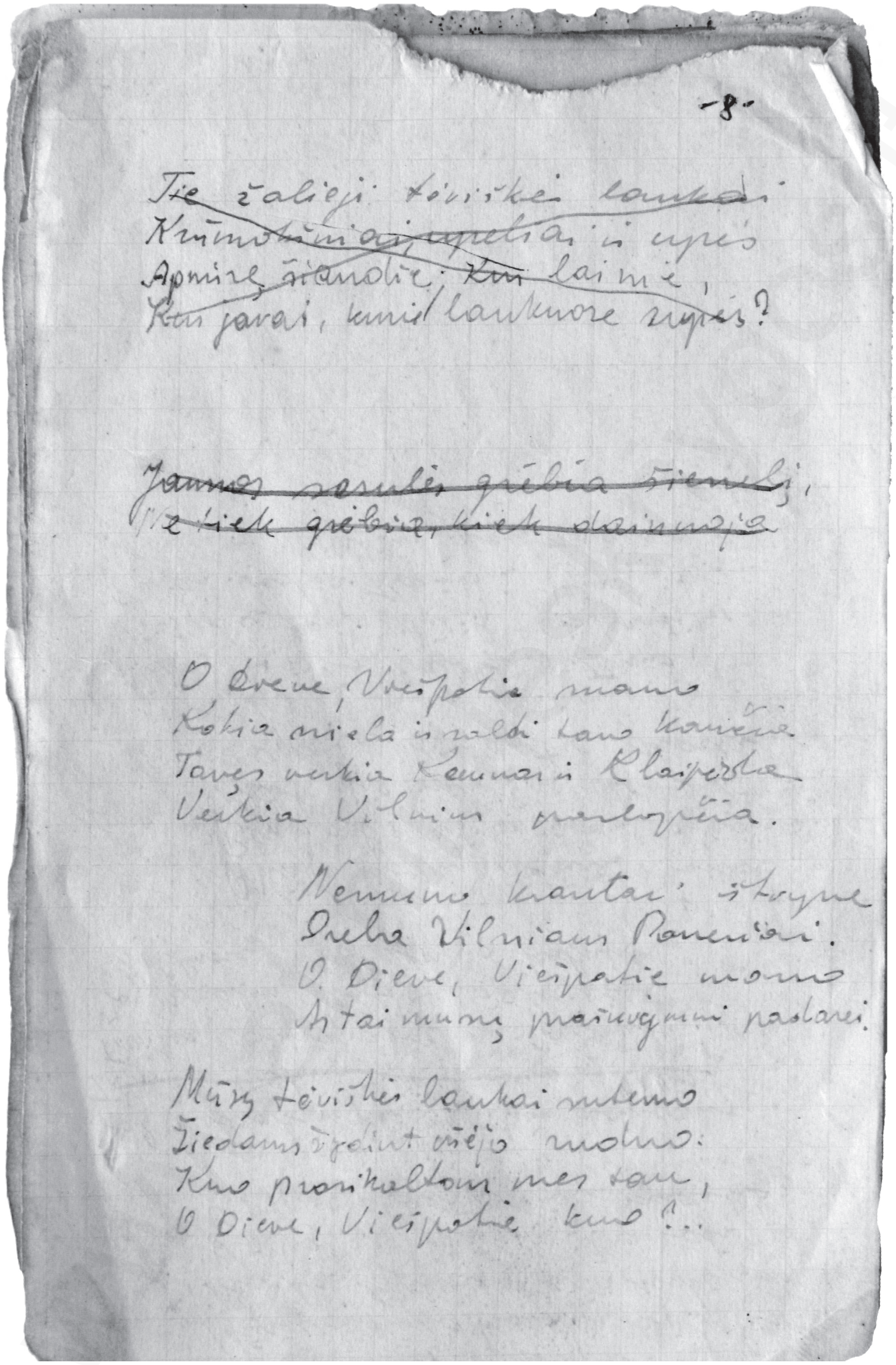

-8-

~~Tie žalieji tėviškės laukai~~
~~Krūmokšniai, upeliai ir upės~~
~~Apmirę šiandien, kur laimė,~~
~~Kur javai, kurių laukuose siūpės?~~

~~Jaunos sesutės grėbia šienelį,~~
~~Ir tiek grėbia, kiek dainuoja.~~

O Dieve, Viešpatie mano
Kokia ariela ir saldi tavo kančia
Tavęs verkia Kaunas ir Klaipėda
Verkia Vilnius neviltyje.

Nemuno krantai ištyrę
Dreba Vilniaus Panemuniai.
O Dieve, Viešpatie mano
Ar tai mūsų pražuvimui padarei.

Mūsų tėviškės laukai sutemo
Žiedams žydint vėjo rūdo:
Kuo prasikaltom mes tau,
O Dieve, Viešpatie kuo?..

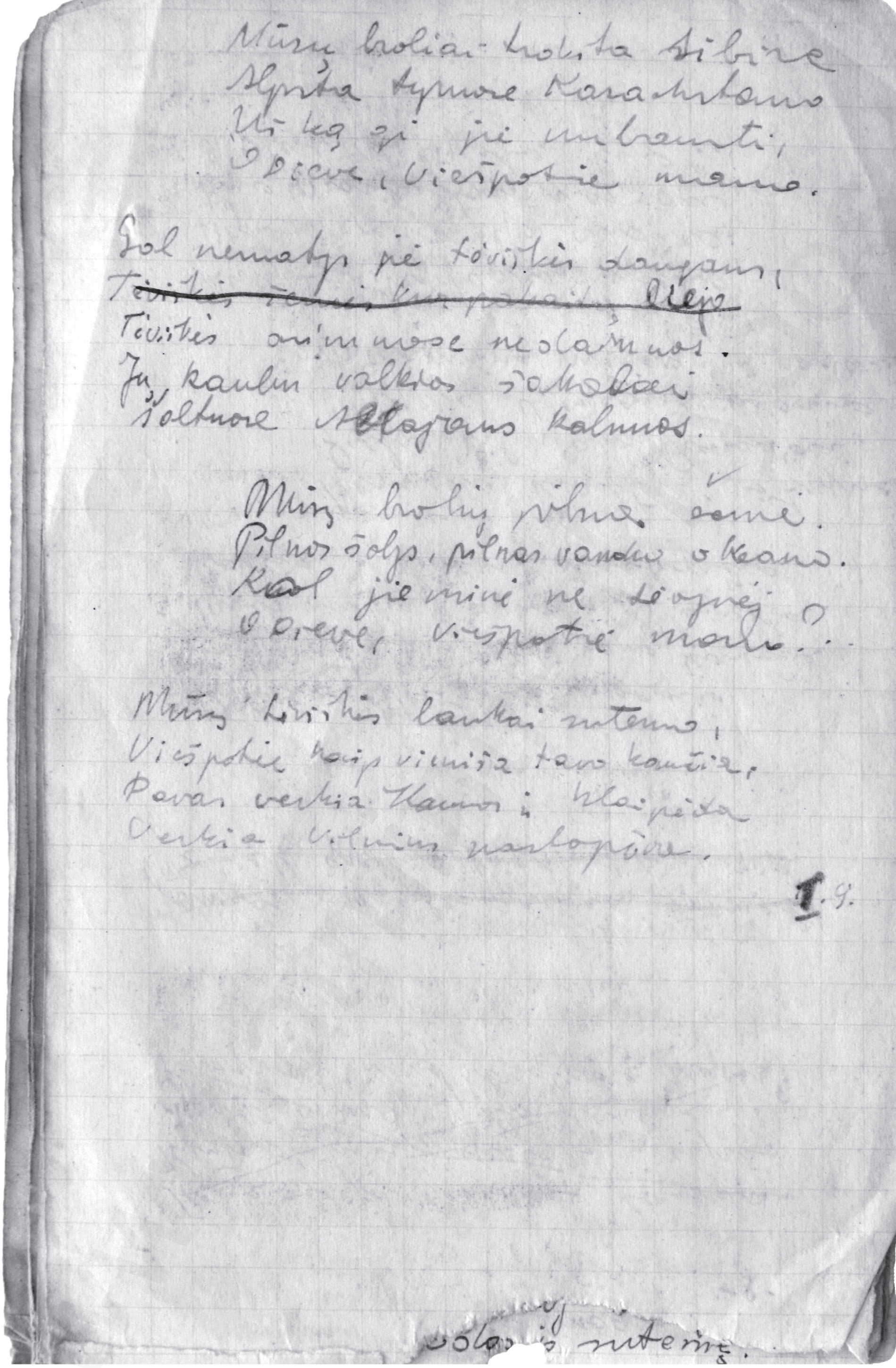
Mūsų broliai – trokšta Sibire
Apsnigta tyruose Karachstano
Už ką gi jie nubausti,
O Dieve, Viešpatie mano.

Gal nematys jie tėviškės dangaus,
~~Tėviškės [illegible] kur pakalnių liepos~~
Tėviškės arimuose nesilaidos.
Jų kaulus valkios šakalai
Šaltuose Altajaus kalnuos.

Mūsų brolių pilna šiaurė.
Pilnos šalys, pilnas vandenų okeano.
Kol jie mirė ne tėvynėj
O Dieve, Viešpatie mano?

Mūsų tėviškės laukai sutemo,
Viešpatie kaip vieniša tavo kančia,
Pavasar verkia Kaunas ir Klaipėda
Verkia Vilnius parlapėje.

I. G.

[illegible] iš sutemų.

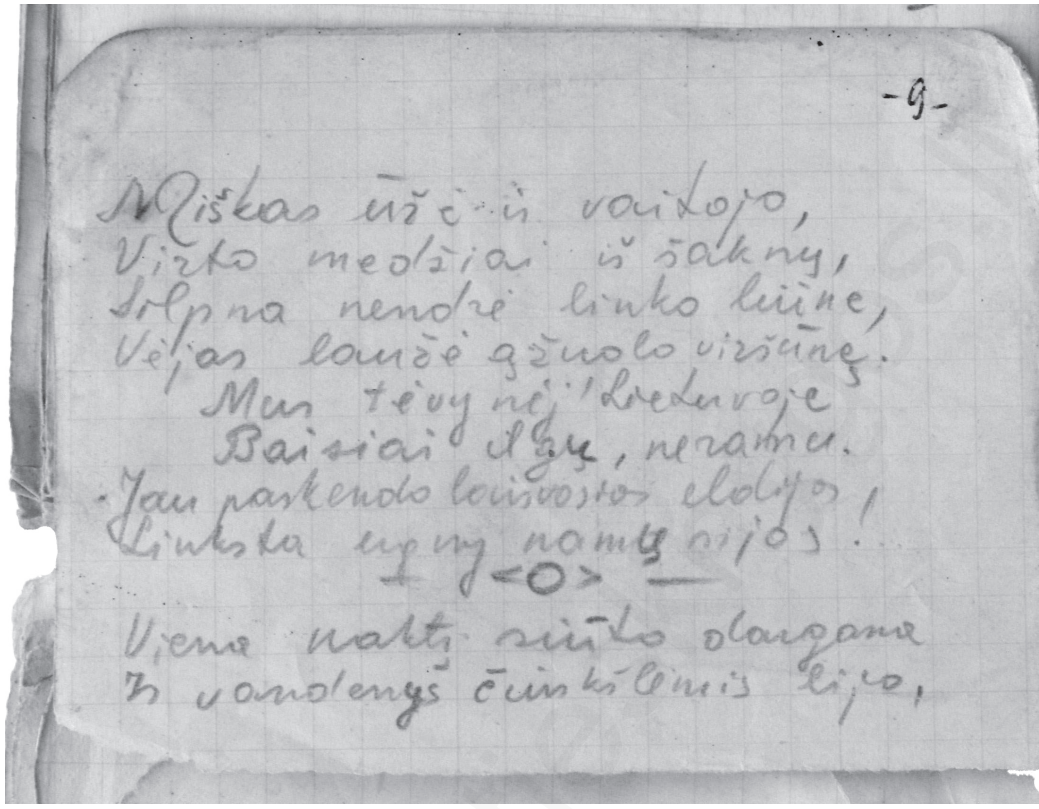

-9-

Miškas užė iš vaitojo,
Virto medžiai iš šaknų,
Silpna nendrė linko liūne,
Vėjas laužė ąžuolo viršūnę.
Mus tėvynėj' Lietuvoje
Baisiai ilgų, neramu.
Jau paskendo laisvosios eldijos,
Linksta ugny namų sijos!

— <O> —

Viena naktį siūto dargana
Iš vandenys čiurkšlėmis lijo,

www.atmintiesbuzas.lt

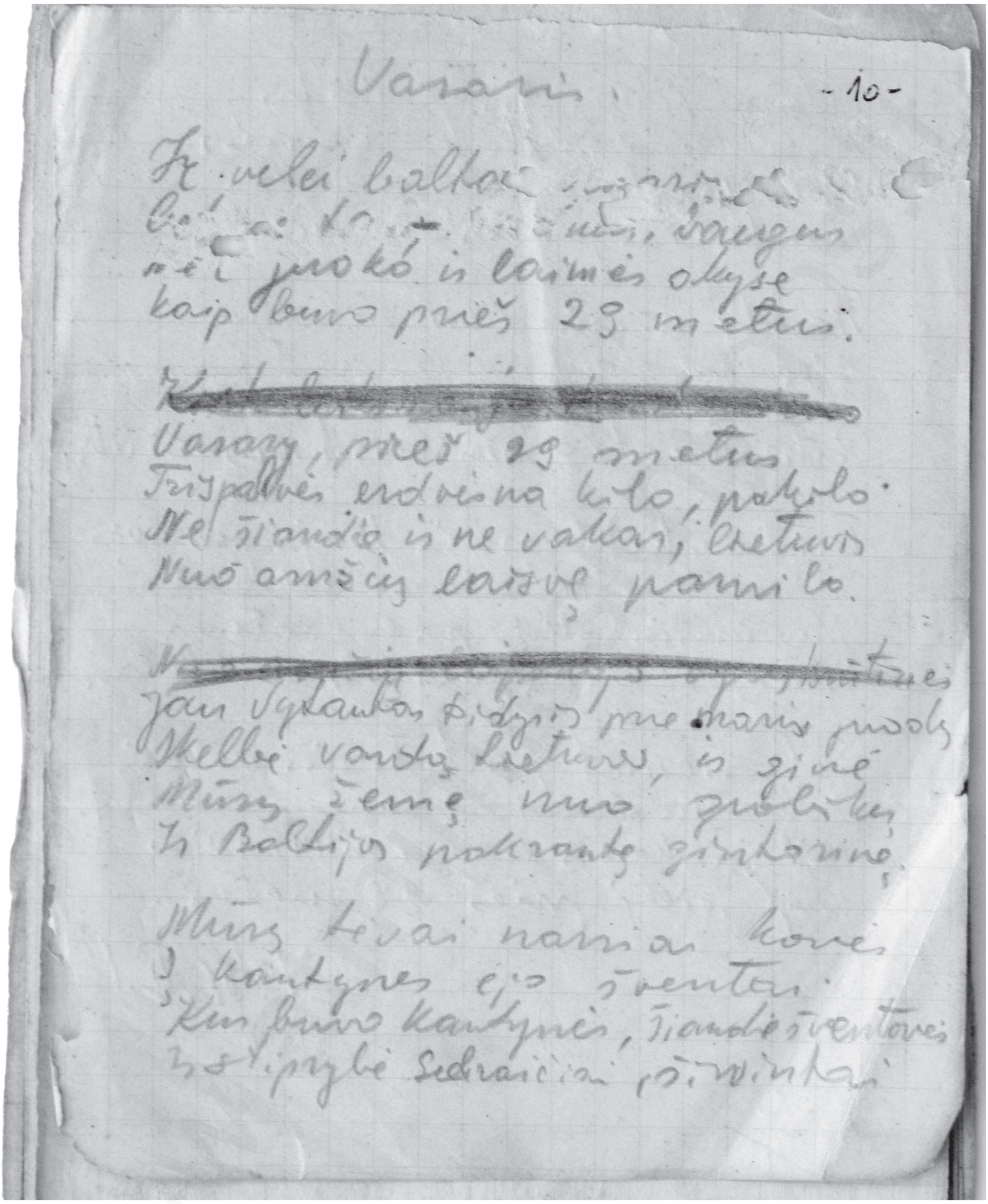
Vasaris. -10-

Ir vėl baltai [illegible]
[illegible] draugus
[illegible] juokas iš laimės akyse
kaip buvo prieš 29 metus.

[illegible]
Vasary, prieš 29 metus
Trispalvės erdvėsna kilo, pakilo.
Ne šiandie ir ne vakar, Lietuva
Nuo amžių laisvę pamilo.

[illegible]
Jau [illegible] didysis prie manis prakalbo
Skelbė vardą Lietuvos, ir gynė
Mūsų žemę nuo grobikų
Iš Baltijos pakrantę gintaringą

Mūsų tėvai narsiai kovės
Į kautynes ėjo šventai
Kur buvo kautynės, šiandie šventovės
[illegible] Sedraičiai, [illegible]

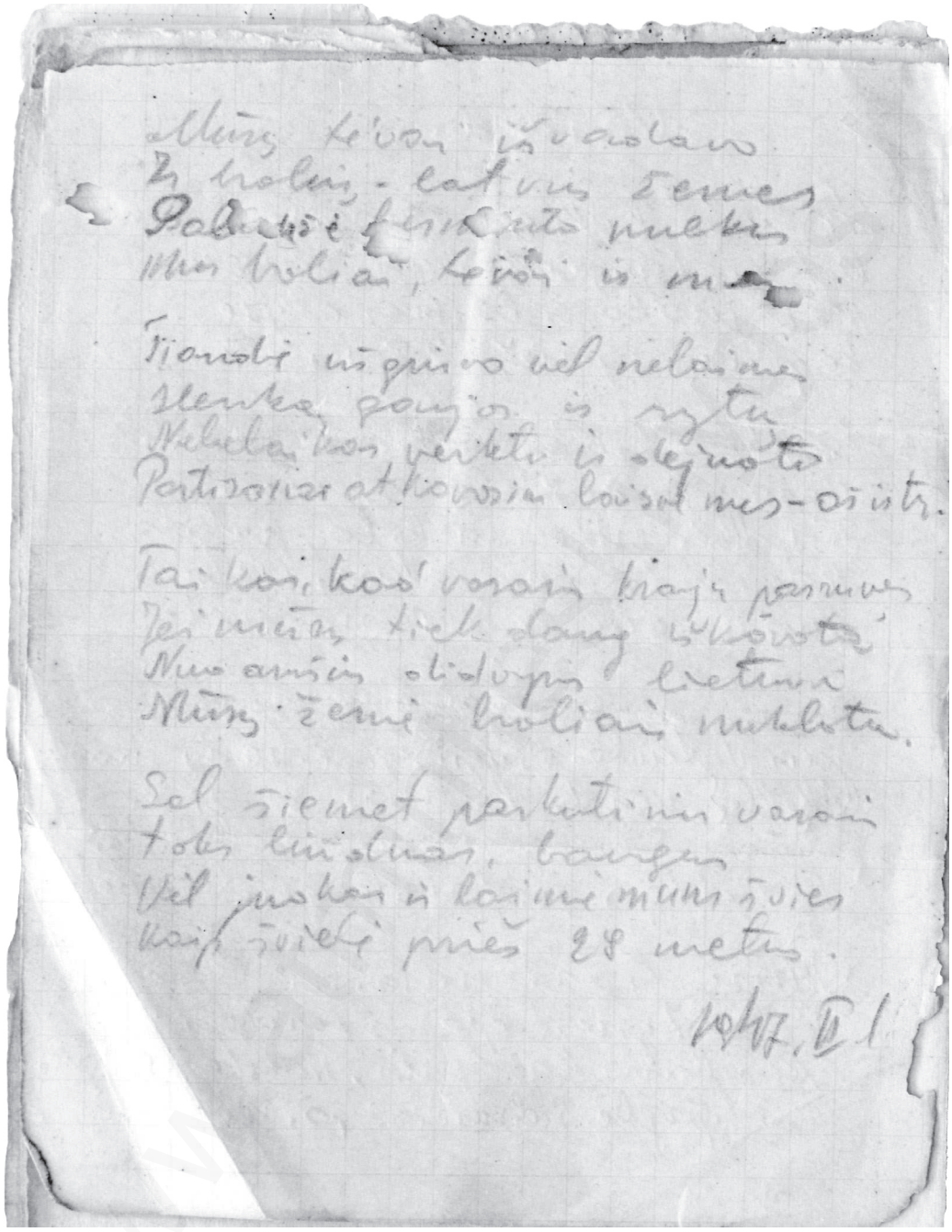

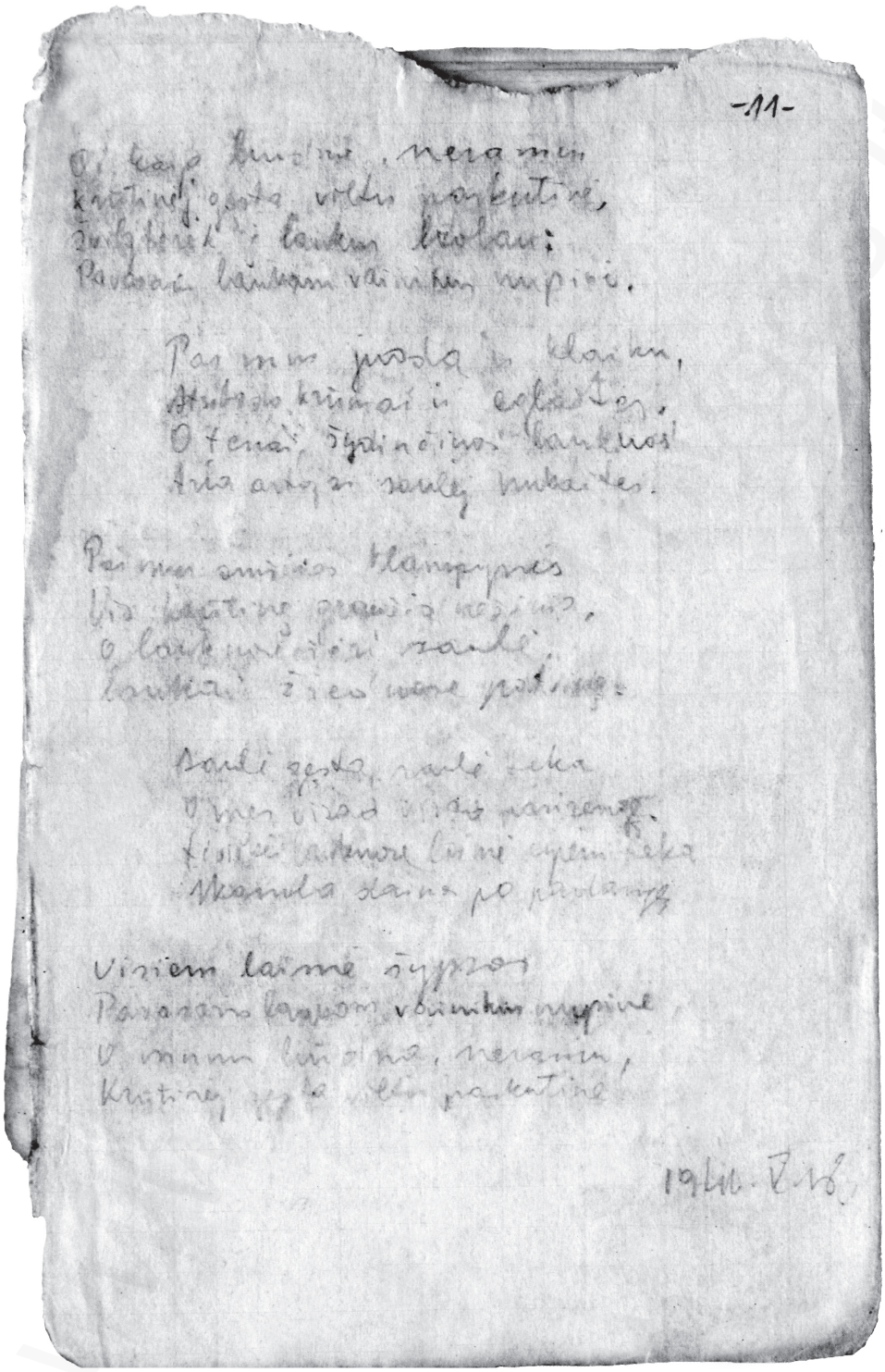

-11-

O kaip brolis, nerami
Krūtinė apsta vilko pakutinė,
Žvilgterėk į laukan broliau:
Pavasaris laukuos vainikan supinė.

Pas mus pusla ir klonin,
Atbėgo krūmai ir eglaitės,
O tenai, tyrulinėjos laukuos
Dria arkliai ir varlės kukavės.

Pas mus aniedos klampynės
Vis kažkoks pragydo nežinia,
O laukuose dėžės varlės,
Laukuos žiedai vos prasiskleidę.

Varlės gesta, varlės reka
O man viską vilnis nuneša,
Kiekvieš laukuose laimė sveikina
Skambia daina po pievelę.

Visiem laimė tyyyra
Pavasaris laukuos vainikan supinė
O mano laimė, nerami,
Krūtinę, kaip vilko pakutinė.

1946. V. 18.

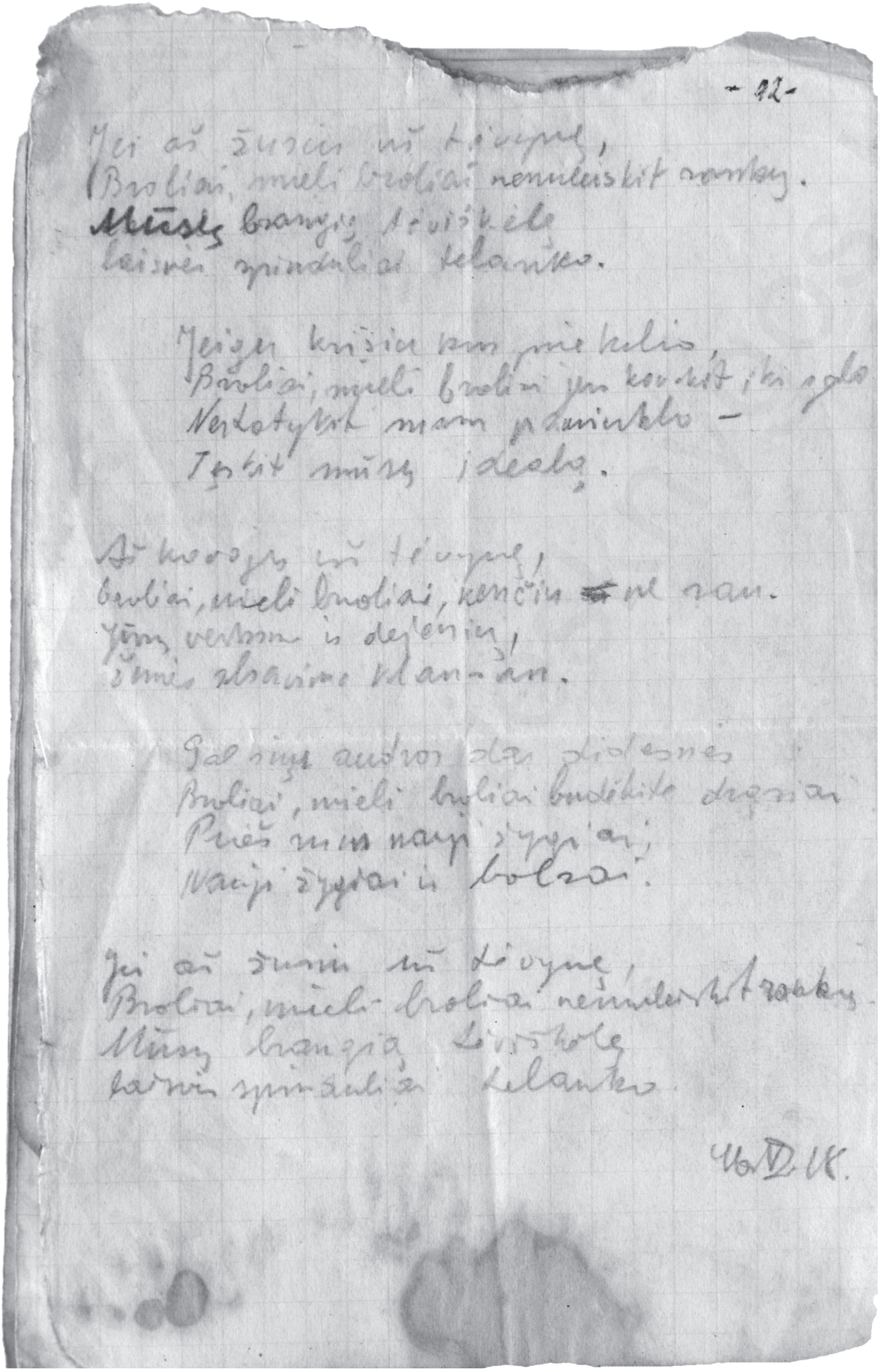
-12-

Jei aš žūsiu už tėvynę,
Broliai, mieli broliai nenuleiskit rankų.
Mūsų brangią tėviškėlę
laisvės spinduliai telanko.

Jeigu krisiu pas mus prie kelio,
Broliai, mieli broliai jūs kovokit iki galo
Nestatykit man paminklo –
Tęskit mūsų idealą.

Aš merdėju už tėvynę,
broliai, mieli broliai, kenčiu už jus.
Jūsų veidus iš dejonių,
žemės alsavimo klau-siau.

Gal siųs audros dar plieksnes
Broliai, mieli broliai budėkite drąsiai
Prieš mus nauji žygiai,
Nauji žygiai ir balsai.

Jei aš žūsiu už tėvynę,
Broliai, mieli broliai nenuleiskit rankų.
Mūsų brangią tėviškėlę
laisvės spinduliai telanko.

[illegible] IX. 18.

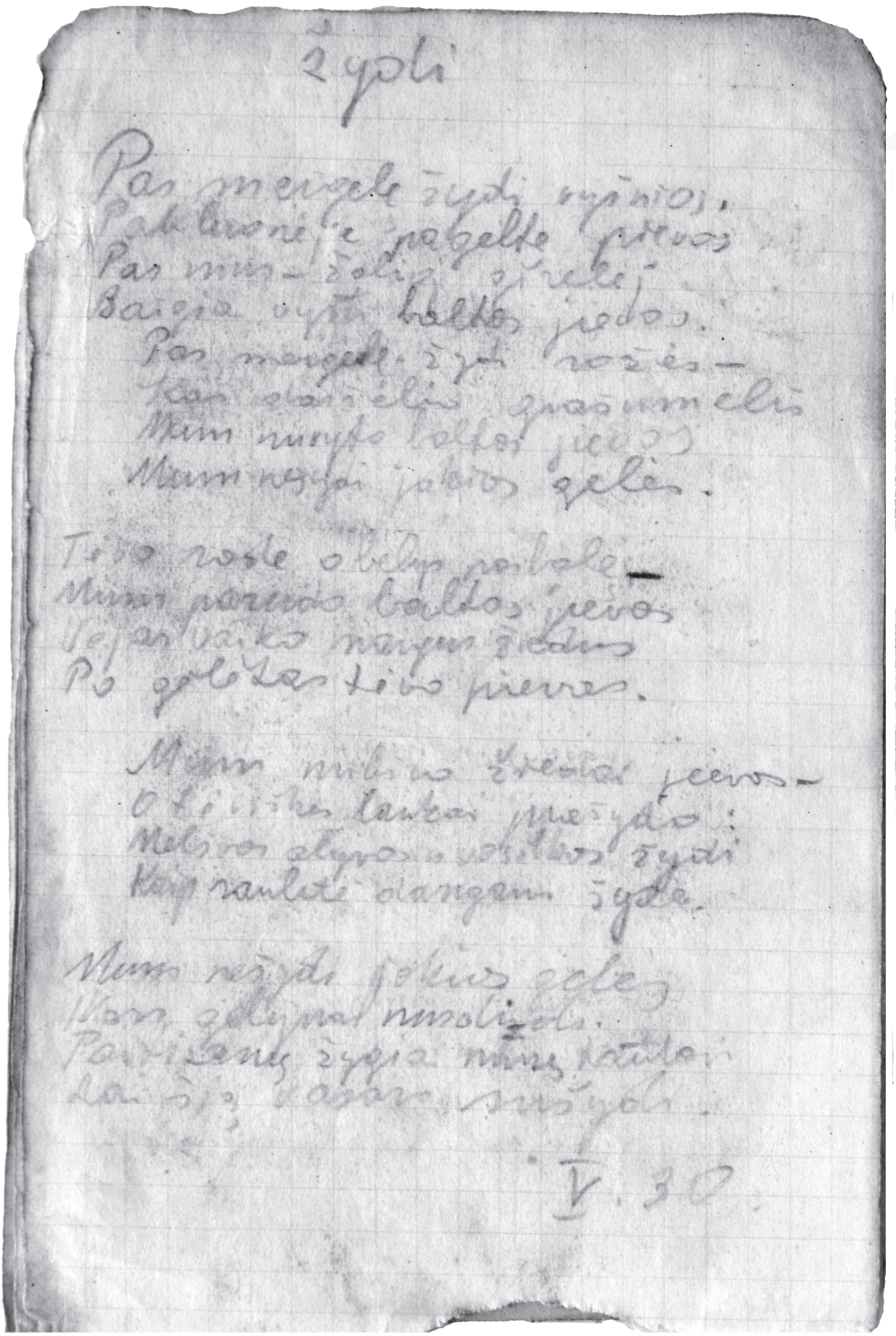

Žydi

Pas mergelę žydi [illegible],
Pakluonėje pabalę pievos,
Pas mane — žolių girelėj
Baigia vyšnių baltos žiedos.
Pas mergelę žydi rožės —
[illegible] gražumėlis
Mum nuvyto baltos jievos
Mum nežydi jokios gėlės.

Tėvo sode obelys pabalę —
Mum pražydo baltos jievos
Vėjas vaiko margus žiedus
Po gėlėtas tėvo pievas.

Mum [illegible] žydėjo jievos —
O [illegible] laukai nežydo;
Melsvos [illegible] žydi
Kaip saulutė dangum žydra.

Mum nežydi jokios gėlės
Kam gėlynai [illegible].
Partizanų žygiai mūsų kautynės
Šią vasarą sužydi.

V. 30

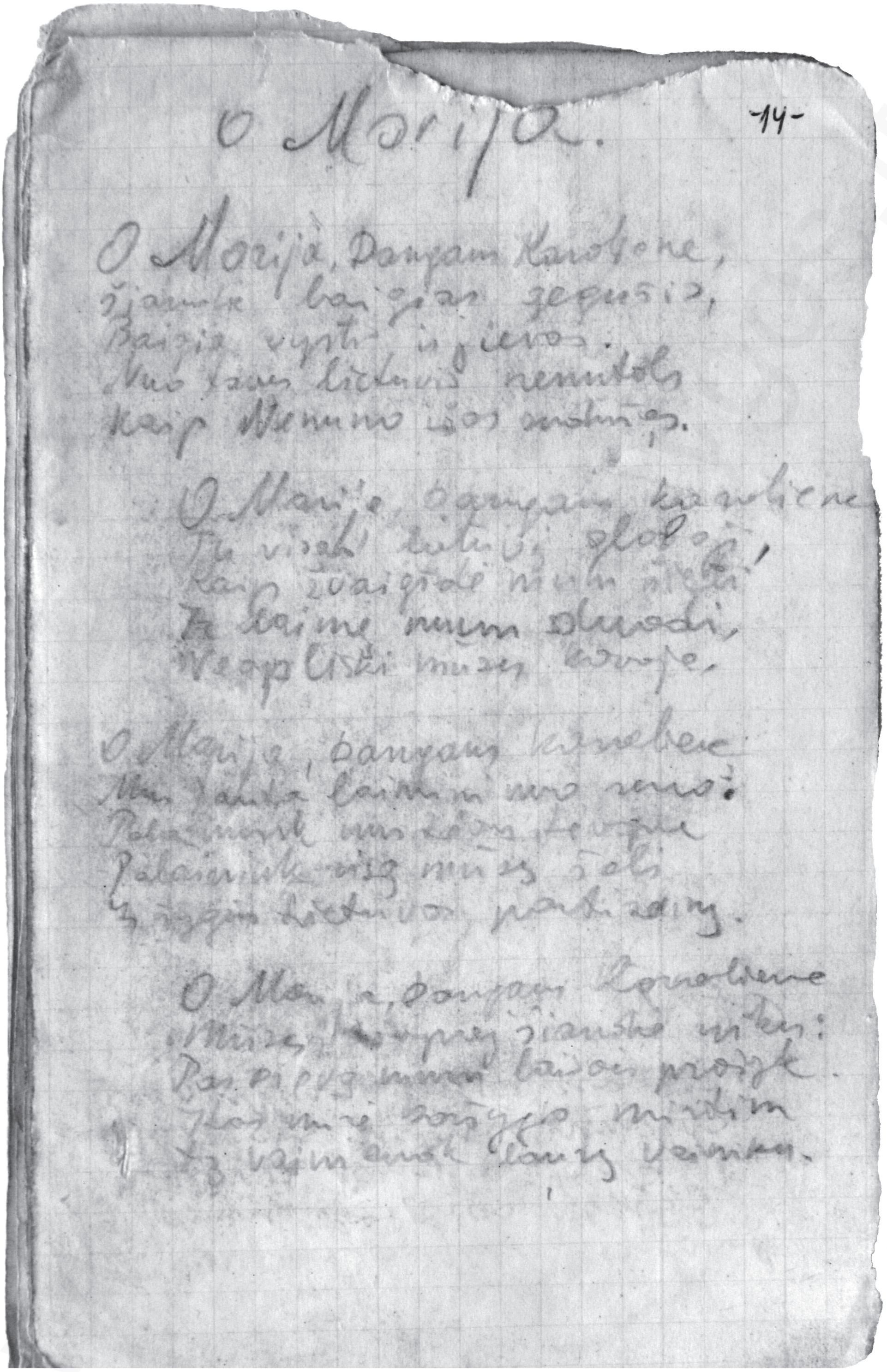

O Marija. -14-

O Marija, Dangaus Karaliene,
Žiauriai baigias gegužis,
Baigia vysti ir [illegible].
Nuo tavęs lietuvis nenutols
Kaip Nemuno [illegible].

O Marija, Dangaus karaliene
Tu visų lietuvių globėja!
Kaip žvaigždė [illegible]
Ir laimę mum [illegible],
Neapleiski mūsų [illegible].

O Marija, Dangaus Karaliene
Mum [illegible] laimių nuo tavęs:
Palaimink mus [illegible]
Palaimink [illegible] mūsų [illegible]
Iš [illegible] Lietuvos partizaną.

O Marija, Dangaus Karaliene
Mūsų [illegible] prieš [illegible]:
[illegible]
[illegible]
Iš [illegible] Lietuvą [illegible].

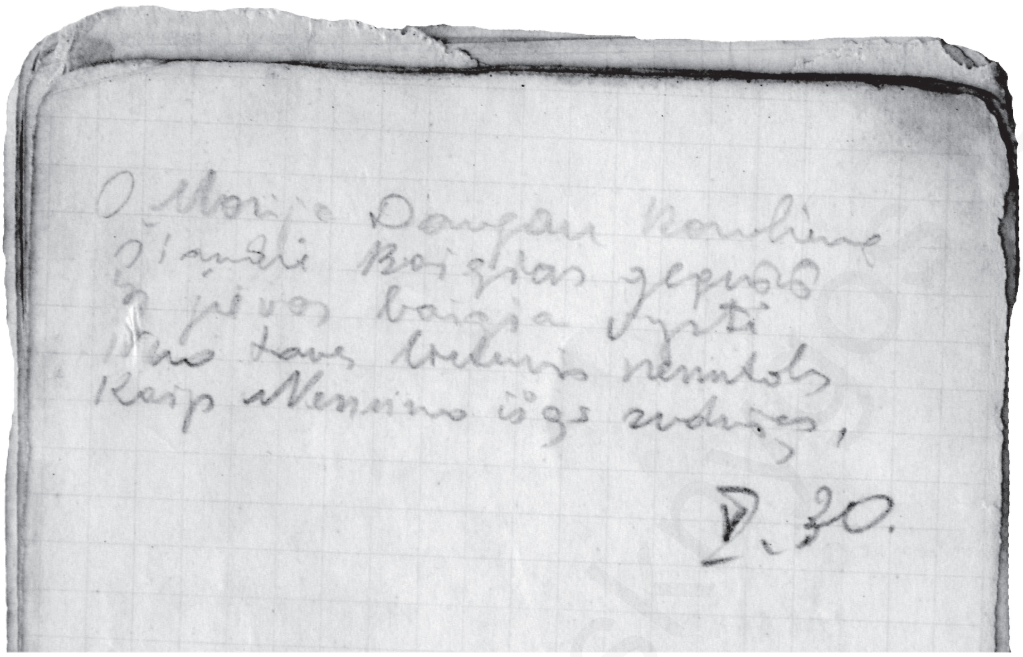

O Marija Dangau Kamlieng
Šiandie Baigias gegužė
Ir jievos baigia vystė
Nuo tavęs lietuvis nenutols
Kaip Nemuno išgas sudvigas,

V. 30.

www.atmintieskpd.org

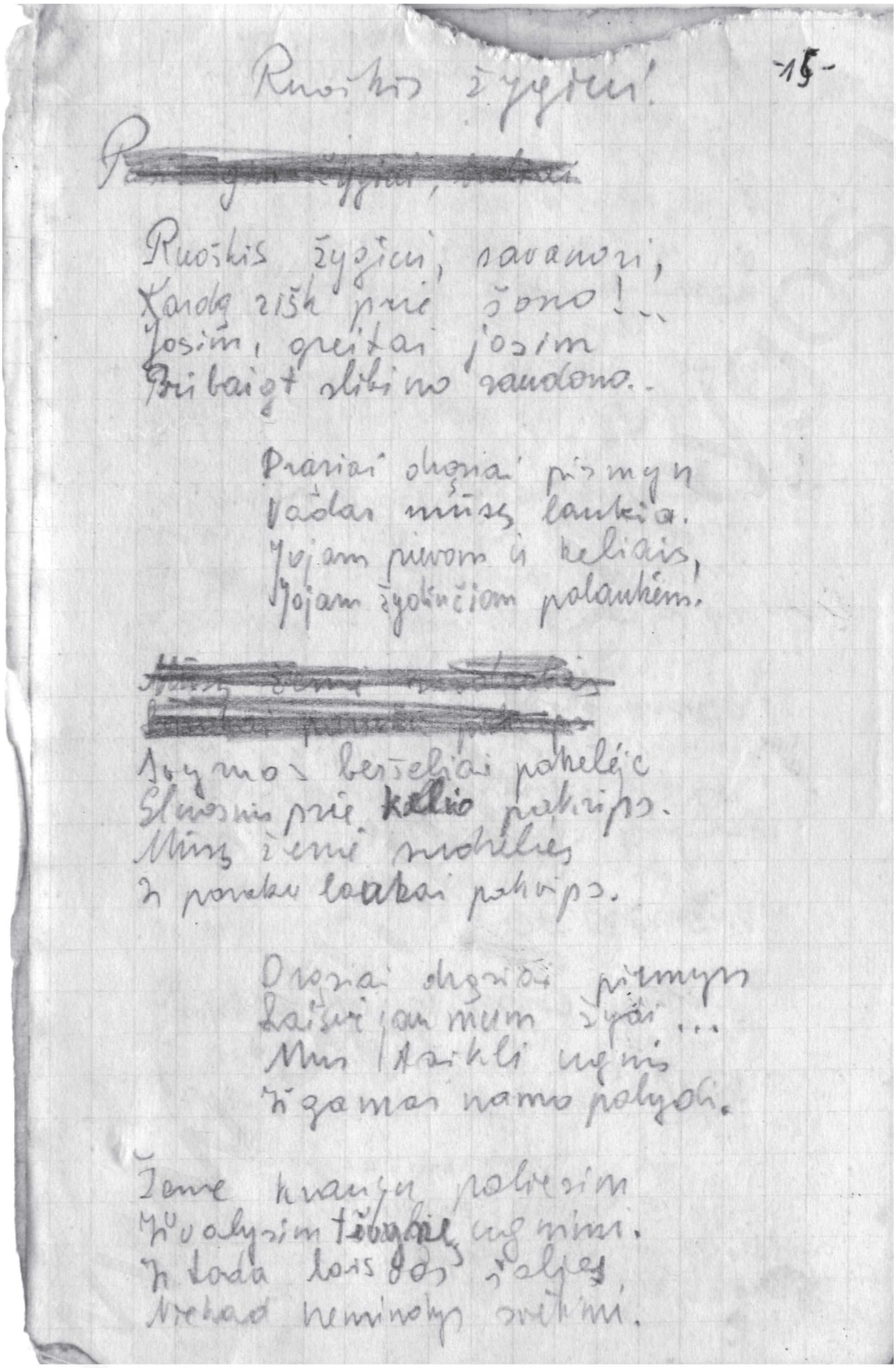

Ruoškis žygiui!

-15-

~~[illegible]~~

Ruoškis žygiui, savanori,
Kardą rišk prie šono!..
Josim, greitai josim
Pribaigt slibino raudono.

Plačiai ošia pirmyn
Vėdas mūsų laukia.
Jojam pievom ir keliais,
Jojam žydinčiom palaukėm.

~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

Liūdnos beržėliai pakelėje
Šluosnis prie kelio pakrypo.
Mūsų žemė sudrebės
Ir pavasariu laukai pakrypo.

Drąsiai ugnies pirmyn
Laisvę jau mum žydi...
Mus (žirgai) ugnis
Ir gamos namo palydi.

Žemę brangią paliesim
Išvalysim tėvynę ugnimi.
Ir tada laisvės žalios
Niekad neminsim svetimi.

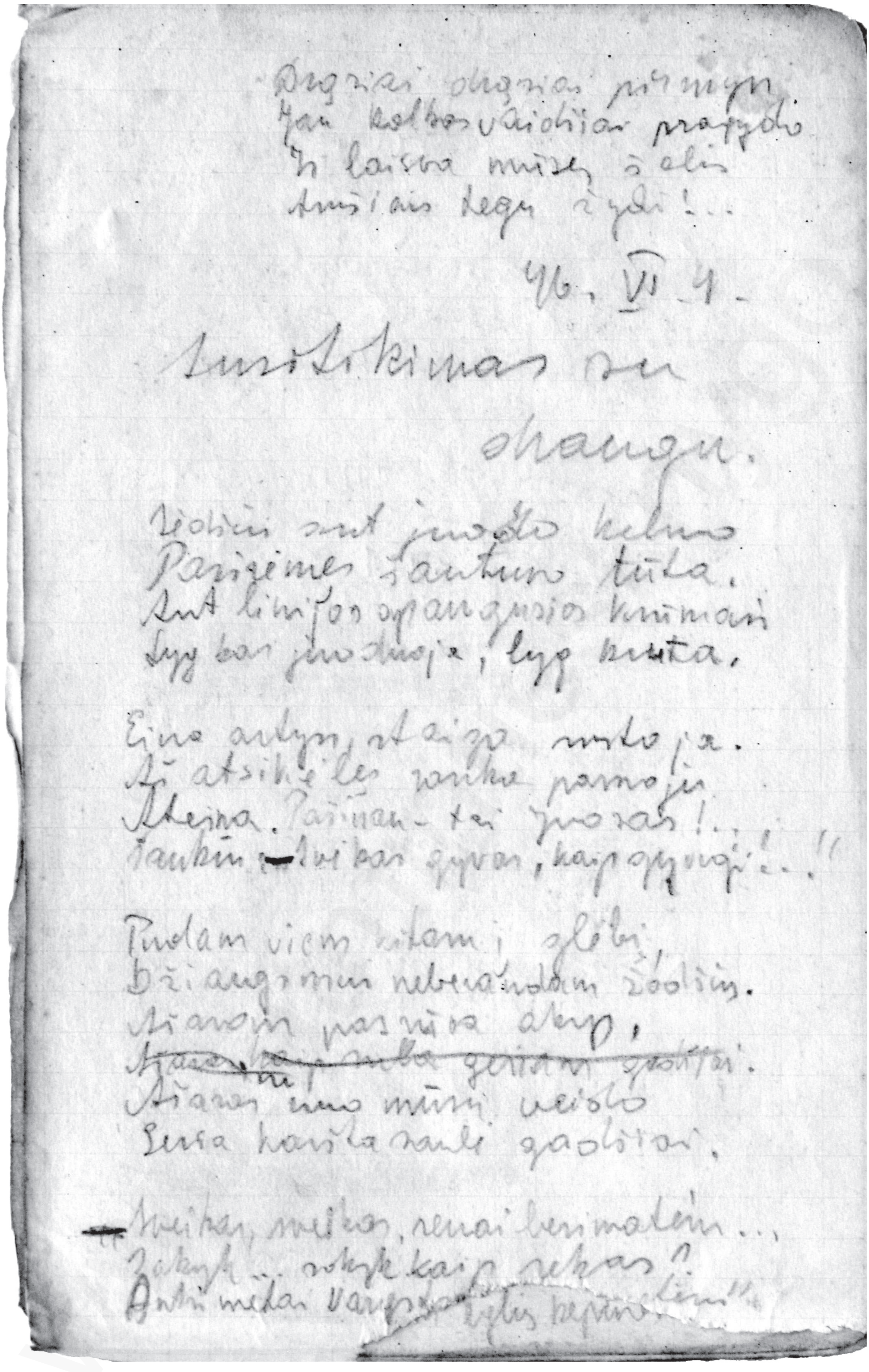

Drąsiai drąsiai pirmyn
Jau kolchozų [illegible] prapuldo
Ir laisva mūsų šalis
Amžiais degs žydės!..

46. VI. 4.

Susitikimas su draugu.

Šiandien ant juodo kelio
Pasigenes [illegible] tūla.
Ant linijos [illegible] kūrimai
Lyg kas juodoja, lyg [illegible].

Eina artyn, staiga [illegible].
Aš atsikėlęs [illegible] pamojau
Ateina. Pažinau — tai Juozas!..
Šaukiu — Sveikas gyvas, kaip gyvuoji!..

Puolam viens kitam į glėbį,
Džiaugsmu nebežinodam žodžių.
Ašaros pasirodo akyse,
~~[illegible] gerosios [illegible].~~
Ašaros [illegible] mūsų veido
[illegible] saulė [illegible].

— Sveikas, sveikas, seniai besimatėm...
Sakyk... sakyk kaip sekas?
Antri metai [illegible] kelis keptinės [illegible].

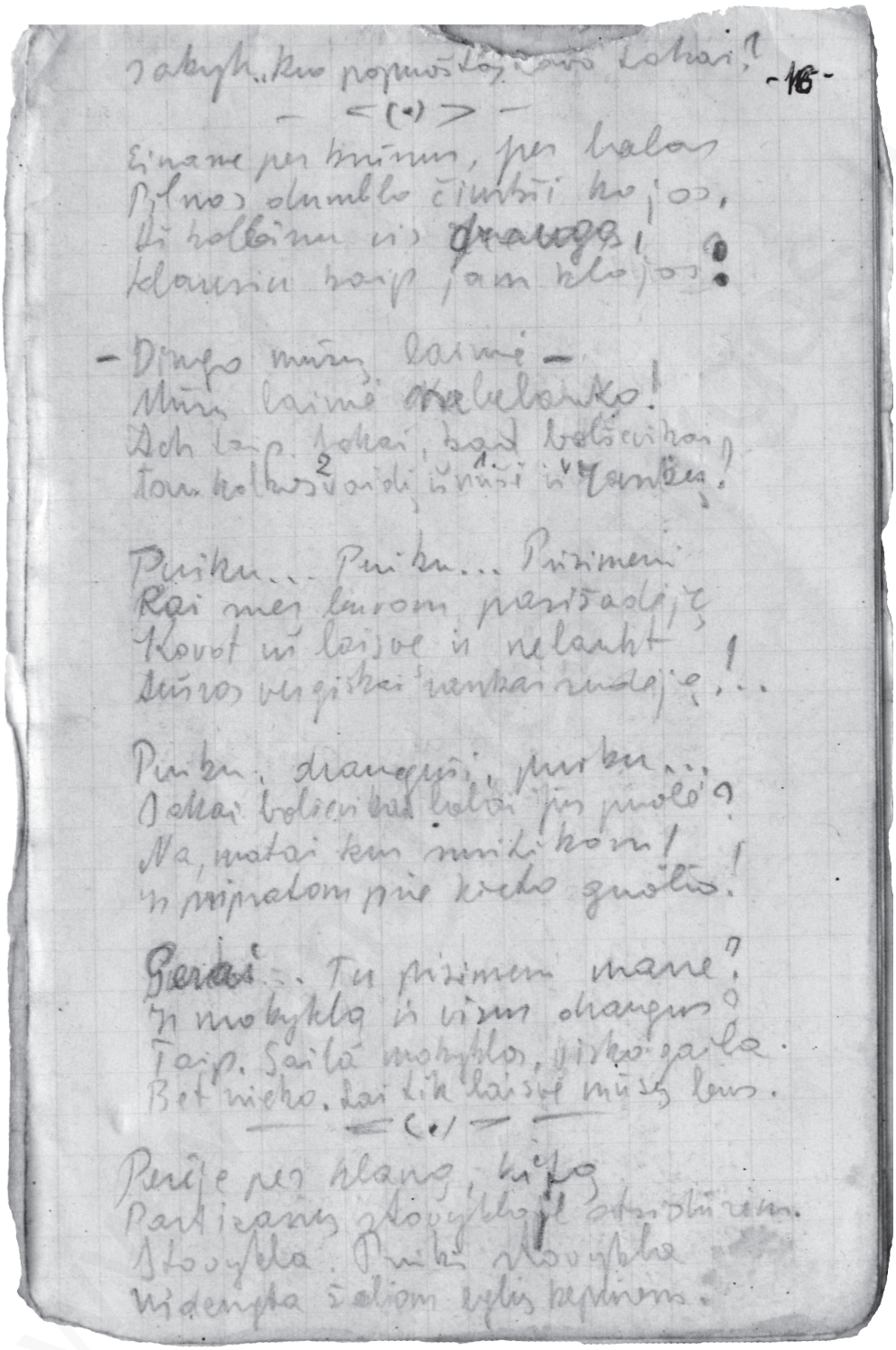

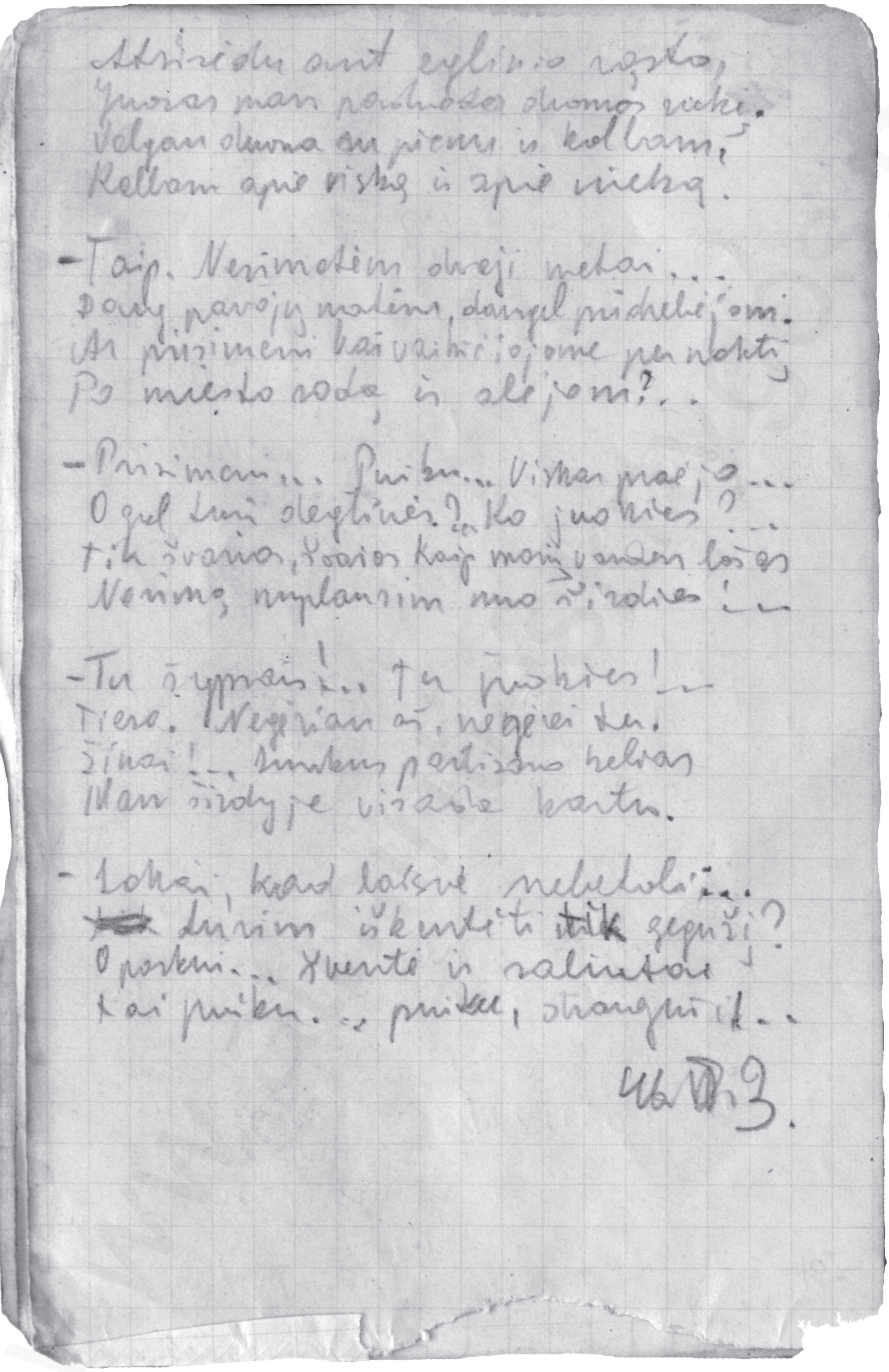

Atsisėdu ant eglinio rąsto,
Juozas man paduoda dūmams rūkyt.
Valgom duoną su pienu ir kalbam,
Kalbam apie viską ir apie nieką.

– Taip. Nesimatėm dveji metai...
Daug pavojų matėm, daugel prikentėjom.
Ar prisimeni kaip vaikščiojome pernakt
Po miesto sodą ir alėjom?..

– Prisimenu... Puiku... Viskas praėjo...
O gal turi degtinės?.. Ko juokies?..
Tik švarios, švarios kaip mūsų vandens lašas
Norim, nuplausim nuo širdies!..

– Tu įpratęs!.. Tu juokies!..
Tiesa. Negėriau aš, negėrei tu.
Žinai!.. Sunkus partizano kelias
Man širdyje visada kartu.

– Tokiai, kad laisvė nebebūtų?..
~~[illegible]~~ Turim iškentėti ~~tik~~ gegužį?
O paskui... Šventė ir saliutai
Kai puiku... puiku, stiprumo it...

[illegible]

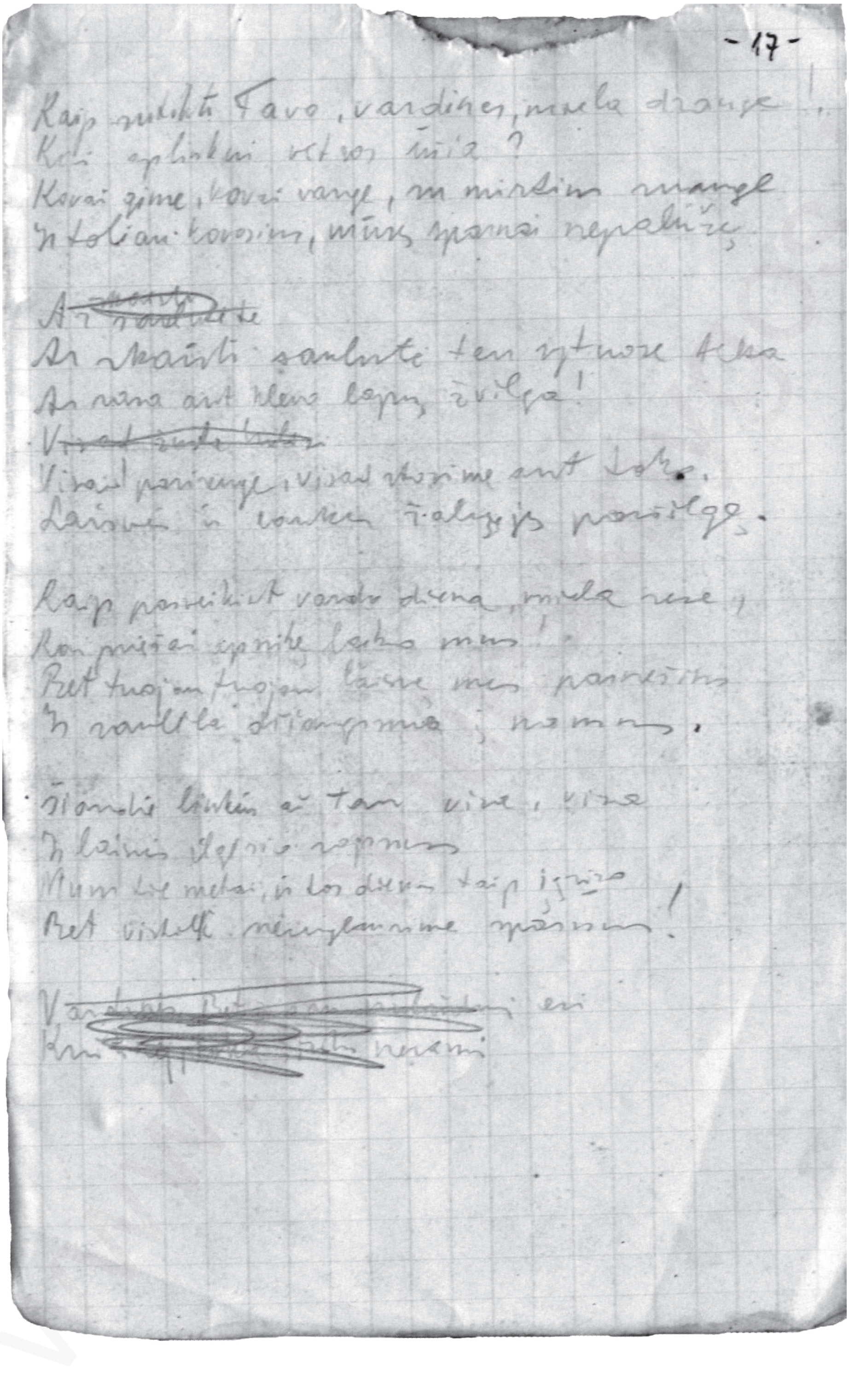

-17-

Kaip sutikti Tavo vardines, miela drauge!,
Kai aplinkui vėtros ūžia?
Kovai gimę, kovai vargę, su mirtim sumangę
Ir toliau kovosim, mūs sparnai nepalūžę.

~~Ar [illegible]~~
Ar skaisti saulutė ten ištrauks tekia
Ar rasa ant klevo lapų žvilga!
~~Visad [illegible]~~
Visad pasiruošę, visad stosime ant tako.
Laisvės ir tautos tolimųjų pasiilgę.

Kaip pasveikint vardo dieną, miela sese,
Kai priešai apnikę laiko mus!
Bet tuojau, tuojau laisvę mes pasveiksim
Ir vaikščiosim drąsiai į namus.

Šiandie linkiu aš tau vieno, vieno
Ir laisvės ilgesio sapnus
Nors kiti metai, ir tos dienos taip įgriso!
Bet vistiek neužmiršime sparnus!

~~Vardinės [illegible] esi~~
~~Kur [illegible] neramu~~

Sudie

Sudie mielieji draugai,
Ir das kaita mislie,
Drąsiai išeiname į žygį
Ir negrįšim mes šiandie.

Nors šiandiena lietus lyja
Ir griaustiniai ore trankos
Sudie, laikas, mums išeiti
Imkime ginklus į rankas.

Mes nebijom piktojo priešo
Nei jo pekliškos ugnies
Žaibai tėviškės laukuose
Mum takus nušvies.

Eisim žaliom pievom

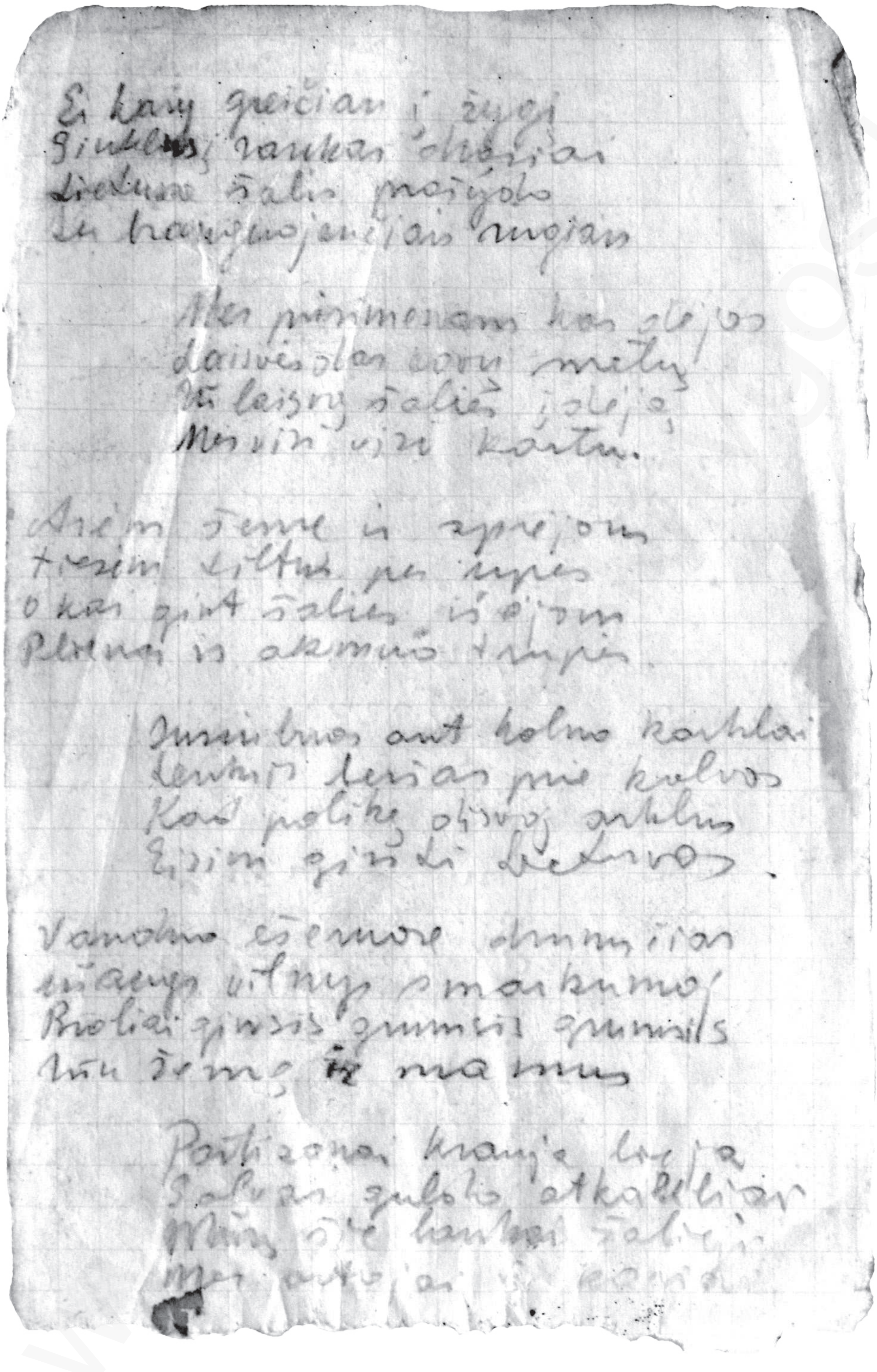
Ei kaip greičiau į žygį
Ginklus rankas čiupsiai
Lietuva šalis prašyto
Su kraujuojančiais rūbais

Mes prisimenam kas stojos
laisvės sargon anų metų
Už laisvą šalį įsijojo
Mes visi visi kartu.

Ariem žemę ir sprendžiom
tiesim viltys per upes
O kas gint šalies išėjom
Plienai iš akmens trupės

Susirinkos ant kalno kariai
Lenkinis lėsias prie kalvos
Kas paliko [illegible] arklius
Eisim ginti Lietuvos.

Vandenų ežeruose dumsčiai
sužaidys viltys smarkumoj
Broliai ginsis gimusis gimusis
Tėvų žemę ir namus

Partizanai kraujuje laja
Salvas gulėto atkaklias
Mūsų [illegible] laukai šaliai
Mes [illegible]

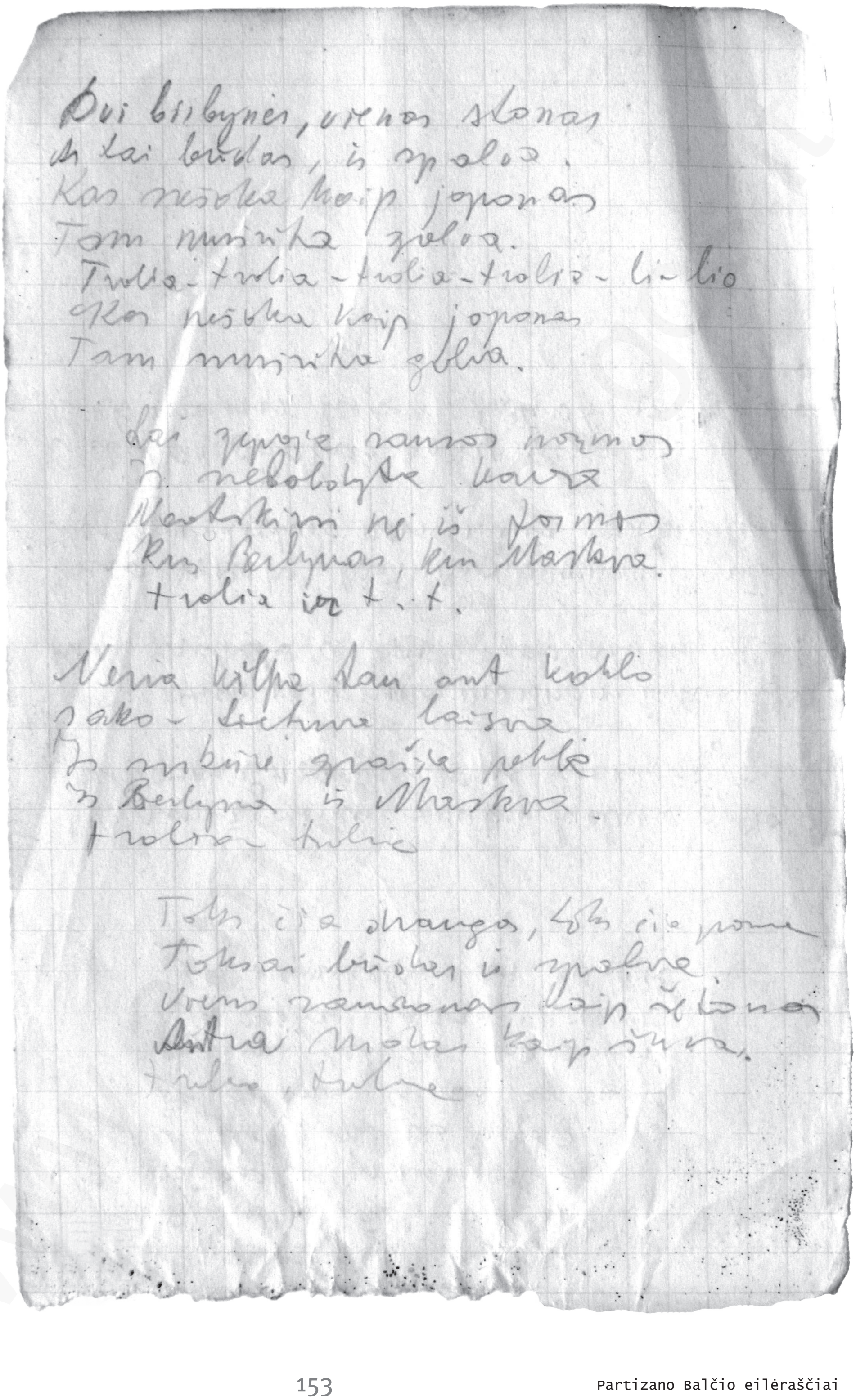
Dvi bsibynės, vienas slonas
Ir tai būdas, iš spalvos.
Kas nešoka kaip japonas
Tam muzika galva.
Trolia-trolia-trolia-trolia-li-lio
Kas nešoka kaip japonas
Tam muzika galva.

Lai gyvuoja ramios naujos
Ir nebolelyte kava
Nešokim ne iš formos
Kur Berlynas, kur Maskva.
trolia ir t. t.

Neria kilpą tau ant kaklo
Jako-... laisva
Iš ... spraišia pekle
Iš Berlyno iš Maskva.
trolia-trolia

Toks čia drangas, toks čia pone
Toksai būdas iš spalvos.
Vienas ramsonas kaip žolona
Antras molas kaip šuva.
trolia, trolia.

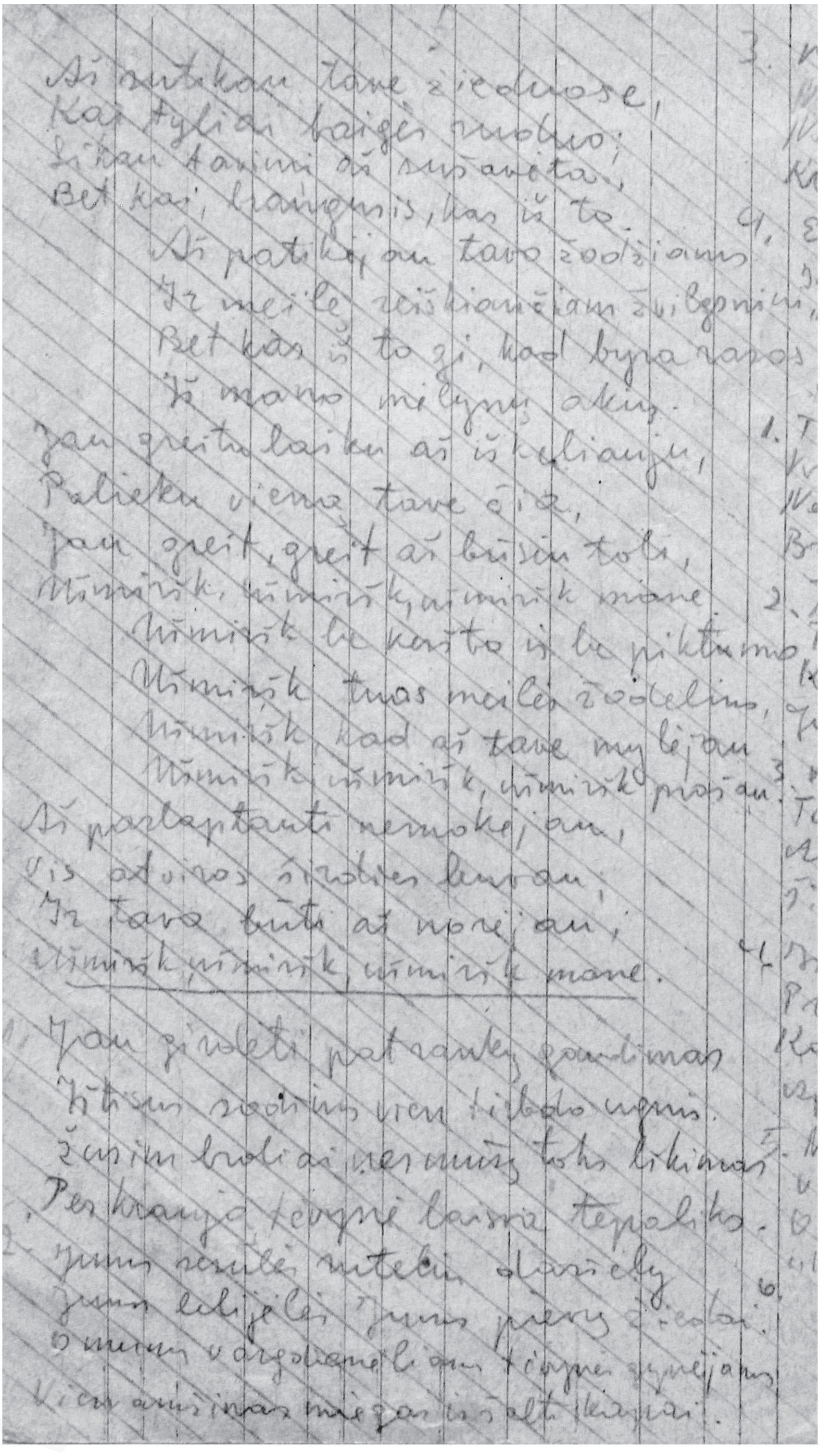

Aš sutikau tave žieduose,
Kai tyliai baigės ruduo;
Likau tavimi aš sužavėta,
Bet kas, brangusis, kas iš to.
Aš patikėjau tavo žodžiams
Ir meilės trokštančiam žvilgsniui,
Bet kas iš to gi, kad byra rasos
Iš mano mėlynų akių.
Jau greitu laiku aš iškeliauju,
Palieku vieną tave čia,
Jau greit, greit aš būsiu toli,
Užmiršk, užmiršk, užmiršk mane.
Užmiršk be karšto ir be piktumo,
Užmiršk tuos meilės žodelius,
Užmiršk, kad aš tave mylėjau,
Užmiršk, užmiršk, užmiršk prašau.
Aš paslaptauti nemokėjau,
Vis atviros širdies buvau,
Ir tava būti aš norėjau,
Užmiršk, užmiršk, užmiršk mane.

Jau girdėti patrankų gaudimas
Ištisus sodžius vien liepsnos ugnis.
Žūsim broliai, nes mūsų toks likimas
Per kraują tėvynė laisvė tepaliks.
Jums saulelės nutekės dausiely
Jums lelijėlės, jums pievų žiedai.
O mums vargstantiems tėvynei gynėjams
Vien amžinas miegas iš šalti kapai.

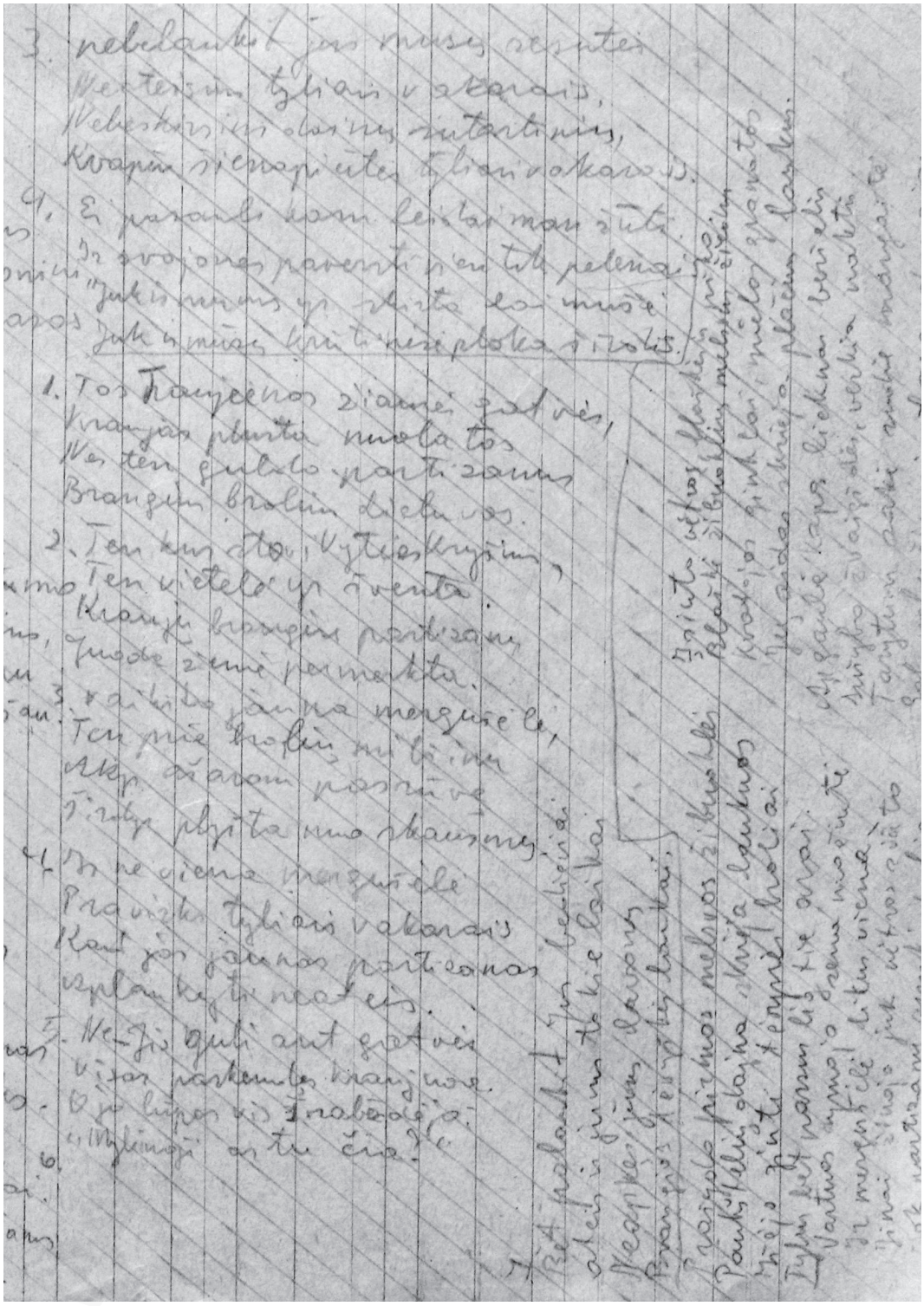

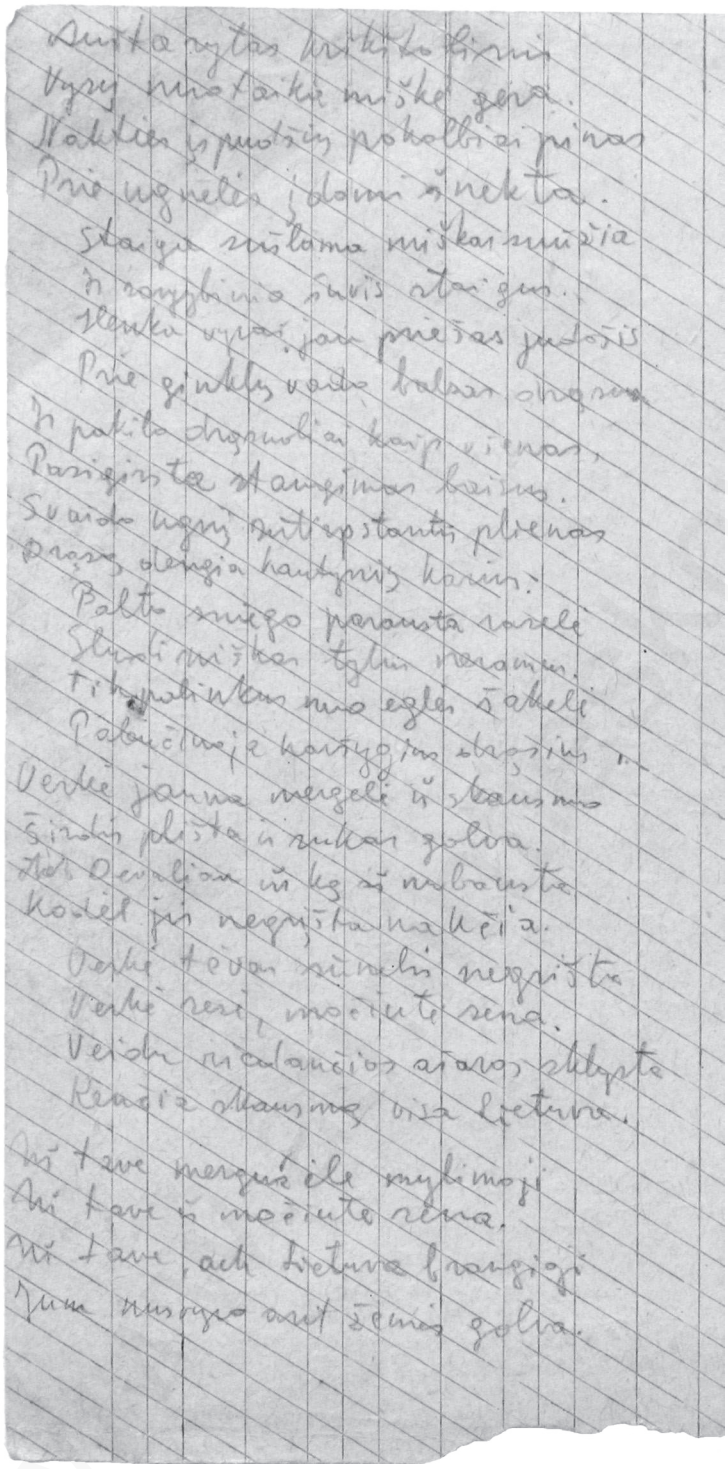

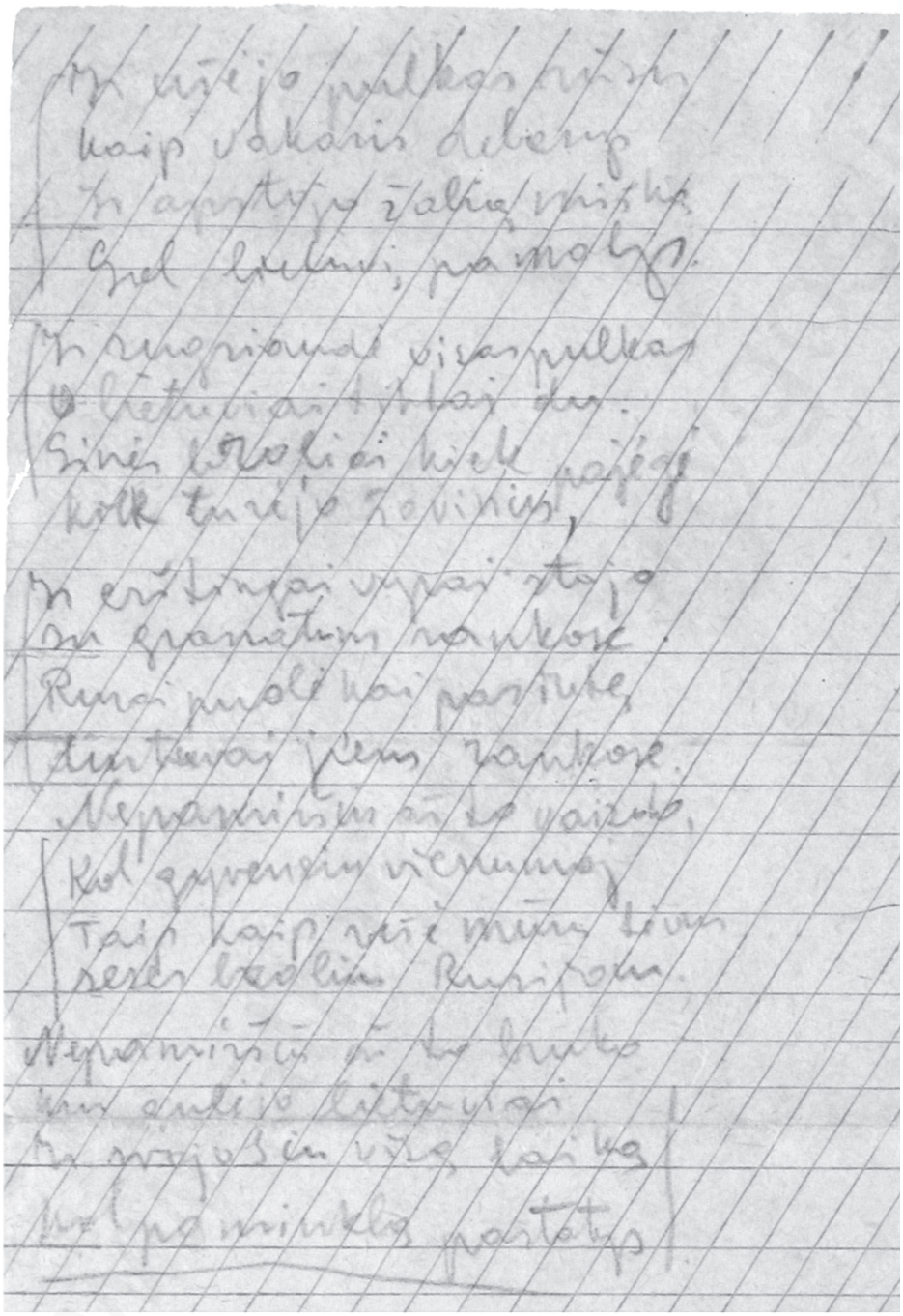

Leidinio rengėjas dėkoja
Kazimierai Imbrasaitei-Kisielienei,
Violetai Jakočiūnaitei,
Vitai Vaitelytei,
Eugenijai Naulickienei,
Liudvikai Suchockienei,
Romui Kauniečiui,
Vaidui Baniui,
Kėdainių krašto muziejui,
pateikusiems istorinės medžiagos
šiam leidiniui.

www.atmintiesknygos.lt

Leidinyje panaudotos nuotraukos iš:

Jonės Jelinskaitės-Kluonienės asmeninio archyvo
Romo Kauniečio asmeninio archyvo
Igno Meškausko asmeninio archyvo
Vaclovo Slivinsko asmeninio archyvo
Vitos Vaitelytės-Tylienės asmeninio archyvo
Genocido aukų muziejaus rinkinių
Kauno rezistencijios ir tremties muziejaus rinkinių
Kėdainių krašto muziejaus rinkinių
Ukmergės krašto muziejaus rinkinių

www.atminties knygos.lt

Bilinkevičius, Albinas
Bi243 ...pergyventų jausmų atodūsis : partizano Balčio dienoraštis, laiškai ir eilėraščiai / parengė Vaclovas Slivinskas. – Vilnius : Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2014. – 160 p. : iliustr., faks.
ISBN 978-609-8037-38-8

Leidinyje publikuojamas partizano Albino Bilinkevičiaus-Balčio dienoraštis, laiškų ir eilėraščių faksimilės. Partizano Balčio dienoraštis – tai autentiškas liudijimas apie tuometinio gyvenimo žiaurumus, už Lietuvos laisvę kovojusių ir nužudytų Vyčio apygardos partizanų vadų ir eilinių partizanų buitį ir būtį, nuotaikas, begalinę meilę Tėvynei. Dienoraštyje minimi asmenys, kuriuos pavyko nustatyti, iššifruoti leidinio puslapių paraštėse. Daugiau duomenų apie juos pateikiama atskirai. Leidinys iliustruotas Vyčio apygardos partizanų nuotraukomis. Siekiant išsaugoti autentiškumą ir suteikti skaitytojui galimybę pamatyti kūrybos procese darytus taisymus, perrašymus, leidinyje publikuojamos partizano Balčio eilėraščių faksimilės.

Leidinys skirtas visiems, kurie domisi partizaniniu judėjimu.

UDK 94(474.5)„1944/1953“(093.3)+355.42(474.5)(093.3)+
355.42(474.5)(044)+821.172-94

„...pergyventų jausmų atogarsis“
Partizano Balčio dienoraštis,
laiškai ir eilėraščiai

Parengė Vaclovas Slivinskas

Redaktorė *Teresė Frankienė*
Maketuotoja *Dalė Dubonienė*

2014-07-22. 10 sp. l. Tiražas 500 egz.
Išleido Lietuvos gyventojų genocido ir
rezistencijos tyrimo centras,
Didžioji g. 17, LT-01128 Vilnius

Spausdino Standartų spaustuvė,
S. Dariaus ir S. Girėno g., LT-02189 Vilnius

www.atmintieskrypt.lt